

2019

JAARVERSLAG

Stichting Pensioenfonds SABIC

2019

JAARVERSLAG

Stichting Pensioenfonds SABIC

INHOUDSOPGAVE

Introductie	7
Kerncijfers	11
Verslag van het bestuur	15
1 Profiel pensioenfonds	20
1.1 Organisatie en bestuursmodel	20
1.2 Missie, visie en strategie	21
1.3 Pensioenregelingen	22
2 Governance	24
2.1 Algemeen	24
2.2 Ontwikkelingen in 2019	24
2.3 Geschiktheid	26
2.4 Gedragsregelingen	27
3 Beleid	30
3.1 Beleggingsbeleid	30
3.2 Bijdragenbeleid	35
3.3 Toeslagenbeleid	36
3.4 Tekortsituaties en kortingsbeleid	38
3.5 Communicatiebeleid	39
3.6 Integriteitsbeleid	42
4 Interne ontwikkelingen	44
4.1 Financiële positie	44
4.2 Uitvoeringskosten	47
4.3 Bestuursbesluiten in 2019	50
5 Externe ontwikkelingen	52
5.1 Financiële markten in 2019	52
5.2 Wet- en regelgeving	52
5.3 Toezicht in 2019	54
6 Risicomanagement	55
6.1 Risicobeleid	55
6.2 Risicomanagement model	55
6.3 Risicoanalyse	58
6.4 Ontwikkelingen risicomanagement	62
7 Vooruitblik	64
8 Jaarrekening	69
8.1 Balans per 31 december	71
8.2 Staat van baten en lasten	72
8.3 Kasstroomoverzicht	73
8.4 Grondslagen voor de waardering	74
8.5 Toelichting op de balans	78
8.6 Toelichting op de staat van baten en lasten	89
8.7 Toelichting op de actuariële analyse	94
8.8 Toelichting op het kasstroomoverzicht	94
8.9 Gebeurtenissen na balansdatum	94

INHOUDSOPGAVE

9	Overige gegevens	97
9.1	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	99
10	Overige informatie	107
10.1	Verslag van de Raad van Toezicht	109
10.2	Verslag van het Verantwoordingsorgaan	119
10.3	Actuariële verklaring	123
10.4	Rapportage compliance officer	125
10.5	Personalia	126
11	Afkortingen en begrippen	131
12	Summary in English	137

INTRODUCTIE

INTRODUCTIE

SPF is een ondernemingspensioenfonds dat de pensioenregelingen van SABIC Limburg B.V., SABIC Europe B.V., SABIC Capital B.V., SABIC Innovative Plastics B.V. en SABIC Global Technologies B.V. uitvoert.

SPF heeft daarbij de ambitie pensioenaanspraken aan te passen aan de loonontwikkeling bij SABIC (het gemiddelde van de cao loonstijging van SABIC Innovative Plastics B.V. en SABIC Limburg B.V.) en pensioenuitkeringen van pensioengerechtigden en pensioenaanspraken van gewezen deelnemers (slapers) aan te passen aan de prijsontwikkeling.

KERNCIJFERS

KERNCIJFERS

(Ultimo jaar in € mln, tenzij anders aangegeven)

<u>Pensioenen</u>	<u>2019</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Totaal aantal deelnemers	8.396	8.298	8.193	8.103	8.065
Deelnemers (actief)	3.063	3.060	3.064	3.098	3.158
Pensioengerechtigden	1.959	1.828	1.728	1.621	1.542
Gewezen Deelnemers (slapers)	3.374	3.410	3.401	3.384	3.365
Toeslagverlening					
Toeslagverlening Actieven	0,00%	0,36%	0,40%	0,00%	0,00%
Toeslagverlening Pensioengerechtigden / Gewezen deelnemers	0,00%	0,41%	0,29%	0,00%	0,00%
Cumulatieve achterstand toeslagverlening Actieven	24,85%	20,92%	19,56%	17,85%	15,99%
Cumulatieve achterstand toeslagverlening Pensioengerechtigden / Gewezen deelnemers	14,10%	12,16%	10,75%	9,60%	9,21%
Premie en uitkeringen					
Feitelijke premie	54,4	52,7	52,1	51,9	49,6
Ongedempte kostendekkende premie	66,5	61,4	65,1	57,6	50,3
Gedempte kostendekkende premie	47,0	40,3	41,4	40,7	36,4
Uitkeringen	46,6	42,8	40,0	38,1	36,9
Uitvoeringskosten Pensioenbeheer per deelnemer (in €)	296	313	283	321	294
<u>Financiële positie</u>					
Pensioenfondsvermogen	2.947,8	2.518,4	2.584,8	2.418,3	2.218,4
Technische Voorziening	2.740,8	2.344,3	2.254,0	2.264,4	2.047,2
Pensioenfondreserve	207,0	174,1	330,8	153,9	171,2
Dekkingsgraad	107,6%	107,4%	114,7%	106,8%	108,4%
Beleidsdekkingsgraad	105,7%	113,2%	112,9%	102,0%	109,2%
Minimaal vereist eigen vermogen	104,2%	104,3%	104,3%	104,3%	104,3%
Vereist eigen vermogen	120,6%	122,2%	124,6%	123,6%	123,9%
Gehanteerde rekenrente	0,7%	1,4%	1,5%	1,4%	1,7%
<u>Beleggingen</u>					
Belegd vermogen*	2.947,3	2.520,0	2.585,8	2.415,9	2.219,2
Matchingportefeuille	1.311,2	1.078,2	1.010,5	924,6	897,0
Rendementsportefeuille	1.534,7	1.417,5	1.565,0	1.489,0	1.320,5
Overige beleggingen	97,5	-	-	-1,1	-
Liquiditeiten	3,9	24,3	10,3	3,4	1,7
Beleggingsrendement in % bruto**					
Portefeuille	16,9%	-2,8%	6,6%	8,6%	1,1%
Benchmark	16,8%	-2,9%	6,3%	8,8%	0,6%
Kosten Vermogensbeheer (in basispunten / gem bel verm)	45,0	42,0	36,0	37,0	33,0
Transactiekosten (in basispunten / gem bel verm)	6,0	5,0	8,0	4,0	20,0
Beleggingsrendement (netto)***	16,8%	-2,9%	6,4%	8,4%	0,9%

* Op 1 augustus 2015 is de portefeuillestructuur veranderd.

** Conform GIPS®: het rendement op vermogen na aftrek van transactiekosten exclusief fees voor beheer van discretionaire mandaten die gedurende de periode zijn gemaakt.

*** Het rendement op vermogen na aftrek van alle beheerskosten (inclusief DPS beheerskosten) die gedurende de periode zijn gemaakt.

VERSLAG VAN HET BESTUUR

VERSLAG VAN HET BESTUUR

Het jaar 2019 was voor Stichting Pensioenfonds SABIC (SPF) een uitdagend jaar. De rente daalde tot niveaus die enkele jaren geleden niet voor mogelijk werden gehouden. Deze rentedaling beïnvloedde ook de financiële positie van SPF in negatieve zin. De actuele dekkingsgraad eindigde in augustus onder 100%. Mede hierdoor daalde de beleidsdekkingsgraad per jaareinde onder de 110%, de grens waaronder SPF geen toeslagen mag verlenen. Op basis van de huidige lage dekkingsgraad in combinatie met de pensioenwetgeving blijft de kans om de komende jaren gedeeltelijk of volledig te indexeren laag en kan de kans op korten zeker niet worden uitgesloten.

Resultaten

De daling van de rente leidde behalve tot stijgende koersen op obligaties op de kapitaalmarkten tot veel vraag naar beleggingscategorieën die niet direct rente-gerelateerd zijn, zoals aandelen en vastgoed. 2019 was voor SPF dan ook een bijzonder goed beleggingsjaar: het beleggingsresultaat bedroeg uiteindelijk 16,9%.

Governance

In 2019 waren er veel wijzigingen in de personele bezetting van de bestuursorganen. Dit heeft, behalve bij de vacature van de voorzitter eind 2019, dank zij goede opvolgingsplanning, geen problemen opgeleverd. Per 31 december 2018 is Jo Mastenbroek afgetreden als bestuurslid en voorzitter van het fonds. Stuf Kaasenbrood heeft zijn plaats in het bestuur ingenomen als vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden. In de loop van 2018 had het bestuur de keuze gemaakt om een onafhankelijk voorzitter aan te trekken. Onafhankelijk betekent: geen deelnemer van het pensioenfonds, geen lid van het bestuur en derhalve geen stemrecht. Na het volgen van een uitgebreide wervingsprocedure is Pascal Wolters benoemd tot voorzitter per 1 januari 2019 als opvolger van Jo Mastenbroek. Gedurende het jaar bleek dat de verwachtingen van Pascal Wolters en de verwachtingen van het bestuur onvoldoende overeenkwamen. Derhalve is Pascal Wolters per 1 januari 2020 gestopt bij SPF. Het bestuur zette nog voor het einde van het jaar het wervingstraject uit voor een nieuwe voorzitter. Tot het moment van benoeming van een nieuwe voorzitter treedt Arthur Smit, de plaatsvervangend voorzitter, op als waarnemend voorzitter. Om de functie van het Dagelijks Bestuur op te vangen is tevens besloten de vergaderfrequentie van het Voorzittersoverleg (bestaande uit Dagelijks Bestuur en de beide commissievoorzitters) op te voeren naar een maal per maand.

Tevens heeft René Witjes zijn functie als bestuurder neergelegd. Rudger Schiewer is door de ondernemingsraad te Bergen op Zoom voorgedragen als opvolger van René Witjes en wordt naar verwachting in 2020, na het beëindigen van zijn pensioenopleiding, benoemd tot bestuurslid. Ter voorbereiding woont Rudger Schiewer al vergaderingen van het bestuur en de pensioencommissie bij als toehoorder. Dries Nagtegaal heeft eveneens per 31 december, na vele jaren van betrokkenheid bij SPF in diverse rollen, zijn functie neergelegd. Angela Peters volgt Dries op met ingang van 1 januari 2020.

Voor de Raad van Toezicht (RvT) was 2019 het tweede volle toezichtjaar. De voorzitter van de RvT, Peter de Groot, besloot gedurende het jaar om het voorzitterschap van de RvT over te dragen aan Kees Scheepens. Andere uitdagingen in de pensioensector noopten hem om met ingang van 2020 afscheid te nemen van het lidmaatschap van de RvT. De hierdoor ontstane vacature in de RvT is per 1 januari 2020 ingevuld door de benoeming van Stephan Linnenbank.

Het verantwoordingsorgaan kreeg twee nieuwe leden: Ed van Lamoen en Jan Hellings. Beiden zijn lid namens de pensioengerechtigden. Zij volgden Jan Koenen en Olaf Tant op, aan de statutaire termijn kwam een einde.

De invoering van IORP 2 leidde tot de benoeming van zogenaamde Sleutelfunctiehouders op de gebieden audit, risicomanagement en actuariaat. De auditfunctie werd belegd bij Pascal Wolters, de onafhankelijk voorzitter, en

de riskfunctie bij Jos van Gisbergen, lid van het bestuur. Het Sleutelfunctiehouderschap actuaariaat wordt ingevuld door Willem Eikelenboom, de certificerend actuaaris van SPF. Daarnaast zijn zogeheten sleutelfunctievaarders benoemd. Dit zijn voor audit PwC, voor risk Marton Bloemer van DPS en voor actuaariaat Stijn Spauwen van DPS.

Nederlandse pensioenstelsel

Na een periode van ruim 10 jaar discussiëren hebben de regering en de sociale partners in Den Haag op hoofdlijn overeenstemming bereikt over een nieuw pensioenstelsel. Dit moet nog verder in detail en daaropvolgend in wet- en regelgeving worden uitgewerkt. Landelijk leidde dit alles tot zowel onrust als opluchting. In de pensioensector heerst de overtuiging dat de invoering van het nieuwe contract nog behoorlijk wat tijd vergt. Dat laat onverlet dat de tijd dringt. Het nieuwe contract is er een met minder zekerheid voor deelnemers waardoor minder buffers hoeven te worden aangehouden, maar ook met kans op een hoger pensioen resultaat. De hervorming van het pensioenstelsel moet leiden tot een toekomstbestendig pensioenstelsel. Belangrijke pijlers hiervan:

- Betere aansluiting tot de ontwikkelingen in de maatschappij en de arbeidsmarkt;
- Pensioen wordt meer inzichtelijk en persoonlijk;
- Biedt een perspectief op een hoogwaardig pensioen voor alle generaties.

Wat het nieuwe pensioencontract voor SPF en zijn (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden SPF inhoudt zal de tijd leren. Het bestuur volgt de ontwikkelingen ten aanzien van het nieuwe pensioencontract en bespreekt met de sociale partners (werkgevers en vakverenigingen) de aanstaande hervorming van de pensioenregeling.

Beleggingen

In de verschillende beleggingscategorieën werden goede resultaten behaald. Op de matchingportefeuille - die tot doel heeft om de fluctuaties in de verplichtingen (deels) te volgen - werd een resultaat van 13,7% behaald. De rendementsportefeuille behaalde een nog hoger resultaat, namelijk 19,8%. Dit resultaat werd met name behaald door een sterke stijging van aandelenkoersen: dit rendement kwam uit op 26,9%.

Overige ontwikkelingen

Risicomanagement: hier waren meerdere speerpunten, waaronder de instellingen van de sleutelhouderfunctie en de sleutelvervullerfunctie.

Gedrag: het bestuur heeft het Integriteitsbeleid, de Gedragscode en de Incidenten- en Klokkenluidersregeling geherformuleerd dan wel aangescherpt.

Informatietechnologie: het bestuur heeft een eigen Informatiebeleid vastgesteld. Daarin is het beleid van het fonds vastgelegd over, niet alleen beveiliging, data-integriteit en -toegankelijkheid, maar ook aanpasbaarheid van systemen naar de toekomst toe.

Kosten

Kosten van pensioenfondsen en de transparantie omtrent deze kosten staan in de belangstelling van zowel de sector als de toezichthouders. Kosten worden gedragen door de deelnemers. De kosten drukken het pensioenresultaat. Om deze reden besteedt het fonds uitdrukkelijk aandacht aan de eigen kostenbasis.

Jaarlijks worden de kosten vergeleken met een externe vergelijkingsgroep om zeker te stellen dat de kosten van SPF marktconform zijn en acceptabel.

- Pensioenbeheer: de langere termijn kosten (2016-2018) voor de pensioenuitvoering bedroegen gemiddeld €306,- per deelnemer. De vergelijkingsgroep aan Nederlandse pensioenfondsen laat in die periode een kostenniveau zien van €334,- per deelnemer. Dit betekent dat over de langere termijn gemeten de kosten voor de pensioenuitvoering van SPF beduidend onder het gemiddelde liggen. Tevens zijn deze in 2019 gedaald naar € 296,- per deelnemer.
- Vermogensbeheer: voor vermogensbeheer geldt dat de kosten uitkomen op 0,38% van het totaal belegd vermogen. Dit is fractioneel hoger dan het gemiddelde dat uitkwam op 0,37%. De reden voor deze hogere

kosten was met name toe te wijzen aan de zogeheten search for yield. Binnen de search for yield wordt meer belegd in specialistische en daarmee meer kostenintensieve beleggingsstrategieën.

Het fonds heeft de langere termijn kosten als acceptabel aangemerkt. In het hoofdstuk over uitvoeringskosten worden naast de langere termijn kostenontwikkeling in meer detail de kosten over 2019 toegelicht.

SHPP

In de loop van 2019 werd duidelijk dat SABIC een deel van zijn activiteiten wenst te verbijzonderen in aparte juridische eenheden onder de naam SHHP. Daarbij worden bedrijfsactiviteiten en medewerkers van SABIC entiteiten overgedragen naar nieuw op te richten SHPP entiteiten. SABIC heeft SPF verzocht de betrokken medewerkers hun pensioenopbouw voort te kunnen zetten bij SPF. Het bestuur is daarmee akkoord gegaan en heeft daartoe zijn statuten en de uitvoeringsovereenkomst met SABIC herzien. Voorzien wordt een daadwerkelijke overgang van de betrokken deelnemers naar SHHP op zijn vroegst per november 2020. De situatie verandert niet voor hun opgebouwde pensioenen en nieuw op te bouwen pensioen.

Het bestuur,
Stichting Pensioenfonds SABIC

1 PROFIEL PENSIOENFONDS

1.1 Organisatie en bestuursmodel

SPF is een ondernemingspensioenfonds dat de pensioenregelingen van SABIC Limburg B.V., SABIC Europe B.V., SABIC Capital B.V., SABIC Innovative Plastics B.V. en SABIC Global Technologies B.V. uitvoert.

Bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor het strategische beleid van SPF en het beheer van het pensioenfonds zoals vastgelegd in de Pensioenwet, de uitvoeringsovereenkomst, de statuten, de Actuariële Bedrijfstechnische Nota en het Reglement Bestuurlijk Raamwerk.

SPF heeft een paritair bestuur, dat wil zeggen dat de werkgever, de deelnemers en de pensioengerechtigden in het bestuur vertegenwoordigd zijn. Deze leden worden aangeduid als paritaire bestuursleden. De werkgevers hebben vier leden voorgedragen, de ondernemingsraden van SABIC twee. De pensioengerechtigden kiezen er eveneens twee. Het bestuur van SPF heeft verder twee externe bestuursleden aangesteld vanwege hun expertise op specifieke aandachtsgebieden (bestuursprofessionals). SPF heeft sinds 1 januari 2019 een onafhankelijk voorzitter die geen lid is van bestuur en geen stemrecht heeft. Het aantal stemgerechtigde bestuursleden telt dus tien personen.

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter. Het dagelijks bestuur behandelt dagelijkse (uitvoerings-)aangelegenheden, voortkomend uit beleidskeuzes en passend binnen de door het bestuur gegeven kaders. Daarnaast adviseert het dagelijks bestuur het voltallige bestuur over alle aangelegenheden inzake de governance van het fonds.

Commissies

Het bestuur kent drie commissies: de Commissie Pensioenen & Communicatie, de Commissie Vermogensbeheer en de Commissie Risk & Compliance. De commissies adviseren het bestuur en bereiden het beleid voor waarover in het bestuur besluitvorming plaatsvindt.

De Commissie Pensioenen & Communicatie en de Commissie Risk & Compliance bestaan ieder uit een extern bestuurslid en vier paritaire bestuursleden. De Commissie Vermogensbeheer is gewijzigd in de loop van het jaar. Zij bestond aanvankelijk eveneens uit een extern bestuurslid en uit vier paritaire bestuursleden. Met de invoering van de sleutelfunctiehouder Risk is het betrokken bestuurslid dat deze functie bekleedt geen lid meer van de Commissie Vermogensbeheer. Hij heeft de status van toehoorder gekregen bij alle commissies, behalve bij de Commissie Risk & Compliance waarvan hij lid is. Het externe bestuurslid is tevens voorzitter van de betreffende commissie. De Commissie Vermogensbeheer wordt daarnaast ondersteund door een externe beleggingsdeskundige. De Commissie Risk & Compliance laat zich bijstaan door een externe adviseur riskmanagement.

De Commissie Vermogensbeheer draagt zorg voor de adviesvoorbereiding op het vlak van vermogensbeheer en financiën. De commissie ziet er op toe dat de uitvoering van het beleid bij Vermogensbeheer en Pensioenbeheer binnen de risicokaders die door het bestuur zijn vastgesteld wordt uitgevoerd. De Commissie Risk & Compliance analyseert en monitort de rapportages van SPF en adviseert het bestuur over het beleid inzake risicomanagement. De Commissie Pensioenen & Communicatie adviseert het bestuur aangaande pensioenontwikkelingen, actuariële vraagstukken, klachten en geschillen, de inhoud van de pensioenregelingen en de communicatie naar alle stakeholders, met name naar deelnemers.

Sleutelfunctiehouders

Als gevolg van Europese wet- en regelgeving is vanaf begin 2019 de richtlijn IORP II van kracht. Deze richtlijn ziet toe op de organisatorische inrichting en de wijze van rapporteren en escaleren over belangrijke ontwikkelingen en risico's binnen pensioenfondsen. Onderdeel daarvan zijn de Sleutelfunctiehouders. SPF kent drie Sleutelfunctiehouders: één voor Risk, één voor Actuarial en één voor Audit. De Sleutelfunctiehouder Risk is Jos van Gisbergen, bestuurslid. De Sleutelfunctiehouder Actuarial wordt ingevuld door de certificerend actuaar. Als Sleutelfunctiehouder Audit had SPF Pascal Wolters, de onafhankelijke voorzitter, aangesteld. Na zijn vertrek neemt Giselle Verwoort, bestuurslid, deze rol waar.

Verantwoordingsorgaan

SPF beschikt over een verantwoordingsorgaan (VO) dat bestaat uit zes leden. De werkgever, de deelnemers en de pensioengerechtigden hebben ieder twee leden in het verantwoordingsorgaan.

Het VO beschikt over de, op basis van de Pensioenwet toegekende, bevoegdheden. Dat houdt in het uitbrengen van adviezen, het doen van bindende voordrachten t.a.v. leden van de raad van toezicht en het jaarlijks uitbrengen van een oordeel over het door het bestuur gevoerde beleid.

Bij de benoeming van VO-leden worden de betreffende kandidaten vooraf getoetst aan de hand van vastgelegde deskundigheids-eisen en een competentie profiel. Deze eisen liggen op het deskundigheidsniveau A zoals ook omschreven in de Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie (PF). Alle VO-leden voldoen hieraan.

Raad van toezicht

Sinds 1 januari 2018 kent SPF een raad van toezicht (RvT). Daarvoor werd intern toezicht ingevuld door een visitatiecommissie. Het jaar 2019 was het tweede toezichtjaar van deze raad. De RvT bestaat uit drie onafhankelijke leden die verder geen enkele relatie hebben met SABIC. Leden van de raad worden benoemd vanwege hun deskundigheid op specifieke beleidsterreinen.

1.2 Missie, visie en strategie

SPF draagt zorg voor de uitvoering van de pensioenregelingen die de aangesloten ondernemingen SABIC Europe B.V., SABIC Limburg B.V., SABIC Innovative Plastics B.V., SABIC Global Technologies B.V. en SABIC Capital B.V. met de werknemers zijn overeengekomen. SPF heeft daarbij de ambitie pensioenaanspraken aan te passen aan de loonontwikkeling bij SABIC (het gemiddelde van de cao loonstijging van SABIC Innovative Plastics B.V. en SABIC Limburg B.V.) en pensioenuitkeringen van pensioengerechtigden en pensioenaanspraken van gewezen deelnemers (slapers) aan te passen aan de prijsontwikkeling. SPF wil deze ambitie waarmaken door een kosteneffectieve en efficiënte uitvoering van de pensioenregelingen op basis van een solide strategisch beleggingsbeleid waarbij een verantwoord beheer van de risico's het uitgangspunt is. SPF hecht in zijn beleidskeuzes aan maatschappelijke normen en waarden en wil daarbij transparant, helder en begrijpelijk zijn in de communicatie naar belanghebbenden.

1.3 Pensioenregelingen

Regelingen

Vanaf 1 januari 2011 geldt voor de deelnemers van SPF een voorwaardelijke middelloonregeling met een 'Collective Defined Contribution' (CDC)-financiering. De pensioenregeling van SPF in 2019 houdt op hoofdlijnen het volgende in:

- Opbouw van ouderdomspensioen met 1,875% per jaar over de pensioengrondslag, gedefinieerd als het vaste jaarsalaris (gemaximeerd op het grensbedrag zoals bedoeld in artikel 18ga Wet op de Loonbelasting 1964 (€107.593 - niveau 2019)) minus de franchise van €13.785. En opbouw van partnerpensioen voor de partner ter grootte van 1,3125% per jaar over de pensioengrondslag. Hierbij wordt als peildatum voor de vaststelling van het jaarsalaris uitgegaan van 1 januari van het desbetreffende kalenderjaar.
- De aanspraken op ouderdomspensioen kennen een pensioenrekenleeftijd van 68 jaar. Vervroeging van het ouderdomspensioen is mogelijk tot maximaal de ingangsleeftijd van 60 jaar.
- De voorwaardelijke toeslagverlening voor deelnemers wordt gebaseerd op het gemiddelde van de loonstijgingen overeenkomstig de cao's van SABIC Limburg B.V. en SABIC Innovative Plastics B.V. De voorwaardelijke toeslagverlening voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt gebaseerd op de consumentenprijsindex (CPI-Alle Bestedingen-afgeleid), zoals vastgesteld door het CBS.
- Wezen ontvangen, als zij aan de vereiste criteria voldoen, een wezenpensioen. Opbouw van wezenpensioen vindt plaats met 0,2625% per jaar over de pensioengrondslag. Voor volle wezen wordt dit pensioen verdubbeld.
- Bij arbeidsongeschiktheid is er onder voorwaarden recht op een arbeidsongeschiktheidspensioen en/of premievrije pensioenopbouw.

Sinds 1 januari 2015 voert SPF ook een vrijwillige nettopensioenregeling uit voor werknemers met een vast jaarsalaris dat uitgaat boven het grensbedrag zoals bedoeld in artikel 18ga Wet op de Loonbelasting 1964 (€107.593 - niveau 2019). Vanaf 1 juli 2019 is het mogelijke om ook over het variabele jaarsalaris dat uitgaat boven het bovengenoemd grensbedrag pensioen op te bouwen. De vrijwillige nettopensioenregeling houdt op hoofdlijnen het volgende in:

- Een vrijwillige premieovereenkomst, waarin inleg plaatsvindt op basis van een fiscale, leeftijdsafhankelijke staffel voor het (pensioengevend) jaarsalaris boven het grensbedrag zoals bedoeld in artikel 18ga Wet op de Loonbelasting 1964 (€107.593 - niveau 2019). De deelnemer kan daarbij kiezen om alleen over het vaste (pensioengevend) jaarsalaris boven het bovengenoemde grensbedrag pensioen op te bouwen of ook over het variabele (pensioengevend) jaarsalaris boven het bovengenoemde grensbedrag.
- Het nettopensioenkapitaal, zijnde de ingelegde netto pensioenpremies verrekend met de voor beheer- en transactiekosten gecorrigeerde maandelijksse rendementen, wordt belegd conform de leeftijdsafhankelijke beleggingsmix van het pensioenfonds. De leeftijdsafhankelijke beleggingsmix is gebaseerd op de matching- en rendementsportefeuille van de basisregeling van het fonds.
- Op pensioendatum dient de (gewezen) deelnemer een keuze te maken tussen een stabiele of een variabele uitkering. Indien er geen keuze wordt gemaakt, wordt er standaard een stabiele uitkering ingekocht.
- Gedurende het deelnemerschap biedt de nettopensioenregeling een nettopartnerpensioen, netto-wezenpensioen en (gedeeltelijke) premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid op risicobasis. Voor deze risicoverzekeringen betaalt de deelnemer risicopremies. De deelnemer kan ervoor kiezen om af te zien van het nettopartnerpensioen op risicobasis. Dit kan de deelnemer kenbaar maken aan het fonds middels een hiervoor bestemd formulier. Hierdoor komt er meer premie beschikbaar voor de deelnemer voor pensioenopbouw.

Tevens voert SPF een prepensioenspaarregeling (PPS) uit. De PPS is een gesloten regeling waar geen opbouw meer plaatsvindt anders dan door toevoeging van de jaarlijkse rendementen. De hoofdlijnen van de regeling zijn als volgt:

- Een vrijwillige premieovereenkomst ten behoeve van prepensioen, waarbij geen inleg meer mogelijk is.
- De PPS-saldi worden belegd conform de beleggingsmix van SPF. Het PPS-saldo wordt verhoogd met het behaalde rendement, met dien verstande dat de verhoging over het eerste halfjaar gebeurt met het rendement behaald over het voorlaatste kalenderjaar en de verhoging over het laatste halfjaar gebeurt met het rendement behaald over het laatste kalenderjaar.
- Indien de totale beleggingsopbrengst in enig jaar negatief is, kan het bestuur besluiten om het toe te kennen rendement vast te stellen op nihil, waarbij in toekomstige jaren waarin de totale beleggingsopbrengst positief is dit gecompenseerd wordt op het toe te kennen rendement.
- Op prepensioendatum wordt het PPS-saldo aangewend voor een direct ingaande PPS-uitkering tot uiterlijk de AOW-datum. De prepensioendatum is standaard drie jaar voor het bereiken van de AOW-leeftijd. Onder voorwaarden kan een (gewezen) deelnemer anders besluiten.
- Bij overlijden vóór de PPS-datum, wordt het PPS-saldo aangewend ten behoeve van een (tijdelijke) toeslag op het partnerpensioen.

2 GOVERNANCE

2.1 Algemeen

Het bestuur ontwikkelt het beleid, stelt het vast en voert het uit. Waar nodig laat zij zich daarbij bijstaan door externe partijen. Het bestuur legt verantwoording af over het gevoerde beleid aan het Verantwoordingsorgaan dat tevens de bevoegdheid heeft over bepaalde zaken advies uit te brengen. De Raad van Toezicht ziet toe op de juiste procesgangen die het bestuur heeft gevolgd bij zijn activiteiten.

Het uitvoeren van een pensioenregeling is arbeidsintensief, inhoudelijk complex en vereist veel detailkennis. Het bestuur is en blijft hiervoor eindverantwoordelijk, ongeacht de wijze waarop de uitvoering is geregeld. SPF heeft met DSM Pension Services (DPS) een dienstverleningsovereenkomst afgesloten. Deze dienstverleningsovereenkomst is modulair opgezet. De modules zijn Pensioenbeheer, Vermogensbeheer, Fiduciair Beheer en een parapluovereenkomst. Dat betekent dat het bestuur de volledige uitvoering bij één organisatie heeft neergelegd, waardoor de coördinatie van de activiteiten over de diverse beleidsterreinen heen door DPS gebeurt. Beleidsterreinen zijn bijvoorbeeld: pensioenbeleid, communicatiebeleid, fiscaal beleid, integraal balansmanagement, vermogensbeheer, et cetera. DPS ondersteunt de beleidsvoorbereiding, brengt voorstellen in de commissievergaderingen en het dagelijks bestuur en werkt de adviezen van de commissies uit in voorstellen voor het bestuur. De commissies laten zich waar nodig bijstaan door externe adviseurs. Het bestuur stelt het beleid vast, hetgeen vervolgens leidt tot concrete uitvoering, zoals het beleggen van het vermogen, het toekennen van pensioenaanspraken aan deelnemers, het doen van pensioenbetalingen, het informeren van de deelnemers, et cetera. Ook deze uitvoeringsactiviteiten zijn aan DPS uitbesteed.

2.2 Ontwikkelingen in 2019

IORP II

Per 19 januari 2019 moeten alle pensioenfondsen in Nederland voldoen aan de Europese richtlijn IORP II. In deze richtlijn worden regels gesteld op het vlak van inrichting van pensioenuitvoerders, voor communicatie naar deelnemers toe en betreffende de rol van pensioenfondsen als belegger (ESG-criteria).

Het meest ingrijpend zijn bij SPF de organisatorische aanpassingen. IORP II bepaalt dat Sleutelfunctiehouders worden aangesteld. Deze functionarissen hebben ieder op hun eigen terrein de taak om onafhankelijk van het bestuur de kwaliteit van beleid en uitvoering te toetsen, te beoordelen en erover te rapporteren, naar het bestuur dan wel de RvT of zelfs De Nederlandsche Bank. De taakvelden betreffen risicomanagement, actuariaat en audit.

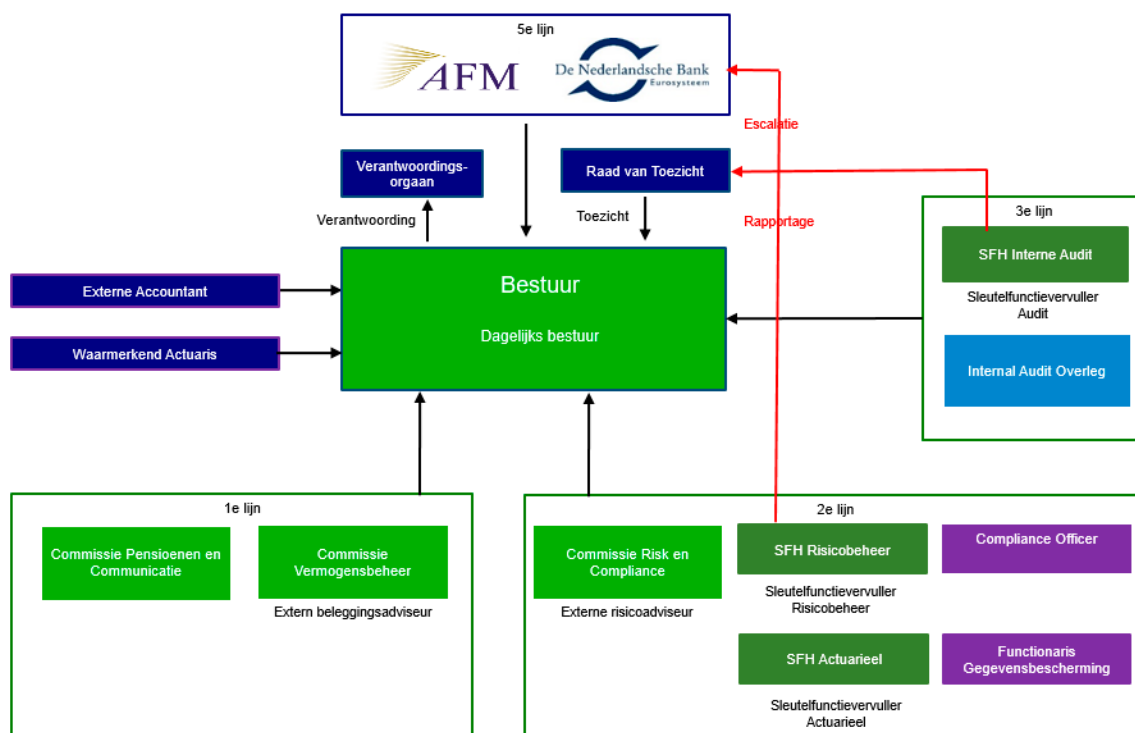
De rol van Sleutelfunctiehouder (SFH) Audit heeft het bestuur belegd bij Pascal Wolters, de onafhankelijke voorzitter. Na het vertrek van Pascal Wolters wordt deze functie tijdelijk waargenomen door het bestuurslid Giselle Verwoort. Door de SFH Audit is een auditplan opgesteld voor een periode van drie jaar. De eerste audits op bestuurlijke processen zijn in 2019 uitgevoerd.

Het Sleutelfunctiehouderschap Actuariaat is belegd bij Willem Eikelboom, de certificerend actuaaris. De additionele werkzaamheden zijn in omvang beperkt. Behalve dat de SFH Actuariaat door het jaar heen de omvang en samenstelling van de voorziening pensioenverplichtingen toetst, wordt hij ook betrokken bij beleidskeuzes die de waardering van de verplichtingen materieel beïnvloeden.

Het bestuur heeft het bestuurslid Jos van Gisbergen benoemd tot SFH Risk. De SFH Risk toetst of het risicomanagementsysteem van SPF effectief is en wordt toegepast. De SFH rapporteert daarover aan het bestuur en eventueel de RvT en De Nederlandsche Bank.

Ten gevolge van IORP II is ook een wijziging van de commissiestructuur doorgevoerd. De Commissie Financiën is gesplitst in een Commissie Vermogensbeheer en een Commissie Risk & Compliance. De Commissie

Vermogensbeheer en de Commissie Pensioenen & Communicatie zijn zogenaamde 1^e lijnscommissies. In die commissies wordt beleid inhoudelijk voorbereid en vindt vanuit de inhoudelijke kennis een risico-inschatting plaats. De Commissie Risk & Compliance is een zogenaamde 2^e lijnscommissie. Deze commissie is verantwoordelijk voor de ontwikkeling en voorbereiding van het risicomanagementbeleid van SPF. Tevens ziet zij toe of het risicomanagement voldoende is en adviseren hierover.

Bestuur

Per 1 januari 2019 nam Jo Mastenbroek afscheid als lid van het bestuur. De daardoor ontstane vacante positie werd ingevuld door de benoeming van Stuf Kaasenbrood. Hij is bestuurslid namens de pensioengerechtigden. Met het vertrek van Jo Mastenbroek werd ook de positie van voorzitter van SPF vacant. Het bestuur besloot al in 2018 om een onafhankelijk voorzitter van buiten het bestuur aan te trekken. Dit leidde tot het aanstellen van een nieuwe voorzitter per 1 januari 2019, te weten Pascal Wolters. Gedurende het jaar bleek dat de verwachtingen van Pascal Wolters en de verwachtingen van het bestuur onvoldoende overeenkwamen. Derhalve is Pascal Wolters per 1 januari 2020 gestopt bij SPF. Het bestuur zette nog voor het einde van het jaar het wervingstraject uit voor een nieuwe voorzitter.

Op 6 juni 2019 trad René Witjes af als bestuurslid. René was benoemd op voordracht van de Ondernemingsraad (OR). Door de OR is gezocht naar een geschikte opvolger. Deze is gevonden in de persoon van Rudger Schiewer. Het tweede halfjaar 2019 heeft Rudger Schiewer een intensief opleidings- en inwerkprogramma gevolgd. Op 27 februari 2020 heeft De Nederlandsche Bank ingestemd met de benoeming van Schiewer als bestuurslid van SPF. Schiewer gaat deel uitmaken van de Commissie Pensioenen & Communicatie.

Per 1 januari 2020 is Dries Nagtegaal afgetreden als lid van het bestuur. In zijn opvolging wordt voorzien door de benoeming van Angela Peters. Zij is in de pensioensector werkzaam als bestuurslid bij een algemeen pensioenfonds en vervult rollen binnen het interne toezicht van pensioenfondsen. Peters is benoemd als bestuursprofessional voor de beleidsvelden pensioenen en communicatie.

Raad van toezicht (RvT)

Conform het rooster van aftreden trad eind 2019 Peter de Groot af. Hij opteerde ervoor niet voor een tweede termijn te gaan. Kees Scheepens nam gedurende het jaar het voorzitterschap van Peter de Groot over.

Binnen de RvT ontstond daardoor een vacature. Het verantwoordingsorgaan deed aan het bestuur de bindende voordracht om Stephan Linnenbank te benoemen als lid van de RvT. Begin 2020 werd zijn benoeming goedgekeurd door De Nederlandsche Bank.

Verantwoordingsorgaan

Overeenkomstig het rooster van aftreden kreeg het verantwoordingsorgaan begin 2019 twee nieuwe leden: Ed van Lamoen en Jan Hellings. Beiden zijn lid namens de pensioengerechtigden en zijn in de plaats gekomen van Jan Koenen en Olaf Tant van wie de statutaire termijn was afgelopen.

Voor eind 2019 had het VO een periodieke zelfevaluatie gepland. Om agenda technische redenen is deze begin 2020 uitgevoerd.

2.3 Geschiktheid

Het bestuur is kritisch op zijn eigen functioneren en heeft aandacht voor deskundigheid. Als basis hanteert het bestuur zijn eigen geschiktheids- en opleidingsplan. In dit plan wordt invulling gegeven aan het voldoen van de vereiste basis- en dieptekennis op de door het bestuur vastgestelde deskundigheidsgebieden.

Het bestuur hanteert voor het monitoren van de geschiktheidscriteria een deskundigheidsmatrix die periodiek wordt bijgewerkt. In het deskundigheids- en opleidingsplan kiest het bestuur voor één opleidingsinstituut voor alle bestuursleden en kandidaat-bestuursleden gericht op de ontwikkeling van (diepte) kennis. Dit betekent dat naast de basisopleiding (kennis) ook de opleidingen die gericht zijn op breedtekennis en dieptekennis (inzicht en oordeelsvorming) standaard deel uitmaken van de opleidingsafspraken bij hetzelfde opleidingsinstituut. Het streven is erop gericht dat alle bestuursleden bij hun aantreden voldoen aan geschiktheidsniveau A (tevens eis van DNB) en op termijn voldoen aan geschiktheidsniveau B. Een aantal heeft verdere opleidingen gedaan dan wel aanvullende expertise op een andere wijze opgedaan.

Met alle bestuursleden is een aanvullend persoonlijk ontwikkelplan afgesproken. In dit ontwikkelplan zijn eveneens afspraken gemaakt over de deelname aan (externe) seminars of workshops. In 2019 is meer de nadruk gelegd op het collectief inhoud geven aan opleidingen dan aan de persoonlijke ontwikkelplannen. Dat gebeurt in de vorm van themasessies waarin aandacht wordt besteed aan een actueel thema waarbij het bestuur specifiek stil staat bij voor het fonds relevante ontwikkelingen. Ook zijn diverse seminars bezocht om ontwikkelingen te volgen.

Eens in de twee jaar evalueert het bestuur zichzelf als collectief waarbij het zich laat bijstaan door een externe partij. Deze zelfevaluatie heeft eind 2019 plaats gevonden. Bij deze evaluatie is allereerst gekeken naar hoe het bestuurlijke functioneren zich heeft ontwikkeld in vergelijking met de resultaten van de laatste zelfevaluatie. Deze vergelijking heeft het bestuur er niet toe aangezet zaken heel anders te gaan organiseren of uitvoeren.

Het herkennen van kwaliteiten maakt het mogelijk voor het bestuur als geheel de competenties en de samenwerking te versterken. De zelfevaluatie heeft hier een waardevolle bijdrage aan geleverd.

Diversiteitsbeleid

Het bestuur streeft ernaar dat de samenstelling van het bestuur een afspiegeling is van de deelnemerspopulatie. Het bestuur erkent de voordelen van een diverse samenstelling, waardeert de verschillen tussen personen en onderstreept het belang van diversiteit. Hieraan wordt uitdrukkelijk aandacht besteed bij de succession planning.

In 2019 heeft het bestuur het streven naar diversiteit vormgegeven door het vaststellen van het Diversiteitsbeleid en de vertaling naar een actieplan. Nadrukkelijk is in dat beleid de verbinding gelegd tussen Diversiteitsbeleid en de continuïteit binnen de fondsorganen en de succession planning. De diversiteitseisen zoals deze zijn vastgelegd in de Code Pensioenfondsen zijn belangrijk, maar het bestuur interpreteert diversiteit breder: het gaat er niet alleen om dat de fondsorganen meer divers worden langs de assen jong/oud of man/vrouw, maar dat de fondsgremia ook versterkt worden door mensen aan te trekken die anderszins divers zijn, bijvoorbeeld holistisch/gedetailleerd of strategisch/pragmatisch.

Succession planning

Het bestuur moet beschikken over alle deskundigheden, geschiktheden en competenties, zowel op individueel als op collectief niveau. Om dit naar de toekomst te borgen, heeft het bestuur een opvolgingsplan gemaakt (succession planning). De partijen die bestuursleden voordragen zijn verantwoordelijk voor het tijdig aanwijzen en ter beschikking stellen van geschikte kandidaten. Op het moment van voordracht van een kandidaat tot bestuurslid moet de kandidaat minimaal aan het door DNB vastgestelde geschiktheidsniveau A te voldoen.

Met enige regelmaat benaderen de voordragende partijen medewerkers en pensioengerechtigden om hen te interesseren voor een (toekomstige) functie in één van de fondsorganen. Daartoe faciliteert de onderneming opleidingsactiviteiten die leiden tot Geschiktheidsniveau A; dit gebeurt in de vorm van een opleidingsklas.

In het najaar van 2018 is een nieuwe opleidingsklas begonnen. Begin juli 2019 werd het opleidingstraject afgerond. Een aantal deelnemers van de opleidingsklas wonen commissievergaderingen bij of worden anderszins betrokken bij projecten die door het fonds worden uitgevoerd teneinde hun opgedane kennis op peil te houden.

2.4 Gedragsregelingen

Code pensioenfondsen

Het bestuur heeft de aanbevelingen en best practices vanuit de Code Pensioenfondsen ingevoerd in de bedrijfsvoering en in dit bestuursverslag. De Code Pensioenfondsen omvat toetsing aan 65 normen waarbij het comply- of explain principe wordt toegepast. Er is een analyse uitgevoerd op de naleving van de Code Pensioenfondsen. Uit deze analyse blijkt dat aan alle normen wordt voldaan op twee na. Hieronder volgt daar een toelichting op. Daarnaast geeft het bestuur hieronder een toelichting op de positie van de onafhankelijke voorzitter.

De eerste norm waaraan niet wordt voldaan is die van de “harde” diversiteitseis. In het VO is geen vrouw vertegenwoordigd en in zowel het bestuur als in het VO heeft momenteel niemand jonger dan 40 jaar zitting. Het bestuur hecht veel waarde aan diversiteit, maar interpreteert diversiteit ruimer dan uitsluitend over de assen man/vrouw en ouder/jonger dan 40 jaar. Bij de werving van nieuwe leden voor beide organen alsook via de succession planning wordt uitdrukkelijk rekening gehouden met de diversiteitsaspecten waar de voordragende partijen uitdrukkelijk in worden betrokken. Voortvloeiend uit de voornoemde diversiteitsaspecten worden bewust mannen én vrouwen alsmede leden jonger én ouder dan 40 jaar benaderd in het kader van de succession planning. Maar ook wordt gekeken naar andere aspecten zoals de professionele achtergrond van kandidaten (financieel, HRM, commercieel, research), introvert/extrovert, strategische denkers en meer detail-georiënteerde mensen. Ook is van belang dat paritaire leden van het bestuur en het verantwoordingsorgaan in de organisatie herkenbaar zijn.

Dat betekent dat ook de verdeling over de verschillende productielocaties een rol speelt, zoals ook vastgelegd in het diversiteitsbeleid.

De tweede norm waaraan niet wordt voldaan is de bepaling dat het VO haar eigen functioneren periodiek evalueert. Bij SPF is afgesproken dat dat elke twee jaar gebeurt. Het grote aantal wisselingen onder de leden van het VO in de loop van en aan het eind van 2018 heeft het VO doen besluiten om deze in 2019 te plannen. Uiteindelijk is de zelfevaluatie in januari 2020 uitgevoerd.

In de Code Pensioenfondsen wordt beschreven dat elk bestuurslid stemrecht heeft. De stemverhoudingen en de toekenning van stemrecht is vastgelegd in de statuten. Hierin is bepaald dat ieder bestuurslid stemrecht heeft. De externe voorzitter is geen bestuurslid en heeft derhalve dan ook geen stemrecht. In dat opzicht is deze bepaling niet in strijd met de code.

Gedragscode SPF

Als belangrijk onderdeel van het integriteitsbeleid heeft SPF een gedragscode opgesteld en deze in 2019 verder aangescherpt. De gedragscode is gebaseerd op de model gedragscode van de Pensioenfederatie. Deze wordt ook getoetst aan de gedragscode van SABIC omdat de bestuursleden die in dienst zijn van SABIC daaraan dienen te voldoen, ook bij nevenfuncties voortvloeiend uit hun SABIC dienstverband.

De gedragscode is van toepassing op alle aan SPF verbonden personen, te weten de leden van het bestuur, de onafhankelijke voorzitter, de beleggingsadviseur, de riskmanagement adviseur en de leden van de RvT en het VO. Aan SPF gelieerde derde partijen, waaronder de uitvoeringsorganisatie DPS en externe vermogensbeheerders, accountants en actuarissen vallen niet onder de gedragscode van SPF. Deze partijen dienen te beschikken over een eigen gedragscode. In het uitbestedingsbeleid van SPF is als voorwaarde opgenomen dat een uitbestedingspartner beschikt over een gedragscode die minimaal gelijkwaardig is aan de gedragscode van SPF. Indien de uitbestedingspartner verder uitbesteedt, geldt dit tevens voor die derde partij.

Insiderregeling

De gedragscode voorziet ook in een insiderregeling. Insiders zijn verbonden personen die direct of indirect betrokken zijn bij de uitvoering van transacties in financiële instrumenten, dan wel vanuit hun werkzaamheden, of functie bij SPF over voorwetenschap beschikken of kunnen beschikken. Insiders die vallen onder deze regeling worden door het bestuur aangewezen en hebben onder meer te maken met een meldingsplicht voor uitgevoerde persoonlijke transacties in financiële instrumenten. Het bestuur heeft alle bestuursleden en de onafhankelijk voorzitter aangewezen als insider. Insiders worden proactief en op kwartaalbasis bevraagd naar uitgevoerde persoonlijke transacties.

Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen

In 2019 heeft de Pensioenfederatie de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen vastgesteld. Met de Gedragslijn wil de Pensioenfederatie de volgende doelen bewerkstelligen:

- uniforme en specifieke gedragslijnen voor Pensioenfondsen voor het Verwerken van Persoonsgegevens;
- inzicht geven aan personen van wie Persoonsgegevens door Pensioenfondsen verwerkt (zullen) worden;
- bijdragen aan de transparantie over de uitgangspunten die door de Pensioenfondsen worden gehanteerd met betrekking tot het Verwerken van Persoonsgegevens; en
- een passende interpretatie te geven aan het wettelijk kader dat aansluit bij strekking van de wetgeving en op de specifieke kenmerken van de pensioensector.

De Algemene Ledenvergadering van de Pensioenfederatie heeft besloten dat deze gedragslijn per 1 juli 2019 ingaat met een gewenningsperiode van 6 maanden. Pensioenfondsen is gevraagd over het verslagjaar 2020 voor het eerst

uit te leggen of en hoe het pensioenfonds voldoet aan de normen in de Gedragslijn. Het bestuur heeft het gegevensbeschermingsbeleid van SPF getoetst en in lijn gebracht met de Gedragslijn, waarmee wordt voldaan de Gedragslijn. SPF zal in 2020 verdere maatregelen treffen om de uitvoering van het beleid daarmee verder in lijn te brengen, waaronder het evalueren en actualiseren van het verwerkingsregister en het privacy- en cookiestatement. Tot slot heeft SPF het toezicht op de naleving van de gedragslijn neergelegd bij de Sleutelfunctiehouder Interne Audit.

Klachten en geschillen

SPF streeft ernaar om de pensioenregeling op een zo effectief mogelijke wijze uit te voeren. Indien een (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde het niet eens is met of ontevreden is over de uitvoering van het reglement dan kan de deelnemer een klacht indienen. De ingekomen klachten worden afgehandeld door DPS. Indien een (gewezen) deelnemer zich direct tot het bestuur richt behandelt de Commissie Pensioenen en Communicatie de ingekomen klachten namens SPF conform het Reglement Klachten & Geschillen. De Commissie heeft dit jaar geen klachten en/of geschillen ontvangen.

De Commissie heeft afgelopen jaar wel een aantal vragen van voormalige deelnemers van Stichting Pensioenfonds SABIC Innovative Plastics behandeld. Deze vragen hadden betrekking op “verdwenen” pensioenkapitalen en niet-toegekende bijzondere partnerpensioenen. De Commissie heeft uitgebreid onderzoek gedaan naar deze vragen. De betrokken (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden die reglementair recht hebben op een pensioenaanspraak of -recht hebben dit toegekend gekregen.

Beloningsbeleid

Het bestuur voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. SPF toetst en vergelijkt zoveel als mogelijk het beloningsbeleid bij externe partijen.

De leden van het bestuur en het VO die in dienst zijn van SABIC ontvangen geen bezoldiging of onkostenvergoeding vanuit SPF. Zij zijn in dienst van SABIC en vallen onder het algemene arbeidsvoorwaardenbeleid van SABIC. De vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden in het bestuur en het VO ontvangen een vergoeding gebaseerd op de verordening vergoedingen Sociaal-Economische Raad 2011-2012.

De externe bestuursleden, de leden van de RvT en de externe beleggings- en risicoadviseur ontvangen een marktconforme vergoeding. Er worden geen prestatie gerelateerde beloningen en ontslagvergoedingen verstrekt. Aan (voormalige) bestuurders zijn geen leningen verstrekt door het fonds. Ook is geen sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders. Het pensioenfonds heeft geen medewerkers in dienst.

3 BELEID

3.1 Beleggingsbeleid

SPF maakt gebruik van een zogeheten Integraal Balansmanagement (IBM) proces. Binnen de aanpak van IBM wordt de samenhang tussen het vermogen en de pensioenverplichtingen als beginpunt van de strategische besluitvorming genomen. Daarbij wordt voor de beleidsvorming een duidelijk afgebakend en gestructureerd proces doorlopen en zijn er lange termijn strategische fondsdoelstellingen geformuleerd. Daarnaast is vastgesteld welke te nemen risico's passend zijn voor de realisatie van deze doelstellingen.

Het bestuur stelt de risicohouding en de strategische doelstellingen vast na overleg met sociale partners. De risicohouding is voorafgaand aan dit overleg getoetst bij de deelnemers en pensioengerechtigden via een risicobereidheidsonderzoek. Ten slotte zijn de Investment Beliefs en Policy Beliefs van het fonds over respectievelijk beleggingen en pensioenen omschreven. De Investment Beliefs en de Policy Beliefs vormen, samen met het risicobereidheidsonderzoek en de risicoacceptatie van het bestuur, pijlers voor beleidsontwikkeling.

Binnen het IBM-proces worden op basis van de doelstelling, de risicohouding en het lange termijn economisch basisscenario, de strategische normwegingen voor de kernportefeuilles matchingportefeuille en rendementsportefeuille bepaald. Ook worden de strategische afdekkingspercentages voor (nominaal) rente- en valutarisico vastgesteld.

In het Beleggingsplan 2019 wordt de strategische normportefeuille verder operationeel ingevuld met normwegingen per beleggingscategorie en benchmarks, risicokaders en richtlijnen (onder meer voor het gebruik van derivaten). Het door het bestuur uitgevoerde beleid is hierna weergegeven. In lijn met de IBM-aanpak zijn de beleggingen ingedeeld naar kernportefeuilles met elk een duidelijke doelstelling.

SPF kent een dynamisch strategisch rentebeleid. Met een dynamisch strategisch rentebeleid wordt bedoeld dat de mate van renteafdekking afhankelijk is van de hoogte van de rentestand. SPF verwacht dat op de lange termijn de rente terugkeert naar een hoger renteniveau dan het huidige, lage niveau. Dit hogere niveau wordt bepaald door de lange termijn groei en inflatie. Indien de rente hoger is dan het evenwichtsniveau is de kans groter dat de rente gaat dalen en vice versa. Bij de samenstelling van het beleggingsplan is een optimalisatie naar rendement en risico uitgevoerd door middel van een uitgebreide portefeuilleconstructie op basis van de economische uitgangspunten.

Als gevolg van het doorlopen van het IBM-proces en het vaststellen van een nieuw Strategisch Beleidsplan 2019-2023, heeft het bestuur eind 2018 een nieuw Beleggingsplan 2019 vastgesteld. Belangrijkste wijzigingen zijn de verdeling tussen de matchingportefeuille (van 40% naar 45%) en de rendementsportefeuille (van 60% naar 55%) en een gewijzigde indeling van de beleggingscategorieën binnen de rendementsportefeuille. Daarnaast vindt de strategische afdekking van het renterisico met ingang van het Beleggingsplan 2019 (1 februari 2019) plaats op basis van marktwaarde-methodiek en wordt de afdekking verhoogd van 35% op basis van UFR-methodiek naar 37,5% op basis van marktwaarde-methodiek.

De uitbreidingen in de categorieën niet-beursgenoteerd vastgoed en infrastructuur nemen vanwege de beperkte liquiditeit en langere investeringsduur enige tijd in beslag. Om hier gevolg aan te geven wordt daarom ook geleidelijk naar de (uiteindelijke) strategische normweging toegegroeid. In de tussenliggende periode hanteert SPF als normweging voor niet-beursgenoteerd vastgoed en infrastructuur de feitelijke portefeuilleweging.

3.1.1 Positionering en behaalde beleggingsrendement

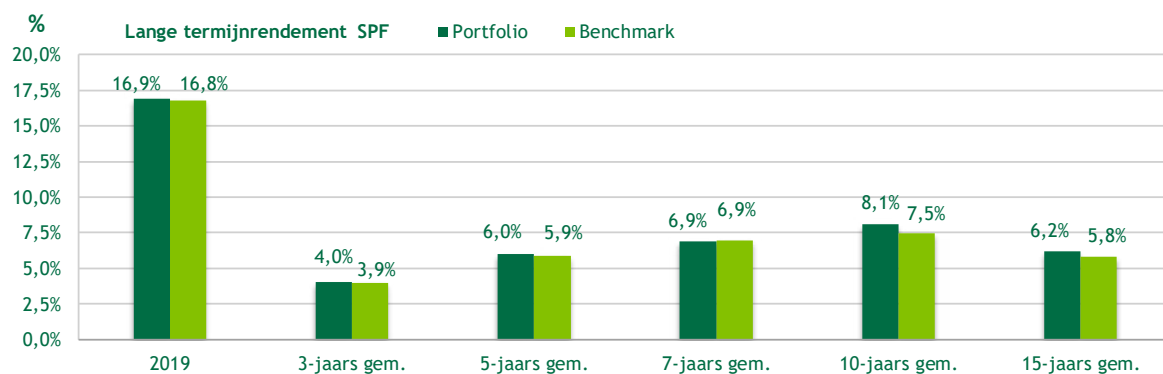
In de volgende tabel is het rendement over 2019 weergegeven. De delta in de tabel geeft het verschil aan tussen het rendement van SPF en het benchmarkrendement en is daarmee een maatstaf voor de bruto toegevoegde waarde die SPF door middel van actief beleid weet te realiseren over 2019.

Rendement 2019	Portfolio	Benchmark	Delta	Bijdrage
Matchingportefeuille	13,7%	13,0%	0,7%	5,8%
<i>Staatsobligaties (incl swaps)</i>	20,9%	20,9%	0,0%	4,4%
<i>IL bonds</i>	6,1%	5,8%	0,3%	0,3%
<i>Credits</i>	6,2%	6,3%	-0,1%	0,5%
<i>Hypotheke</i>	7,9%	4,0%	3,9%	0,6%
Rendementsportefeuille	19,8%	19,7%	0,1%	11,0%
<i>Valuta overlay (bijdrage)</i>	-1,8%	-1,8%	0,0%	-1,0%
<i>Aandelen</i>	26,9%	27,0%	-0,1%	8,1%
<i>Obligaties</i>	12,7%	14,6%	-1,9%	1,6%
<i>Onroerend Goed bg</i>	25,9%	25,4%	0,5%	1,9%
<i>Onroerend Goed nbg</i>	4,8%	3,5%	1,3%	0,1%
<i>Infrastructuur</i>	9,9%	4,3%	5,6%	0,3%
<i>Private Equity</i>	1,9%	1,9%	0,0%	0,0%
Liquiditeiten				
Totaal	16,9%	16,8%	0,1%	16,8%

In 2019 is op de totale beleggingen van SPF een positief bruto-rendement behaald van 16,9%. De benchmark liet een rendement van 16,8% zien.

Lange termijn beleggingsresultaat

In de volgende grafiek zijn de jaarlijkse bruto-rendementen over de lange termijn weergegeven van SPF. Het 5-jaars gemiddelde bruto-rendement bedraagt 6,0% ten opzichte van het benchmarkrendement van 5,9% op jaarbasis. Het 10-jaars gemiddelde bruto-rendement van SPF bedraagt 8,1% ten opzichte van het benchmarkrendement van 7,5% op jaarbasis.

3.1.2 Renteafdekking

De doelstelling van de renteafdekking is om de nominale rentegevoeligheid van de verplichtingen deels af te dekken. De omvang van de renteafdekking is dynamisch bepaald, afhankelijk van het niveau van de nominale 10-jaars swaprente. Er kunnen specifieke (markt-)omstandigheden zijn, die het bestuur kan doen besluiten om de renteafdekking niet conform de rentestafel aan te passen. De normafdekking geldt als percentage van de rentegevoeligheid van de verplichtingen, berekend op basis van actuele markttrentes, rekening houdend met de marktwaardemethodiek. Bij de huidige swaprente bedraagt de strategische renteafdekking 37,5%.

De totale nominale renteafdekking wordt door de volgende instrumenten en categorieën vormgegeven die zijn opgenomen binnen de matchingportefeuille: de fysieke obligatieportefeuille en de derivatenoverlay middels renteswaps. De fysieke obligatieportefeuille bestaat uit enerzijds de (liquide) nominale staats- en inflatieportefeuille en investment grade creditportefeuille en anderzijds uit de (illiquide) Nederlandse hypotheekportefeuille.

3.1.3 Matchingportefeuille

De matchingportefeuille heeft als doelstelling de nominale renteafdekking van SPF vorm te geven. De toegestane risicoruimte binnen de matchingportefeuille wordt gebruikt om de benchmark op een effectieve wijze passief in te vullen. Dit houdt in dat binnen de matchingportefeuille zo veel als mogelijk de benchmarkpositionering wordt benaderd voor beleggingen in staatsobligaties en inflation linked bonds. Binnen de creditportefeuille wordt in het kader van een efficiënt portefeuillebeheer een semi-actief beleid gevoerd. Naast de genoemde portefeuilles bestaat de matchingportefeuille uit de Nederlandse hypotheekportefeuille en de swapportefeuille. Conform de rentestafel bedroeg de strategische renteafdekking van SPF bij de huidige markrente eind 2019 38,0%.

De totale matchingportefeuille behaalde een positief rendement van 13,7% ten opzichte van 13,0% voor de samengestelde benchmark, een outperformance van 0,7%.

De Europese langetermijnrentes daalden in 2019 over een breed front tot de laagste rentes ooit. De Duitse 10-jaars rente liet eind augustus een laagste niveau zien van -0,7%; een daling van bijna 1% sinds eind 2018. Vanaf september liep de rente weer wat op nadat de vrees voor een recessie terugliep en er ook positieve berichten werden verspreid inzake het handelsconflict tussen de Verenigde Staten en China. Maar per saldo stond de rente ultimo 2019 nog steeds fors lager dan aan het begin van het jaar. In Amerika daalde de 10-jaars rente eveneens fors en zakte in de zomer van 2019 zelfs tot onder de 1,5%. De korte rentes daalden minder hard waardoor de rentetermijnstructuur vervlakte en zelfs invers werd. Vaak wordt dit als een indicator voor een naderende recessie gezien. Nadat de recessie-angst wegebde, liep de Amerikaanse 10-jaars rente weer wat op. Deze rentebewegingen gezamenlijk leidden tot een absoluut rendement van 20,9% voor de staatsobligatieportefeuille ten opzichte van een benchmark rendement van 20,9%.

De benchmark van de inflatieportefeuille behaalde over 2019 een rendement van 5,8%. De portefeuille zelf behaalde een rendement van 6,1% in deze periode. Daarmee behaalde de portefeuille een outperformance van 0,3%.

Ook investment grade credits lieten een positief rendement zien van 6,2%. De benchmark noteerde een rendement van 6,3%. De portefeuille presteerde daarmee grotendeels in lijn met de benchmark.

De allocatie naar de illiquide portefeuille bestaat binnen de matchingportefeuille geheel uit beleggingen in Nederlandse hypotheek. Hypotheken lieten een absoluut rendement zien van 7,9%. De hypotheekrentes lieten evenals de rentes op staatsleningen een daling zien in 2019. Het relatieve positieve rendement van hypotheek versus de Nederlandse staatsobligatie benchmark werd voornamelijk veroorzaakt door de gedaalde spread op hypotheek.

3.1.4 Rendementsportefeuille

De doelstelling van de rendementsportefeuille is om voldoende rendement te behalen om de toeslagverlening ambitie waar te maken, binnen de door het bestuur toegekende risicoruimte. Door middel van actief beleid wordt binnen de toegestane risicoruimte nagestreefd om additioneel rendement te behalen en/of een lager risicoprofiel te bewerkstelligen. In 2019 is een positief rendement behaald op de rendementsportefeuille van 19,8%. Dit was hoger dan de benchmark, die een rendement van 19,7% behaalde.

De rendementsportefeuille is onderverdeeld in de deelportefeuilles aandelen, obligaties, beursgenoteerd en niet-beursgenoteerd onroerend goed en infrastructuur. Deze deelportefeuilles lichten we hierna nader toe. Daarnaast

bestaat de rendementsportefeuille uit een allocatie naar private equity. De huidige investeringen in private equity worden aangehouden tot het einde van de looptijd. Er vinden daarna geen nieuwe investeringen in private equity meer plaats.

Aandelen

De internationale aandelenmarkten hebben een positief jaar achter de rug. Na een slecht vierde kwartaal van 2018 lieten de aandelenmarkten begin 2019 een sterke rebound zien als gevolg van het feit dat centrale banken aangaven een ruime(re) monetaire politiek te gaan voeren. De Federal Reserve, het Amerikaanse stelsel van centrale banken, gaf aan om de economie verder te willen stimuleren door onder andere de officiële rentetarieven te verlagen. Ook de ECB, de centrale bank van de Eurozone, kondigde begin maart nieuwe stimuleringsoperaties aan. Aan het einde van het jaar zorgden ook de positieve berichten inzake het handelsconflict tussen de Verenigde Staten en China voor een stimulans op de aandelenmarkten. De Europese aandelenportefeuille sloot het jaar af met een rendement van 28,0%, terwijl de aandelenportefeuille in de Verenigde Staten het jaar afsloot met een rendement van 32,5%. Ook de aandelenmarkten in de Pacific RIM en de Emerging Markten lieten hoge rendementen zien, met respectievelijk 20,1% en 20,6%. De aandelenmarkten in deze regio's zijn bovengemiddeld gevoelig voor de groei van de wereldeconomie en wereldhandel en bleven als gevolg hiervan achter bij de zeer hoge rendementen van de aandelenmarkten in Europa en de Verenigde Staten.

De totale aandelenportefeuille sloot het jaar af met een rendement van 26,9%. Het benchmarkrendement bedroeg over dezelfde periode 27,0%. Het relatieve beleggingsresultaat versus de benchmark liet daarmee een underperformance zien van 0,1%. De Europese aandelenportefeuille droeg positief bij aan het relatieve resultaat, terwijl de portefeuilles Amerikaanse aandelen en Pacific RIM negatief bijdroegen aan het relatieve resultaat. De aandelenportefeuille Emerging Markets droeg ten aanzien van het relatief resultaat beperkt bij.

Obligaties

De obligaties in de rendementsportefeuille omvatten beleggingen in Europese en Amerikaanse obligaties met een lagere kredietkwaliteit en obligaties in Emerging Markets. Het absoluut rendement van de totale obligatieportefeuille binnen de rendementsportefeuille kwam uit op 12,7%.

De Europese high yield obligaties lieten een resultaat zien van 8,6%. De Amerikaanse high yield obligaties sloten 2019 af met een positief rendement uitgedrukt in euro's van 16,7%. Obligaties in opkomende markten behaalden eveneens een positief rendement en sloten 2019 af met een rendement van 12,9%.

De performance van de obligaties in de rendementsportefeuille was met 12,7% lager dan die van de totale benchmark (14,6%). De negatieve selectie-effecten binnen Europa en opkomende markten werden slechts voor een beperkt deel gecompenseerd door de positieve selectie-effecten van de Amerikaanse portefeuille.

Onroerend goed

De beursgenoteerde vastgoedportefeuille heeft evenals de aandelenportefeuille in 2019 een positief jaar achter de rug. Over het hele jaar behaalde de portefeuille beursgenoteerd onroerend goed een rendement van 25,9%. Het benchmarkrendement bedroeg 25,4%. Dit betekent dat in vergelijking tot de benchmark een outperformance van 0,5% is behaald. Deze outperformance was met name het gevolg van positieve fondsselectie en landenallocatie in Noord-Amerika en Azië-Pacific.

Illiquide beleggingen

SPF investeert binnen de rendementsportefeuille in illiquide beleggingen, zoals niet-beursgenoteerd vastgoed en infrastructuur. Illiquide beleggingen zijn voor SPF interessant als lange termijn belegging vanwege de illiquiditeitspremie die kan worden verdiend door in deze beleggingen te investeren. Daarnaast zorgen illiquide

beleggingen voor een betere diversificatie binnen de rendementsportefeuille omdat deze beleggingen minder gecorreleerd zijn met de meer traditionele beleggingen, zoals aandelen.

In 2019 zijn geen nieuwe investeringen in infrastructuur en niet-beursgenoteerd vastgoed gedaan. Wel vonden er diverse capital calls plaats, waardoor de positie in de beide illiquide beleggingscategorieën verder toenam. Er zijn eind 2019 mogelijkheden onderzocht naar nieuwe investeringen in infrastructuur, welke naar verwachting begin 2020 leiden tot nieuwe commitments in infrastructuur.

Op niet-beursgenoteerd vastgoed werd een rendement behaald van 5,0%. De portefeuille niet-beursgenoteerd vastgoed bestaat uit fondsen met een gematigd risicoprofiel, meestal in niches waar beursgenoteerd vastgoed geen optie is. Een aantal fondsen binnen deze portefeuille bevinden zich nog in de investeringsfase, waardoor de rendementen vooralsnog gematigd zijn.

De infrastructuur portefeuille bestaat uit defensief ingestelde fondsen die zich kenmerken door hun lange termijn stabiele, veelal met inflatie oplopende, rendementen en een relatief lage correlatie met andere beleggingscategorieën. De focus bij de infrastructuurbeleggingen ligt dan ook voornamelijk op publiek-private samenwerkingsprojecten en on-shore wind- en zonne-energieprojecten. Verder richt de infrastructuur portefeuille zich op operationele projecten die directe inkomsten in de vorm van dividend genereren. De performance bedroeg 10,0% over 2019 en was daarmee 5,7% hoger dan de benchmark van 4,3%.

3.1.5 Duurzaamheidsbeleid

Het Duurzaamheidsbeleid richt zich met name op Corporate Governance en Maatschappelijk Verantwoord Beleggen.

Corporate Governance

SPF voelt zich als institutionele belegger ervoor verantwoordelijk om op een transparante en verantwoorde manier invulling te geven aan het stembeleid tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ten aanzien van de beursgenoteerde ondernemingen waarin het fonds belegt.

Het Corporate Governance beleid van SPF voldoet aan de wettelijke bepalingen en zoveel als mogelijk aan internationale richtlijnen. SPF publiceert jaarlijks op de website het fondsbeleid en de uitvoering daarvan ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht bij ondernemingen waarin wordt belegd. SPF beperkt zich tot stembeleid bij Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen.

In 2019 stemde het stemadviesbureau ISS namens SPF op de vergaderingen van alle Nederlandse bedrijven waarin het fonds belegt. In totaal heeft SPF gedurende 2019 op 16 vergaderingen gestemd, waar 182 agendapunten zijn behandeld. SPF heeft hiervan bij 8 agendapunten tegengestemd in lijn met het advies van ISS. Deze voorstellen hadden betrekking op beschermingsconstructies, dechargeverlening en bestuurdersbenoemingen. Op 1 vergadering is vóór gestemd in afwijking van het advies van ISS. Het ging hier om toestemming voor een aandelen inkoopprogramma van maximaal 20% van het aandelenkapitaal waar in voorgaande jaren toestemming voor maximaal 10% van het aandelenkapitaal werd gevraagd. In verband met de aanzienlijke onderwaardering van het aandeel ten opzichte van de intrinsieke waarde was SPF voorstander van een groter aandelen inkoopprogramma bij deze onderneming.

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)

Bij het vaststellen en het uitvoeren van het beleggingsbeleid wordt niet alleen rekening gehouden met financiële aspecten. Ook aspecten die van belang zijn voor een duurzame en sociale ontwikkeling van de maatschappij worden in acht genomen. Daartoe heeft SPF een eigen beleid ontwikkeld. Het beleid op het gebied van MVB met betrekking tot directe beleggingen is gebaseerd op de volgende pijlers:

- Uitsluitingenbeleid: het uitgangspunt voor het uitsluiten van ondernemingen en landen zijn activiteiten die de Verenigde Naties, de Europese Unie of de Nederlandse overheid onaanvaardbaar vinden. SPF belegt daarom niet direct in aandelen of obligaties van ondernemingen die op basis van de 10 principes van het Verenigde Naties Global Compact niet in lijn handelen met de gekozen principes. Producenten van controversiële wapens, zoals nucleaire wapens worden ook uitgesloten.
- Sanctiebeleid: staatsobligaties van landen waarop een sanctie van de Verenigde Naties of de Europese Unie rust, worden uitgesloten van het beleggingsuniversum. Tevens is er sanctiebeleid ten aanzien van personen en terroristische organisaties. Hierbij gaat het voornamelijk om mensenrechten- en wapenvraagstukken.
- Het fonds is transparant met betrekking tot de aangehouden beleggingen en communiceert open over het beleid op het gebied van MVB. SPF publiceert de bedrijven, landen en beleggingsfondsen waarin wordt geïnvesteerd op de website van het fonds.

Voor de toetsing van het uitsluitingenbeleid maakt SPF gebruik van de diensten van Sustainalytics. Deze organisatie onderzoekt actief wereldwijd naar duurzaamheid en voert analyses uit op het gebied van MVB ten aanzien van beleggingsportefeuilles. Daarbij wordt een gestructureerde en binnen de pensioensector geaccepteerde aanpak gevolgd.

SPF sloot ultimo 2019 in totaal 94 bedrijven en 13 landen van het beleggingsuniversum uit.

SPF ondertekende in 2018 het brede spoor van het convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB-convenant). Het brede spoor houdt in dat het fonds zich committeert aan het implementeren van de OESO richtlijnen en UNGP's in zijn beleggingsbeleid. De OESO richtlijnen en UNGP's zijn principes op het gebied van mensenrechten en milieu.

3.2 Bijdragenbeleid

De werkgever en SPF hebben in de uitvoeringsovereenkomst een vaste premie voor 5 jaar afgesproken om de pensioenopbouw gedurende de looptijd van de uitvoeringsovereenkomst te financieren. Dit wordt ook wel 'Collective Defined Contribution' (CDC) genoemd. De werkgever kan enkel gehouden worden tot het voldoen van deze vaste bijdrage en kan niet door SPF verplicht worden tot het betalen van een hogere bijdrage of een andere bijdrage dan de verschuldigde premie.

De vaste bijdrage bedraagt tot en met 2023 25,5% van het pensioengevend salaris (gemaximeerd op €107.593 (stand 2019) zoals bedoeld in artikel 18ga Wet op de Loonbelasting 1964) van de deelnemers. Een deel van de bijdrage houdt de werkgever in op het salaris van de werknemer. Dit wordt de werknemersbijdrage genoemd. De werknemersbijdrage is 2,5% tot aan een maximaal salaris van € 71.676 (2019), en vanaf € 71.676 tot € 107.593 (2019) is de werknemersbijdrage 6,5%. Daarnaast is de werkgever voor het arbeidsongeschiktheidspensioen voor werknemers met een salaris boven het grensbedrag van € 107.593 een bijdrage verschuldigd van 1,3% over het salaris boven dit grensbedrag.

Deelnemers aan de nettopensioenregeling betaalden in 2019 over hun salaris boven het grensbedrag (€107.593) een premie (nettopensioenpremie) conform de onderstaande premiestaffel:

Leeftijdsklassen	Staffel netto pensioen	Gebruteerde staffel (48,05%)	(Bruto) bijdrage werknemer	(Bruto) verloning
20 tot en met 24	4,6%	10,0%	5,4%	4,6%
25 tot en met 29	5,3%	11,6%	5,4%	6,2%
30 tot en met 34	6,0%	13,1%	5,4%	7,7%
35 tot en met 39	6,9%	15,0%	5,4%	9,6%
40 tot en met 44	8,0%	17,5%	5,4%	12,1%
45 tot en met 49	9,2%	20,1%	5,4%	14,7%
50 tot en met 54	10,6%	23,1%	5,4%	17,7%
55 tot en met 59	12,2%	26,6%	5,4%	21,2%
60 tot en met 64	14,0%	30,6%	5,4%	25,2%
65 tot en met 66	15,3%	33,4%	5,4%	28,0%

Deze tabel is gebaseerd op de looptijd van de financieringsovereenkomst en de daarin opgenomen totale bijdrage (25,5%) aan de basisregeling van SPF.

De werkgever houdt de nettopensioenpremie in op het nettosalaris van de deelnemer aan de nettopensioenregeling en draagt deze vervolgens af aan SPF.

3.3 Toeslagenbeleid

SPF streeft ernaar om op de opgebouwde pensioenaanspraken van deelnemers, de premievrije pensioenaanspraken van gewezen deelnemers en de ingegane pensioenen van de uitkeringsgerechtigden in beginsel jaarlijks een toeslag te verlenen. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. Dit geldt voor zowel de huidige pensioenregeling, de nettopensioenregeling en de (gesloten) prepensioenspaarregeling. De toeslagverlening wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd.

Als basis voor de vaststelling van de toeslag hanteert SPF voor de deelnemers (maximaal) de loonsverhoging bij de werkgever (zijnde het gemiddelde van de loonstijgingen overeenkomstig de cao's van SABIC Innovative Plastics BV en SABIC Limburg BV) en voor de uitkeringsgerechtigden en gewezen deelnemers (maximaal) de stijging van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) - consumentenprijsindexcijfer (CPI alle Bestedingen, afgeleid). Het bestuur beoordeelt jaarlijks of toeslagen kunnen worden verleend. Het bestuur heeft het volgende toeslagenbeleid geformuleerd:

- indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110% kan maximaal een gedeeltelijke toeslag worden verleend in de mate dat dit is toegestaan conform het Financieel Toetsingskader (FTK).
- Indien de beleidsdekkingsgraad hoog genoeg is (circa 126%) kan volledige toeslagverlening plaatsvinden.

Sociale partners hebben per 1 januari 2019 een algemene loonstijging afgesproken voor de medewerkers in Zuid-Limburg. De loonstijging voor de medewerkers bij SABIC-IP werd pas in juni bekend. De basis voor het indexeren van de aanspraken van deelnemers wordt in het begin van het jaar vastgesteld. Reglementair gebeurt dat voor 50% op basis van de loonstijging in Zuid-Limburg en voor 50% op basis van de stijging bij SABIC-IP. Aangezien de loonstijging in Bergen op Zoom niet bekend was op het moment dat het bestuur het indexatiebesluit nam, is uitsluitend de loonstijging in Zuid-Limburg basis geweest voor het verhogen van de pensioenaanspraken. De loonstijging in juni 2019 wordt meegenomen bij het bepalen van de hoogte van de toeslagverlening per 1 januari 2020.

Indien SPF in enig jaar besluit om geen of minder toeslag te verlenen, dan kan het bestuur op een later tijdstip besluiten om een inhaaltoeslag te verlenen. In welke mate het bestuur inhaaltoeslagen verleent, is afhankelijk van het pensioenvermogen dat SPF conform het FTK mag gebruiken voor het compenseren van gemiste toeslagen en doorgevoerde kortingen. In lijn hiermee heeft SPF het volgende inhaaltoeslagenbeleid geformuleerd:

- Het voor inhaaltoeslagverlening beschikbaar vermogen wordt naar de betrokkenen toebedeeld naar rato van de achterstand in toeslagverlening eventueel vermeerderd met de mate van de doorgevoerde kortingen van de pensioenaanspraken.
- Zowel de achterstanden van de pensioenregeling als van de ingegane pensioenen uit de nettopensioenregeling en de (gesloten) prepensioenspaarregeling worden meegenomen.

De oudste niet-toegekende toeslagen die voor inhaaltoeslagverlening in aanmerking komen, stammen uit het jaar 2008.

Op basis van het toeslagenbeleid beoordeelde het bestuur in 2019 om per 1 januari 2020 helaas geen toeslagen te verlenen aan deelnemers en pensioengerechtigden alsmede gewezen deelnemers op basis van de financiële situatie van het fonds per einde 2019.

In de volgende tabel is de verleende toeslag alsmede de achterstand in de toeslagverlening opgenomen voor enerzijds deelnemers en anderzijds gewezen deelnemers en pensioengerechtigden die sinds 2008 bij SPF aangesloten zijn geweest. Hierbij geldt dat de toeslag die per 1 januari 2020 niet is gegeven, betrekking heeft op de looninflatie en prijsinflatie over 2019. Deze niet toegekende toeslag is verwerkt onder het jaar 2019. Het bestuur realiseert zich dat hiermee niet aan de ambitie van het fonds, een geïndexeerd pensioen, wordt voldaan.

Toeslag actieve deelnemers			
	<u>Algemene loonsverhoging</u>	<u>Verleende toeslag</u>	<u>Achterstand toeslagverlening</u>
2008	3,50%	-	3,50%
2009	1,51%	0,76%	0,75%
2010	1,00%	-	1,00%
2011	3,02%	-	3,02%
2012	1,50%	-	1,50%
2013	1,50%	1,50%	0,00%
2014	2,50%	-	2,50%
2015	2,76%	-	2,76%
2016	1,60%	-	1,60%
2017	1,85%	0,40%	1,45%
2018	1,50%	0,36%	1,14%
2019	3,25%	-	3,25%
Totaal	22,24%	3,02%	24,85%

**

*

Toeslag pensioengerechtigde en gewezen deelnemer			
	<u>Prijsindexcijfer</u>	<u>Verleende toeslag</u>	<u>Achterstand toeslagverlening</u>
2008	1,44%	0,72%	0,72%
2009	0,69%	0,35%	0,34%
2010	1,90%	-	1,90%
2011	2,74%	-	2,74%
2012	2,03%	-	2,03%
2013	0,90%	0,90%	0,00%
2014	0,75%	-	0,75%
2015	0,41%	-	0,41%
2016	0,36%	-	0,36%
2017	1,34%	0,29%	1,05%
2018	1,68%	0,41%	1,27%
2019	1,73%	-	1,73%
Totaal	14,24%	2,67%	14,10%

* = cumulatieve achterstand (incl. indexatie over indexatie)

** = aangepast

3.4 Tekortsituaties en kortingsbeleid

De uitvoeringsovereenkomst en de pensioenreglementen voorzien in verschillende kortingsbepalingen in het geval van een bijdragetekort (hierna: premietekort) of van een vermogenstekort.

Premietekort

Indien tijdens de looptijd van de uitvoeringsovereenkomst blijkt dat de premie te laag is voor de financiering van de pensioenopbouw (premietekort), dan kan het bestuur besluiten de opbouw te korten voor de resterende looptijd van de uitvoeringsovereenkomst. Dat betekent dat de toekomstige opbouw van pensioenaanspraken voor deelnemers zodanig wordt verlaagd dat de ontvangen premie weer kostendekkend is.

Het bestuur besluit alleen om de pensioenopbouw niet te korten, als de technische voorziening en het vereist eigen vermogen volledig zijn gedekt, de voorwaardelijke toeslagen de laatste tien jaar zijn verleend en ook in de toekomst kunnen worden verleend en alle doorgevoerde kortingen in de laatste tien jaar zijn ingehaald.

Over het verslagjaar 2019 was geen sprake van een premietekort.

Vermogenstekort

SPF moet besluiten de pensioenaanspraken en -rechten te korten als vijf achtereenvolgende jaren de beleidsdekkingsgraad aan het einde van het jaar lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad (104,3%). Of als het fonds niet in staat is om binnen de door het bestuur gekozen hersteltermijn van tien jaar te herstellen naar de vereiste dekkingsgraad (120,7%). En dan moet dit zonder dat de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden of de werkgever worden geschaad en alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet.

Een korting van pensioenaanspraken en -rechten vindt plaats in de vorm van een gelijke procentuele korting op alle opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten. Kortingen zijn ook van toepassing op ingegane prepensioenuitkeringen en ingekochte netto pensioenaanspraken en -uitkeringen. In het geval het kortingspercentage meer zou zijn dan 10%, onderzoekt het bestuur of en in hoeverre er aanleiding bestaat om dat deel van de korting dat deze 10% overschrijdt, op een andere wijze te verdelen over de verschillende groepen deelnemers. Inhalen van doorgevoerde kortingen gebeurt op gelijke wijze als het inhalen van gemiste toeslagen.

In 2019 heeft SPF geen korting doorgevoerd op de pensioenaanspraken en -rechten.

3.5 Communicatiebeleid

3.5.1 Beleid

SPF heeft met betrekking tot de pensioencommunicatie doelstellingen geformuleerd. In 2019 is het beleidsplan communicatie geactualiseerd. Daarbij is een crisis communicatieplan opgesteld. SPF streeft ernaar dat de deelnemers op elk voor hen relevant moment:

- inzage hebben in de huidige en toekomstige persoonlijke pensioensituatie;
- overzicht hebben over hun pensioenregeling(en);
- inzicht hebben in de daaraan gekoppelde risico's;
- een realistisch beeld hebben van de eigen pensioenverwachting;
- handelingsperspectief hebben, aansluitend bij de actuele financiële positie van SPF.

Daarnaast streeft SPF met een gedegen communicatie en een hoge mate van transparantie ernaar dat deelnemers door SPF adequaat ondersteund worden bij vragen op pensioengebied. Weten dat aan pensioen risico's zijn verbonden en welke risico's dat zijn. Kennis kunnen nemen van kosten van de eigen pensioenvoorziening en dat het vertrouwen wordt versterkt dat SPF de pensioenregeling deskundig, betrouwbaar en transparant uitvoert.

SPF streeft er ten slotte naar dat deelnemers zich ervan bewust zijn dat zij een eigen handelingsperspectief hebben en weten wanneer actie moet worden genomen, zoals bij life events die het pensioen raken. Dat gebeurt met behulp van diverse communicatiemiddelen, waaronder persoonlijke pensioenreizen en gesprekken, de website en de pensioenplanner in een persoonlijke 'Mijn SPF pensioen' omgeving. Aanvullend informeert het fonds de deelnemers via onder meer (nieuws)brieven en persoonlijke brieven.

De communicatiestrategie, doelstellingen en doelgroepen zijn uitgewerkt in een communicatiebeleidsplan waarin SPF de visie met betrekking tot communicatie met de deelnemers beschrijft. Het communicatiebeleidsplan is van kracht voor de periode 2017 tot en met 2019 en bevat de kaders waarbinnen de uitvoering van de communicatie plaatsvindt. Vanuit het communicatiebeleidsplan resulteert jaarlijks een communicatieactieplan.

Het communicatiebeleid met betrekking tot andere doelgroepen dan de deelnemers, zoals de media, Pensioen Federatie en werkgevers is vastgelegd in het relatiemanagementplan.

SPF hecht er veel waarde aan om de communicatie te laten aansluiten bij de informatiebehoefte van de deelnemers. Daarom worden tevredenheidsonderzoeken gehouden onder de actieve deelnemers, worden enquêtes gehouden waarbij specifieke pensioenprocessen worden getoetst en is een Communicatiepanel ingericht.

Hoe de communicatiedoelstellingen van SPF in 2019 zijn gerealiseerd, wordt in paragraaf 3.5.2 aan de hand van de communicatie-activiteiten uit het verslagjaar toegelicht.

3.5.2 Hoe wij communiceren

SPF communiceert binnen de kaders van het driejarig Communicatiebeleidsplan. Hierin staat de visie, missie en doelstellingen van de pensioencommunicatie met de deelnemers. Vanuit dit Communicatiebeleidsplan wordt door de Commissie Pensioen en Communicatie jaarlijks een Communicatie actieplan vastgesteld. In dit actieplan staat niet alleen de reguliere en wettelijke communicatie maar ook de persoonlijke communicatie die SPF zijn deelnemers aanbiedt. De Commissie Pensioen en Communicatie vergadert vier keer per jaar om onder andere het actieplan uit te voeren en te monitoren.

In de deelnemerscommunicatie wordt doelgroep relevant gecommuniceerd waarbij rekening wordt gehouden met specifieke 'kenmerken' van de (gewezen) deelnemer of gepensioneerde. Er worden doelgroepen onderscheiden op basis van (gewezen) deelnemer of gepensioneerde, leeftijdsgroep, inkomensgroep en deelname aan een specifieke regeling. Ook wordt er gecommuniceerd in situaties zoals b.v. indiensttreding, bij echtscheiding, in

huwelijk treden, pensionering of verhuizing, etc. Vrijwel alle communicatiemiddelen en -uitingen zijn digitaal beschikbaar en daarnaast in de Nederlandse en de Engelse taal.

Communicatiemiddelen van SPF

Om de beleidsdoelstellingen zoals omschreven te bereiken, zet SPF een groot aantal communicatiemiddelen in. Een aantal middelen worden toegelicht in dit verslag.

Persoonlijke communicatie in 2019

Pensioensessies

In het voorjaar zijn informatiebijeenkomsten gehouden in Limburg en Bergen op Zoom. Tijdens die bijeenkomsten informeerde het bestuur van SPF de deelnemers over pensioen en de laatste ontwikkelingen bij SPF. Behalve zes 'fysieke' sessies waren er ook twee 'skype-sessies'. Ongeveer 500 deelnemers bezochten de sessies.

Pensioengesprekken

In 2019 hebben 231 deelnemers een persoonlijk gesprek over hun eigen pensioen gehad. In deze gesprekken worden vragen beantwoord en de pensioensituatie toegelicht. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van de pensioenplanner en gekeken naar de toekomstige inkomsten. Op basis van de pensioenschijf-van-vijf van het NIBUD wordt een toelichting gegeven op de uitgaven. De deelnemer krijgt overzicht, inzicht en heeft zicht op zijn/haar handelingsperspectief.

Pensioenreis

Doelgroep specifiek worden er pensioenreizen naar deelnemers gestuurd en/of op de website beschikbaar gesteld. Dit zijn digitale klantreizen waarbij de deelnemer persoonlijke keuzes kan aangeven en hierin wordt begeleid. In alle pensioenreizen wordt aan de deelnemers uitgelegd hoe de belangrijkste vragen (Hoeveel? Genoeg? en Wat kan ik nog doen?) rondom de eigen pensioensituatie kunnen worden beantwoord. In 2019 is de pensioenreis voor de doelgroep 60+ naar 145 deelnemers gestuurd. 121 deelnemers openden de mail en 94 deelnemers klikten op de link. De pensioenreis 'in dienst' werd naar 123 nieuwe medewerkers gestuurd waarbij 77 medewerkers op de link klikten om de reis te maken.

Pensioendialoog

In 2019 is verder informatie op de website bij de gebeurtenis 'Echtscheiding' opgezet via vraag- en antwoord, een pensioendialoog. Op deze manier wordt de informatiezoeker niet geconfronteerd met een bulk aan informatie maar vraagsgewijs naar gerichte informatie geleid. Ook de gebeurtenissen omzetten Prepensioen-saldo, uit dienst, arbeidsongeschiktheid, ingang ouderdomspensioen en Nettopensioenregeling zijn op deze manier vormgegeven.

Nieuw deelnemersportaal

Omdat de deelnemersportalen verouderd waren is in juli 2019 besloten om de portalen te vervangen. In Q4 is gestart met het inrichten van de Mijnomgeving, de pensioenplanner en de websites in de nieuwe omgeving. Het is de verwachting dat de applicatie in Q2 van 2020 live is. In Q3 en 4 vinden er verdere optimalisaties plaats.

Specifieke communicatieonderwerpen in 2019

Pensioen3daagse 5-7 november

Het thema van de landelijke pensioen3daagse in 2019 was 'Zorg goed voor elkaar'. Om de actieve deelnemers van SPF te wijzen op het partner- en wezenpensioen en uit te leggen wat er geregeld is, maakten we een pensioenreis 'nabestaandenpensioen'. Alle medewerkers ontvingen een mail met een link naar deze reis. 1532 medewerkers openden de mail en 619 klikten op de link. De pensioenreis is toegevoegd aan de pensioenreizen op de website onder downloads.

Nieuwe versie pensioenplanner

De pensioenplanner op de website van SPF is vier keer geactualiseerd. Naast het toevoegen van de nieuwe rekenregels, tarieven, de nieuwe belastingtabellen en AOW-bedragen is op basis van deze updates ook Mijnpensioenoverzicht.nl vier keer per jaar gevuld.

Nettopensioenregeling (NPR)

Op 1 juli is de NPR uitgebreid en verbeterd. De doelgroep is uitvoerig over de wijzigingen geïnformeerd. Via onder andere persoonlijke brieven, een nieuw ontwikkelde pensioendialoog op de website en een animatie zijn de wijzigingen gecommuniceerd. Ook zijn er, als pilot, webinars gehouden over de wijzigingen.

In november ontvingen de deelnemers in de NPR informatie over de keuzes in de Nettopensioenregeling als prikkel om actie te nemen indien nodig.

Gewijzigde AOW-leeftijd per 1 januari 2020

Uitkeringsgerechtigden met een ingegaan tijdelijk pensioen dat tot de AOW-leeftijd wordt uitgekeerd hebben een brief ontvangen. Met die brief zijn deze deelnemers op de hoogte gesteld van de consequenties van een eerdere AOW-leeftijd met betrekking tot hun uitkering.

3.5.3 Meten en waardering pensioencommunicatie

SPF vindt open en transparante communicatie met zijn deelnemers van groot belang. Om deze reden is ook gedurende 2019 weer uitvoerig aandacht besteed aan de invulling van het communicatiebeleid en de communicatieactiviteiten.

De pensioencommunicatie met deelnemers wordt periodiek getoetst aan hun informatiebehoefte en ander criteria. Op basis hiervan worden communicatie-uitingen waar nodig en mogelijk vernieuwd en verbeterd.

De beoordeling of informatie duidelijk, begrijpelijk is en voldoet aan de informatiebehoefte van de deelnemer, wordt gekenmerkt door individuele opvattingen. Om tot enige objectivering te komen wordt, waar nodig of wenselijk, onder meer gebruik gemaakt van externe deskundigen en wordt nieuw communicatiemateriaal vooraf en/of achteraf getoetst door het zogeheten Communicatiepanel. Dit panel bestaat uit een brede groep deelnemers die hun mening geven over communicatie-uitingen. Gedurende het jaar wordt verder de mening van deelnemers getoetst door middel van gerichte enquêtes.

Deelnemersonderzoek 2019

De resultaten van de eigen communicatie en -voorlichtingsinspanningen worden periodiek achteraf getoetst aan de doelstellingen door middel van het deelnemersonderzoek. De uitkomst leidt zo nodig tot bijstelling van de communicatie.

Het deelnemersonderzoek werd in april/mei 2019 uitgevoerd onder de actieve deelnemers. Van de actieve deelnemers heeft 85% vertrouwen in SPF (was 76% in 2016). Het gemiddelde rapportcijfer van deze deelnemers is gestegen naar 7,6 (was 7,2 in 2016). Het aantal deelnemers dat aangeeft zich zorgen te maken over de financiële situatie van het fonds daalde naar 46% (was 60%), waarbij voor 63% (was 68%) de grootste zorg is om straks minder pensioen uitgekeerd te krijgen dan nu wordt aangegeven.

Cijfers 2019

993 vragen gesteld aan de Pension Desk	
waarvan 616 vragen om informatie tijdig binnen 3 dagen beantwoord 99,3%	8,4
waarvan 377 vragen voor berekening tijdig binnen 10 dagen beantwoord 94,4%	8,1
Toekennen van ouderdomspensioen	8,2
Toekennen van partnerpensioen	8,0
Waardeoverdrachten	7,6
231 persoonlijke pensioengesprekken	9,8
waarvan 14 voor 40ste verjaardag	
waarvan 37 voor 50ste verjaardag	
waarvan 105 voor 60ste verjaardag	
30.115 bezoeken website	
17.998 bezoeken 'Mijn SPF Pensioen'	
Oordeel Pensioenplanner	7,9
Oordeel 'Mijn SPF pensioen'	7,8
22,3% van alle deelnemers communiceert digitaal	
2.085 abonnees op de digitale nieuwsbrief	

3.6 Integriteitsbeleid

SPF streeft een integere bedrijfsvoering na en heeft hiervoor een eigen integriteitsbeleid opgesteld. Het integriteitsbeleid heeft als doel te voorkomen dat de integriteit van SPF en daarmee mogelijk het financiële stelsel, negatief worden beïnvloed door het niet integer handelen van aan SPF verbonden personen. Om die reden omvat het integriteitsbeleid naast de fonds specifieke activiteiten eveneens de activiteiten van aan SPF gelieerde derden aan wie diensten zijn uitbesteed.

Jaarlijks voert SPF een integriteitsrisicoanalyse (SIRA) uit als onderdeel van het jaarlijkse Risk Control Assessment (RCA). De SIRA is een belangrijk instrument voor het fonds om integriteitsrisico's te kunnen beheersen. Het uitvoeren van de SIRA en het daaruit volgend aanzetten van verbeteracties draagt bij aan de waarborging van een integere bedrijfsvoering bij het fonds. De resultaten van deze integriteitsrisicoanalyse hebben geen aanleiding gegeven tot aanscherping van het bestaande integriteitsbeleid. Het bestuur is van mening dat de integriteitsrisico's door middel van het gevoerde beleid zijn teruggebracht tot een acceptabel niveau.

Als onderdeel van het integriteitsbeleid heeft het fonds een incidenten- en klokkenluidersregeling vastgesteld. In deze regeling beschrijft het fonds de wijze waarop een (dreigend) integriteitsincident kan worden gemeld en de wijze waarop wordt gehandeld bij melding van een (dreigend) incident. Ook zijn waarborgen ingebouwd zodat melders van integriteitsincidenten daar geen nadeel van ondervinden.

Compliance Officer

SPF maakt met betrekking tot compliance onderscheid tussen compliance in brede en enge zin. Compliance in brede zin betreft het volledig voldoen aan interne en externe wet- en regelgeving. Dit wordt bewaakt via de diverse commissies, intern toezicht et cetera. De compliance functie in enge zin heeft betrekking op gedragstoezicht. SPF heeft de gedragscode in 2019 verder aangescherpt. De monitoring daarvan is uitbesteed aan een externe partij, het Nederlands Compliance Instituut. Over 2019 heeft de Compliance Officer geen bevindingen gedaan.

De rapportage van de Compliance Officer is opgenomen in paragraaf 10.4.

AVG

Sinds 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van kracht. Doel van de AVG is de privacy van personen beter te beschermen. De verordening is van toepassing en brengt meer en andere verantwoordelijkheden met zich mee voor organisaties die persoonsgegevens verwerken, zoals pensioenfondsen. De AVG versterkt de noodzaak voor innovaties in de pensioensector op het terrein van digitale informatie-uitwisseling en de toegankelijkheid voor deelnemers en werkgevers van gegevens via portalen en ‘mijnpensioensites’.

SPF heeft zich samen met zijn uitvoeringsorganisatie ingespannen om te voldoen aan deze nieuwe regelgeving. SPF is niet alleen aanspreekbaar op een juiste omgang met privacygegevens maar moet dit ook kunnen aantonen. Zo heeft SPF bijvoorbeeld op de website het gegevensbeschermingsbeleid van SPF gepubliceerd. Privacy is voor SPF een groot goed en het vraagt om een actieve en alerte houding van het bestuur en van DPS als pensioenuitvoeringsorganisatie om de persoonsgegevens van de aanspraak- en pensioengerechtigden op een veilige manier te verwerken. SPF heeft in 2019 geen incidenten gehad met betrekking tot de AVG.

4 INTERNE ONTWIKKELINGEN

4.1 Financiële positie

Vanuit de balans worden zowel de ontwikkeling van de vermogenspositie (activa) als van de pensioenverplichtingen (passiva) nader toegelicht. Vervolgens wordt de ontwikkeling van de dekkingsgraad van het fonds over 2019 besproken. In volgend overzicht is een vereenvoudigde balans te zien met de activa en passiva. De gedetailleerde balans van het fonds inclusief toelichting is terug te vinden in hoofdstuk 8.

4.1.1 Ontwikkeling vermogenspositie

Balans (in € mln.)

	2019	2018		2019	2018
Beleggingen	2.946,8	2.506,9	Pensioenfondsreserve	207,0	174,1
Vorderingen	3,9	2,0	TV	2.740,8	2.344,3
Liquide middelen	53,3	23,9	Schulden	56,2	14,4
Totaal activa	3.004,0	2.532,8	Totaal passiva	3.004,0	2.532,8

De vermogenspositie van SPF wordt weergegeven middels het pensioenfondsvermogen. Dit wordt als volgt berekend:

$$\text{Pensioenfondsvermogen} = \text{Beleggingen} + \text{Vorderingen} + \text{Overige activa} - \text{Overige voorzieningen} - \text{Schulden}$$

Voor SPF is dit als volgt: beleggingen (€2.946,8) + vorderingen (€3,9) + liquide middelen (€53,3) -/- overige voorzieningen (€0,0) -/- schulden (€56,2) = pensioenfondsvermogen (€2.947,8).

In volgende tabel is de ontwikkeling van het pensioenfondsvermogen voor risico van de deelnemers te zien over het jaar 2019.

Pensioenfondsvermogen

	2019		2018	
	€ mln.	% Mutatie	€ mln.	% Mutatie
Pensioenfondsvermogen primo	2.518,4	100,0%	2.584,8	100,0%
Bijdragen	54,4	2,2%	52,7	2,0%
Uitkeringen	-46,6	-1,9%	-42,8	-1,7%
Beleggingsresultaat (incl. kosten)	422,4	16,8%	-75,4	-2,9%
Overige mutaties	-0,8	-0,1%	-0,9	0,0%
Pensioenfondsvermogen ultimo	2.947,8	117,0%	2.518,4	97,4%

4.1.2 Technische Voorziening

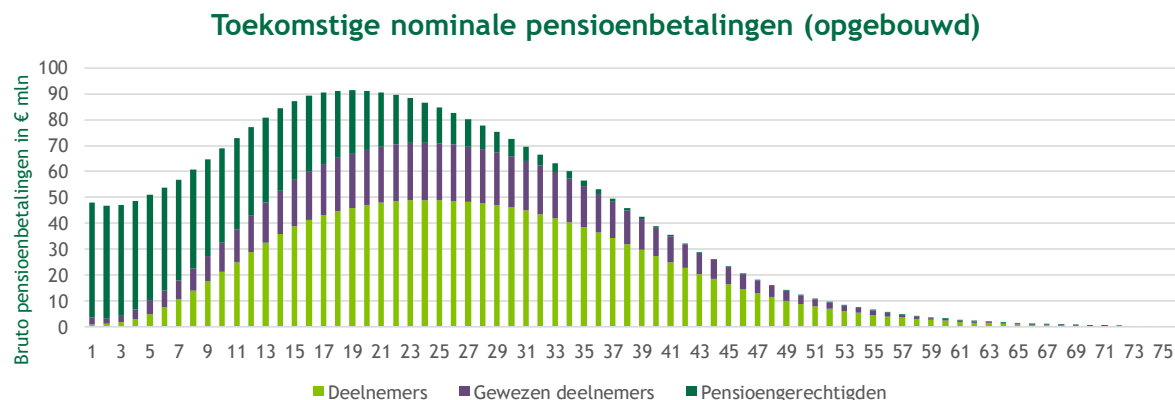
Rente & UFR

De technische voorziening wordt conform artikel 2 Besluit FTK berekend op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Voor het samenstellen van de rentetermijnstructuur maakt DNB grotendeels gebruik van de Europese zero coupon swapcurve waarbij vanaf een looptijd van 20 jaar gebruik wordt gemaakt van de UFR-methodiek. De UFR-methodiek heeft als uitgangspunt dat pensioenverplichtingen met een looptijd tot en met 20 jaar gewaardeerd worden op basis van de marktrente. Voor looptijden vanaf 20 jaar wordt (deels) gewerkt met een verwachte rente (UFR). Het UFR-niveau wordt vastgesteld als een 10-jaars gemiddelde van de ingeprijsde 1-jaarsrente over 20 jaar (forwards).

Levensverwachting

Voor de vaststelling van de voorziening is rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen door gebruik te maken van meest recente, door het Actuarieel Genootschap gepubliceerde, AG-prognosetafel 2018. Daarnaast wordt er rekening gehouden met het verschil in overlevingskansen tussen de werkende en totale bevolking door toepassing van specifiek door SPF afgeleide correctiefactoren voor ervaringssterfte. Voor de medeverzekerden worden dezelfde correctiefactoren toegepast als voor de hoofdverzekerden, aangezien bij de bepaling van de ervaringssterfte voor de hoofdverzekerden ook wordt uitgegaan van de waargenomen sterfte van de medeverzekerden (ingegaan partnerpensioen).

Onderstaand zijn de verwachte uitkeringen weergegeven van de pensioenverplichtingen. Deze zijn uitgesplitst naar de verwachte uitkeringen van de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. De contante waarde (op basis van de DNB-rentetermijnstructuur per einde 2019) van deze pensioenverplichtingen vormt de technische voorziening per einde 2019. In de onderstaande tabel is per groep deelnemers in EUR mln de waarde van de technische voorzieningen opgenomen.

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioengerechtigden	Totaal
TV risico fonds	1.275.716	582.039	833.015	2.690.770
Modified duration	25	24	11	21

De waarde van de TV (inclusief de voorziening voor risico van de deelnemers) is toegenomen met €400,0 mln. Dit werd grotendeels veroorzaakt door de gedaalde rente. De rente die wordt gehanteerd voor de waardering van de verplichtingen is gebaseerd op de door DNB voorgeschreven rentecurve. Deze is gedaald van 1,4% per einde 2018 naar 0,7% per einde 2019.

In het volgende overzicht is deze daling van de Technische Voorziening uitgesplitst naar factoren. In hoofdstuk 8 bij de toelichting op de staat van baten en lasten en de actuariële analyse is deze mutatie verder gedetailleerd.

Mutatie Technische Voorziening

	<u>2019</u>		<u>2018</u>	
	€ mln.	% Mutatie	€ mln.	% Mutatie
TV primo	2.344,3	100,0%	2.254,0	100,0%
Pensioenopbouw	54,7	2,3%	50,6	2,2%
Uitkeringen	-47,0	-2,0%	-43,0	-1,9%
Toeslagverlening	0,0	0,0%	8,7	0,4%
Interesttoevoeging	-3,3	-0,1%	-2,0	-0,1%
Aanpassing grondslagen	0,0	0,0%	-22,8	-1,0%
Overige mutaties	2,6	0,1%	-1,1	0,0%
TV ultimo (rekenrente primo)	2.351,3	100,3%	2.244,4	99,6%
Mutatie rekenrente	389,5	16,6%	99,9	4,4%
TV ultimo	2.740,8	116,9%	2.344,3	104,0%
waarvan:				
TV risico fonds Pensioenregelingen	2.690,8	98,2%	2.290,8	97,7%
TV risico deelnemer Nettopensioenregeling (NPR)	2,9	1,7%	2,1	0,1%
TV risico deelnemer Prepensioen spaarregeling (PPS)	47,1	0,1%	51,4	2,2%

4.1.3 Dekkingsgraad

De dekkingsgraad van SPF wordt als volgt berekend:

$$\frac{\text{Pensioenfondsvermogen voor risico fonds en risico deelnemer}}{\text{Voorziening pensioenfondsverplichtingen voor risico fonds en risico deelnemer}} \times 100\%$$

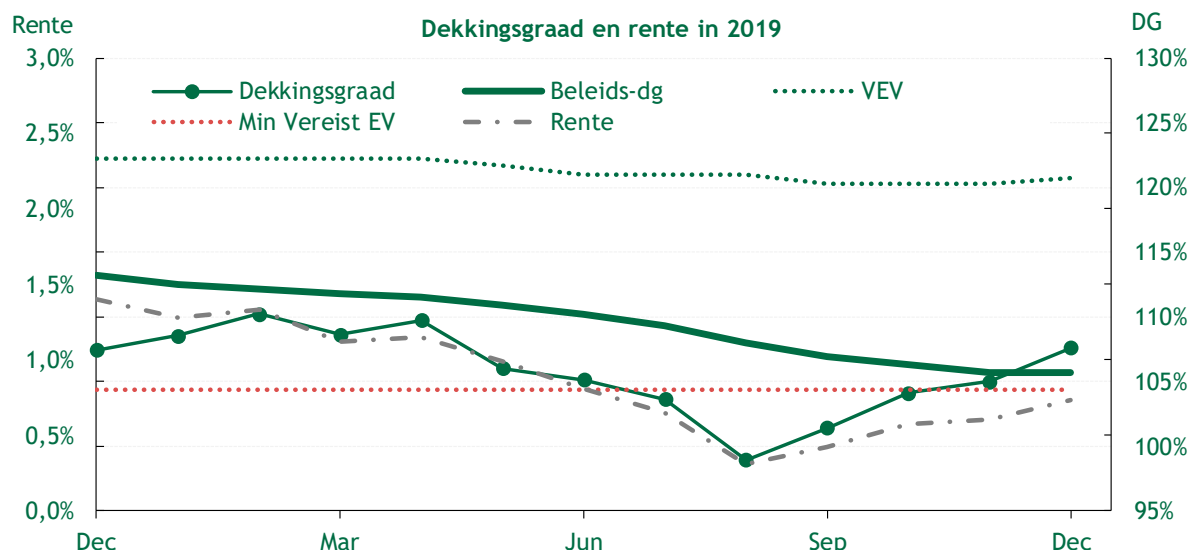
De dekkingsgraad van SPF bleef nagenoeg gelijk ten opzichte van 2018 (107,4% per eind 2018 en 107,6% per eind 2019). De belangrijkste oorzaak van de schommelingen van de dekkingsgraad in 2019 is de waardeinstijging van de verplichtingen door de gewijzigde rente. De gehanteerde rente is de door DNB voorgeschreven rentecurve. De beleidsdekkingsgraad van SPF is gedurende 2019 gedaald van 113,2% naar 105,7%. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraden over de voorgaande twaalf maanden en is de basis voor een aantal beleidsbeslissingen.

De reële dekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij rekening wordt gehouden met inflatie en is overeenkomstig artikel 133b van de Pensioenwet berekend op 84,2%.

De ontwikkeling van de dekkingsgraad wordt als volgt weergegeven:

<u>Ontwikkeling dekkingsgraad</u>	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Dekkingsgraad primo	107,4%	114,7%
Bijdragen	-0,3%	-0,3%
Uitkeringen	0,2%	0,3%
Indexering	0,0%	-0,4%
Rentetermijnstructuur	-15,3%	-4,9%
Overrendement	18,4%	-2,8%
Overige mutaties	0,0%	0,6%
Overige kruiseffecten	-2,8%	0,2%
Dekkingsgraad ultimo	107,6%	107,4%
Beleidsdekkingsgraad ultimo	105,7%	113,2%

De ontwikkeling van de dekkingsgraad, de beleidsdekkingsgraad en de (minimaal) vereiste beleidsdekkingsgraad is in de volgende figuur opgenomen.

4.1.4 Herstelplan

Omdat SPF per 1 januari 2019 een vermogenstekort (het vermogen is hoger dan het minimaal vereist eigen vermogen maar lager dan het vereist eigen vermogen) heeft, diende SPF vóór 1 april 2019 een hernieuwd herstelplan bij DNB in. In het herstelplan heeft SPF aangetoond dat SPF voldoende herstellend vermogen heeft om binnen de looptijd (tien jaar) van het herstelplan toe te groeien naar de vereiste dekkingsgraad, zonder dat (kortings)maatregelen hoeven te worden getroffen. DNB heeft het herstelplan goedgekeurd.

Omdat SPF eind 2019 nog steeds een vermogenstekort heeft, moet SPF vóór 1 april 2020 wederom een hernieuwd herstelplan indienen bij DNB. Ook volgens dit herstelplan zijn in 2020 geen kortingen nodig.

4.2 Uitvoeringskosten

SPF vindt kostenbeheersing belangrijk. De uitvoeringskosten beïnvloeden het pensioenresultaat van de deelnemers. Om deze reden streeft SPF naar een acceptabel kostenniveau en besteedt het bestuur aandacht aan de beheersing van de uitvoeringskosten. Het bestuur stelt jaarlijks een budget op en volgt de kostenrealisatie via de kwartaalverslaglegging. Om de beheersing van de kosten te versterken is in het budget opgenomen wie voor welke kosten verantwoordelijk is. Daarnaast wordt bij inhuur van diensten een strikt uitbestedings- en contractbeleid nagevolgd om kosten, kwaliteit en toegevoegde waarde op een bewuste wijze af te wegen. In deze afweging streeft SPF naar beleggingsrendementen die uitstijgen boven de resultaten van de benchmark om minimaal de kosten die SPF voor vermogensbeheer maakt, terug te verdienen. Voor wat betreft de kosten die SPF maakt voor de pensioenuitvoering, staat in de afweging voorop dat de kwaliteit van de uitvoering de kosten moet rechtvaardigen. Het bestuur toetst de kwaliteit van de uitvoering via de kwartaalverslaglegging, middels de resultaten van deelnemerstevredenheidsonderzoeken en de evaluatie van de dienstverleningsovereenkomst.

Indeling uitvoeringskosten

Gelet op het belang van de uitvoeringskosten wil het bestuur hier op een open en transparante manier verantwoording over afleggen. Om deze reden streeft SPF naar een volledig naleven van de Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie. Niet alleen wordt op deze manier op een begrijpelijke wijze inzicht gegeven in alle uitvoeringskosten, maar kunnen de uitvoeringskosten van SPF worden vergeleken. SPF deelt de uitvoeringskosten, in lijn met de Code Pensioenfondsen, op naar de kosten van het pensioenbeheer, kosten van het vermogensbeheer en transactiekosten.

De vermogensbeheeractiviteiten zijn deels uitbesteed aan DPS en deels, voor specialistische mandaten, aan externe commerciële vermogensbeheerders. De tarieven voor vermogensbeheer, zoals neergelegd bij DPS zijn verwoord in de dienstverleningsovereenkomst. De tarieven voor de externe commerciële vermogensbeheerders zijn vastgelegd in beheerovereenkomsten.

Onderlinge verrekening van kosten tussen pensioenuitvoering en vermogensbeheer is uitdrukkelijk niet aan de orde. De onderlinge verrekening van kosten van vermogensbeheer of pensioenbeheer is daarmee nihil. Van verdeelsleutels is geen sprake.

Onderstaand worden de uitvoeringskosten ten aanzien van pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten in relatie tot de fondskarakteristieken en de kwaliteit van de dienstverlening conform de Code Pensioenfondsen beschreven.

Kosten van pensioenbeheer

De kosten van pensioenbeheer bestaan uit kosten die SPF maakt voor alle werkzaamheden die verricht moeten worden om de aanspraken te administreren, uitkeringen te verrichten en de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden volledig te informeren. Ten opzichte van 2018 zijn de totale kosten voor pensioenbeheer over 2019 met €42,5K afgenomen. Reden hiervoor is primair gelegen in het feit dat in 2019 in tegenstelling tot 2018 geen inhuur voor juridische ondersteuning heeft plaatsgevonden. De kosten voor pensioenbeheer worden op aanbeveling van de PF uitgedrukt in een bedrag per deelnemer, waarbij het aantal deelnemers bestaat uit het totaal van actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Over 2019 komen de totale kosten per deelnemer voor SPF uit op €296. Dit is een afname ten opzichte van 2018 waar de uitvoeringskosten uitkwamen op €313 per deelnemer.

Pensioenbeheer	2019	2018
Pensioenadministratie	773.236	777.778
Communicatie	190.244	177.303
Bestuur en Financieel beheer	522.852	573.753
Kosten pensioenbeheer (Eur)	1.486.332	1.528.834
Actieven	3.063	3.060
Gepensioneerden	1.959	1.828
Deelnemers (aantal ultimo jaar)	5.022	4.888
Kosten per deelnemer (Eur)	296	313

De kosten per deelnemer worden berekend door de teller (de kosten pensioenbeheer) te delen door de noemer (aantallen deelnemers). De kosten pensioenbeheer (teller) zijn bovenstaand omschreven. Ten aanzien van de aantallen deelnemers (noemer) geldt dat deze over 2019 zijn toegenomen met 134 deelnemers. Deze toename in aantal deelnemers heeft een bijdrage geleverd aan de daling van de kosten per deelnemer. Het bestuur heeft de kosten pensioenbeheer via de budgetbespreking en de benchmarkstudie beoordeeld en als acceptabel aangemerkt.

Kosten voor vermogensbeheer

De vermogensbeheerkosten bestaan uit kosten voor fiduciair beheer, financieel risicomanagement, beleidsadvies en de uitvoering van het vermogensbeheer door DPS en anderzijds uit kosten van externe commerciële vermogensbeheerders.

Vermogensbeheer	2019	2018
Interne beheerskosten	4.345.103	3.947.984
Externe beheerskosten	7.983.034	6.635.724
Bewaarloon	230.487	168.508
Totale beheerskosten	12.558.624	10.752.216
Gemiddeld belegd vermogen intern	1.973.875.000	1.790.125.000
Gemiddeld belegd vermogen extern	831.250.000	787.125.000
Gemiddeld belegd vermogen totaal	2.805.125.000	2.577.250.000
Vermogensbeheerkosten (in % vh gem. belegd vermogen)	0,45%	0,42%
Transactiekosten (intern)	994.679	710.918
Transactiekosten (extern)	735.216	589.368
Totaal transactiekosten	1.729.895	1.300.286
Transactiekosten (in % vh gem. belegd vermogen)	0,06%	0,05%

De totale vermogensbeheerkosten kwamen in 2019 uit op €12,6 mln. In 2018 bedroegen de vermogensbeheerkosten in totaal €10,8 mln. Dit betekende een kostentoename over 2019 van €1,8 mln. Deze kostentoename was toewijsbaar aan de toename van het belegd vermogen waardoor de basis voor de fee berekening van de vermogensbeheerders is toegenomen. Daarnaast stegen de kosten door de strategische uitbreiding van de mandaten naar meer specialistische strategieën ondergebracht bij externe vermogensbeheerders waar de tarieven relatief hoger zijn dan bij de uitvoering door DPS. De kosten van deze meer specialistische strategieën zijn relatief hoog, omdat deze beleggingen kennisintensief en bewerkelijk zijn in termen van beheer en zich deels in de opbouwfase bevinden waarbij de kosten voor de baat uit gaan. De voornoemde strategische uitbreiding komt voort uit het strategisch besluit om rendement uit andersoortige risicobronnen zoals illiquiditeit toe te voegen aan de beleggingen van SPF. Onderstaand worden de vermogensbeheerkosten per beleggingscategorie getoond.

Vermogensbeheer per beleggingscategorie	2019				2018			
	Beheerkosten x €1.000 in %		Transactiekost. x €1.000 in %		Beheerkosten x €1.000 in %		Transactiekost. x €1.000 in %	
Aandelen	1.460	0,18%	567	0,07%	1.537	0,18%	594	0,07%
Vastgoed	1.473	0,55%	102	0,04%	938	0,38%	70	0,03%
Infrastructuur	2.297	2,43%	94	0,10%	1.764	2,01%	(13)	-0,01%
Vastrentende waarden	4.273	0,28%	283	0,02%	3.698	0,27%	247	0,02%
Commodities	-	-	-	-	-	-	-	-
Overige beleggingen	-	-	5	-	-	-	-	-
Kosten overlay beleggingen	306	0,13%	679	0,28%	190	0,19%	402	0,41%
Bewaarloon	231	0,01%	-	-	169	0,01%	-	-
Overige kosten	1.179	0,04%	-	-	1.307	0,05%	-	-
Kosten fiduciair beheer	691	0,02%	-	-	649	0,03%	-	-
Advieskosten vermogensbeheer	649	0,02%	-	-	500	0,02%	-	-
Totale beheerkosten	12.559	0,45%	1.730	0,06%	10.752	0,42%	1.300	0,05%

Voor de vergelijking van de kosten van vermogensbeheer worden de kosten gedeeld door het gemiddeld belegd vermogen van SPF. De bepaling van de vermogensbeheerkosten op basis van het gemiddeld belegd vermogen is in lijn met de aanbevelingen van de PF. De vermogensbeheerkosten zijn over 2019 ten opzichte van 2018 toegenomen van 42 naar 45 basispunten van het gemiddeld belegd vermogen.

Over 2019 is beoordeeld of de kosten passend zijn geweest. Hierbij zijn de behaalde rendementen en daarmee verbonden risico's in samenhang met de kosten besproken.

Transactiekosten

Transactiekosten zijn kosten die gemaakt moeten worden om aan- en verkopen tot stand te brengen en deze aan- en verkopen administratief af te handelen. De transactiekosten bestaan uit brokerage fees voor het verwerken van de transactie en de zogeheten spread (verschil tussen bied- en laatkoers). Bij aan- en verkoop van vastrentende waarden maken de transactiekosten deel uit van de transactieprijs. De kosten zijn verwerkt in de spread. In de spread zijn behalve de transactiekosten eveneens opslagen voor liquiditeit en andersoortige risico's verwerkt.

De transactiekosten zijn in 2019 toegenomen van €1,3 mln. naar €1,7 mln. Reden voor deze toename was primair de stijging van het belegd vermogen waardoor de handelsvolumes van het fonds sterk zijn toegenomen. De transactiekosten worden conform de aanbeveling van de PF uitgedrukt in basispunten van het gemiddeld belegd vermogen. Dit resulteerde in een kostenniveau van 6 basispunten over 2019, hetgeen een toename van de transactiekosten van 1 basispunt betekende ten opzichte van 2018.

Vergelijking kosten

Om de uitvoeringskosten zoals bovenstaand omschreven te kunnen vergelijken voert SPF jaarlijks een benchmarkstudie uit. Daarbij geldt dat de benchmarkstudie een vertraging kent van een jaar. Dat betekent dat in 2019 de kosten over 2018 worden beoordeeld. De benchmarkstudie wordt door een onafhankelijke adviseur uitgevoerd. Evenals in het voorgaande jaar, is door het bestuur een kostenbenchmark opgevraagd bij Lane Clark & Peacock (LCP). Reden voor de keuze voor LCP is gelegen in het feit dat de kostenbenchmark van LCP in termen van aanpak en kosten aansluit bij de behoefte van SPF. De kostenbenchmark betreft een onafhankelijke analyse over de jaren 2016 tot en met 2018 waarbij de belasting van SPF in termen van tijd en kosten acceptabel is. De cijfers over 2019 worden in 2020 gepubliceerd.

Ten aanzien van pensioenbeheer zijn de gemiddelde uitvoeringskosten van SPF over die periode met €306,- lager dan de mediaan van de vergelijkingsgroep van pensioenfonds ad €334,-. De vermogensbeheerkosten uitgedrukt in basispunten van het gemiddeld belegd vermogen komen over dezelfde periode met 38 bp licht hoger uit dan de vergelijkingsgroep die uitkomt op een niveau van 37 bp. De transactiekosten van SPF waren met 6 basispunten lager dan de mediaan van de vergelijkingsgroep van 9 bp.

Het bestuur heeft de uitvoeringskosten op basis van de benchmarkstudie van LCP voor de periode 2016 tot 2018 beoordeeld en vastgesteld dat deze verklaarbaar en acceptabel zijn.

4.3 Bestuursbesluiten in 2019

Het bestuur heeft in 2019 o.a. de onderstaande besluiten genomen.

Pensioenen en communicatie

- De opgebouwde aanspraken van deelnemers te verhogen met 0,36%.
- De ingegane pensioenen en opgebouwde aanspraken van gewezen deelnemers te verhogen met 0,41%.
- Het bestuur kan de Toetsingscommissie gezondheidsgegevens vragen, indien daartoe aanleiding is, om nader onderzoek te doen als een deelnemer korte tijd nadat deze zich heeft aangemeld voor de verzekering van het overlijdensrisico in de Nettopensioenregeling, overlijdt.
- Het communicatiebeleid voor de periode 2020-2022 is door het bestuur goedgekeurd en voorgelegd voor advies aan het verantwoordingsorgaan (VO). De verwachting is dat het VO begin 2020 advies uitbrengt.
- Ook heeft het bestuur een crisiscommunicatieplan vastgesteld. In dit plan is vastgelegd hoe en met name door wie gehandeld moet worden, mochten zich belangrijke incidenten voordoen.

- Besloten is om de aanwendingsfactoren voor inkoop van een Nettopensioen of een Prepensioen frequenter (een keer per kwartaal) vast te stellen. Hierdoor wordt de kans verkleind dat de hoogte van de Netto- of prepensioenuitkering in het laatste jaar voor ingang nog flink kan fluctueren.

Governance

Ultimo 2019 nam Dries Nagtegaal afscheid als bestuurslid van SPF. Eerder besloot het bestuur om met de benoeming van Angela Peters te voorzien in zijn opvolging. Begin 2020 keurde ook De Nederlandsche Bank (DNB) haar benoeming goed.

- Ook Peter de Groot nam ultimo 2019 afscheid, in dit geval als lid van de RvT. Als zijn opvolger werd Stephan Linnenbank benoemd. Ook deze benoeming werd begin januari 2020 goedgekeurd door de toezichthouder (DNB).
- Het Diversiteitsbeleid werd bestuurlijk goedgekeurd. Dit beleid heeft tot doel het bevorderen van voldoende diversiteit binnen de verschillende gremia.
- Op het vlak van compliance werden meerdere besluiten goedgekeurd:
 - Het charter voor de compliance functie.
 - Het integriteitsbeleid.
 - De gedragscode voor alle betrokkenen en insiders.
 - De incidenten- en klokkenluidersregeling.

Beleggingen

- In de loop van 2019 werden vooraf gedefinieerde triggers geraakt t.g.v. de fors gedaalde rente. Het bestuur besloot tot het herijken van de - een jaar eerder - uitgevoerde Asset Liability Matching (ALM-)studie. Het bestuur besloot op basis van de resultaten om het strategische beleggingsbeleid niet te wijzigen.
- Het bestuur heeft besloten om per 1 juli 2019 de bandbreedte rondom het strategisch gewicht van de matchingportefeuille te verruimen teneinde DPS als fiduciair beheerder een efficiënt TAA beleid (Tactische Asset Allocatie beleid) te kunnen laten voeren tussen de matching- en de rendementsportefeuille.
- Het bestuur heeft in 2019 naar aanleiding van de evaluatie van de custodian van het pensioenfonds (Caceis - Kas Bank) een benchmarkstudie custodian verricht.
- Het bestuur heeft eind 2019 het Beleggingsplan 2020 vastgesteld. Belangrijkste wijzigingen zijn het verruimen van het beleidskader van het mandaat nominale staatsleningen en het besluit om de portefeuille Nederlandse staatsleningen te verruimen.
- Het bestuur heeft besloten tot wijziging van vermogensbeheerder voor het mandaat Emerging Market Debt. De invulling vindt in 2020 plaats.

Risicomanagement

De Eigenrisicobeoordeling (ERB) maakt onderdeel uit van IORP II. Het betreft een instrument dat bijdraagt aan een expliciet en inzichtelijke beantwoording van de vraag of ingrijpende ontwikkelingen de haalbaarheid van strategische doelstellingen van SPF raken. Het bestuur bepaalde dat voor het eerst regulier een ERB wordt uitgevoerd in het najaar van 2020; tevens werden situaties en ontwikkelingen benoemd die buiten de reguliere cyclus aanleiding kunnen zijn om een tussentijdse ERB uit te voeren.

Overig beleid

Het bestuur heeft verder op diverse beleidsterreinen beleid geformuleerd en vastgelegd.

- IT beleid. Voor zijn IT is SPF in operationele zin sterk afhankelijk van de wijze waarop de pensioenuitvoerder zijn IT beleid heeft ingericht. Dat laat onverlet dat het bestuur eindverantwoordelijk is voor beleid op dit terrein. Het bestuur had een externe consultant ingehuurd ter voorbereiding van het conceptbeleid. Na ontvangst van het rapport heeft het bestuur het beleidsdocument goedgekeurd en vastgesteld.

- De werkgever kondigde aan bepaalde bedrijfsonderdelen die nu deel uitmaken van SABIC-IP onder te brengen in nieuwe ondernemingen die worden aangeduid met SHPP. Op verzoek van de onderneming besloot het bestuur dat deze bedrijfsonderdelen de opbouw van pensioen voor zijn medewerkers kan blijven onderbrengen bij SPF.

5 EXTERNE ONTWIKKELINGEN

5.1 Financiële markten in 2019

Gedurende 2019 viel de groei van de wereldeconomie terug. Deze groeivertraging was zichtbaar in alle regio's. Mede hierdoor bleef de inflatie gematigd. Het handelsconflict tussen de Verenigde Staten en China escaleerde. Als gevolg hiervan werd de wereldhandel negatief geraakt en nam het vertrouwen af. Als reactie hierop verruimden de centrale banken hun monetaire beleid. De Amerikaanse centrale bank verlaagde de beleidsrente in totaal drie keer. De Europese Centrale Bank kondigde begin maart aan het opkoopprogramma voor obligaties opnieuw op te starten.

De financiële markten werden in 2019 gekenmerkt door een combinatie van dalende kapitaalmarktrentes én dalende risicopremies. De terugval in de economische groei, de gematigde inflatie en de verruiming van het monetaire beleid resulteerden wereldwijd in neerwaartse druk op de rente. De Duitse 10-jaarsrente bereikte in de zomer een historisch dieptepunt van -0,7%. De Amerikaanse 10-jaarsrente zakte tot onder 1,5%. In de tweede helft van het jaar herstelde de rente. De Duitse 10-jaarsrente sloot het jaar uiteindelijk in de min af op -0,2%. De verruiming van het beleid van de centrale banken overheerste het effect van de wereldwijde groeivertraging en zorgde voor een positief sentiment op de financiële markten. Dit positieve sentiment zorgde voor stijgende koersen en dalende risicopremies op vrijwel alle beleggingscategorieën. Er was gedurende het jaar sprake van enige volatiliteit als gevolg van de handelscrisis tussen de Verenigde Staten en China, maar per saldo was 2019 een zeer goed beleggingsjaar.

Vooraf de meer risicovolle beleggingscategorieën behaalden goede rendementen. Zo hadden aandelen uit de ontwikkelde landen, afgedekt naar euro, het beste jaar sinds 2013. Aandelen uit de opkomende markten behaalden in euro gemeten zelfs het hoogste rendement sinds 2010. Ook grondstoffen en risicovollere obligatiecategorieën, zoals high yield en EMD, behaalden een rendement van meer dan 10%. De risico-opslagen op kredietobligaties daalden dan ook sterk.

5.2 Wet- en regelgeving

In deze paragraaf is een overzicht opgenomen van de belangrijkste wet- en regelgeving die in 2019 in werking is getreden en de ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving waar SPF in 2020 mee te maken krijgt.

5.2.1 Nieuwe wet- en regelgeving 2019

Implementatiewet IOPR II

In 2016 is IOPR II-richtlijn in werking getreden. Het doel van de richtlijn is het bevorderen van de verdere ontwikkeling van tweedepijlerpensioenen in de Europese Unie. Daartoe wordt de procedure rond een grensoverschrijdende collectieve waardeoverdracht verduidelijkt en aangescherpt. Verder worden in de richtlijn algemene regels gesteld op het gebied van governance, zoals over risicobeheer, auditing, risico-evaluaties en verslaglegging. En de richtlijn bevat algemene regels ten aanzien van de informatieverstrekking aan (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Ook bevat de richtlijn regels ten aanzien van het toezicht op pensioeninstellingen, zoals de doelstellingen van het toezicht, het toezichtproces en de informatie-uitwisseling tussen de toezichthouders en andere partijen. Een richtlijn moet door de lidstaten omgezet worden in nationale

wetgeving. Nederland heeft dit gedaan door middel van de Implementatiewet IORP II. Deze wet is op 13 januari 2019 in werking getreden.

Wet waardeoverdracht klein pensioen

Dit wetsvoorstel heeft tot doel een automatische waardeoverdracht mogelijk te maken van een opgebouwd klein pensioen naar een nieuwe pensioenuitvoerder van de deelnemer. Zo kunnen kleine pensioenaanspraken gebundeld worden tot een pensioen van aanzienlijker omvang. Om dit doel te bereiken is de mogelijkheid om kleine pensioenen af te kopen beperkt. SPF kan alleen nog kleine pensioenaanspraken, bij het bereiken van de pensioenleeftijd, afkopen. Vanaf september 2019 zijn de eerste waardeoverdrachten van kleine pensioenen gestart.

Wet temporisering verhoging AOW-leeftijd

Dit voorstel is onderdeel van de afspraken in het Pensioenakkoord (zie paragraaf 5.2.2). In deze wet is geregeld dat de AOW-leeftijd vanaf 2020 minder snel wordt verhoogd. Dit houdt in dat de AOW-leeftijd de komende jaren minder snel zal stijgen en pas in 2024 op 67 jaar uitkomt.

Regeling ter voorkoming van onnodige pensioenkortingen

In het licht van dreigende kortingen, heeft de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid maatregelen getroffen om mogelijke kortingen in 2020 te voorkomen. Zo mogen pensioenfondsen de looptijd van het herstelplan onder voorwaarden oprekken van 10 jaar naar maximaal 12 jaar. Bovendien hoeven pensioenfondsen die voor de zesde maal opeenvolgend een beleidsdekkingsgraad hebben die ligt onder het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen, geen kortingsmaatregel in 2020 te nemen, tenzij de dekkingsgraad per 31 december 2019 minder dan 90% bedraagt.

5.2.2 Ontwikkelingen 2019/2020

Pensioenakkoord

De werkgevers- en werknemersorganisaties en het kabinet hebben een pensioenakkoord bereikt waarin op hoofdlijnen de volgende zaken zijn vastgelegd:

- De AOW-leeftijd wordt tot en met 2021 bevroren op het huidige niveau van 66 jaar en vier maanden. Vervolgens stijgt de AOW-leeftijd in 2022 naar 66 jaar en zeven maanden, in 2023 naar 66 jaar en tien maanden en in 2024 naar 67 jaar. In de oude situatie stijgt de AOW-leeftijd al in 2021 naar 67 jaar (reeds vertaald in de Wet temporisering AOW-leeftijd; zie paragraaf 5.2.1). De koppeling tussen de AOW-leeftijd en de gemiddelde levensverwachting wordt minder streng. Nu geldt dat men een jaar langer moet doorwerken als men gemiddeld een jaar ouder wordt. Dat wordt aangepast naar acht maanden langer doorwerken.
- Het pensioen wordt persoonlijker en transparanter doordat de opbouw meer gaat aansluiten bij de premie die mensen inleggen (afschaffing van de doorsneesystematiek voor pensioenopbouw inclusief afspraken voor compensatie).
- Het pensioen wordt sneller aangepast aan de economische situatie: sneller verhogen in goede, en sneller verlagen in slechte tijden.
- De huidige regels om te korten worden tijdelijk aangepast om kans op kortingen op de korte termijn te verkleinen.
- Het kabinet investeert 800 miljoen euro om mensen te helpen gezond en werkend hun pensioenleeftijd te behalen.
- Er komt ruimte voor werkgevers en werknemers om mensen met zwaar werk eerder te laten stoppen met werken.
- ZZP'ers moeten zich tegen arbeidsongeschiktheid gaan verzekeren, zodat alle werkenden verzekerd zijn.

Het pensioenakkoord regelt de wijzigingen op hoofdlijnen. De uitwerking van het pensioenakkoord wordt overgelaten aan een, nog aan te stellen, stuurgroep. Het kabinet wil alle benodigde wet- en regelgeving voor het pensioenakkoord volledig per 1 januari 2022 afgerond hebben.

Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021

Naar aanleiding van de evaluatie van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding, wil het kabinet de wijze waarop pensioen bij een scheiding verdeeld wordt ingrijpend wijzigen. Daartoe is een wetsvoorstel ingediend wat regelt dat het pensioen dat is opgebouwd tijdens het huwelijk standaard wordt omgezet in een eigen recht op ouderdomspensioen voor de gewezen partner. Wil een (gewezen) deelnemer of gepensioneerde zijn of haar gewezen partner een andere keuze maken, dan moet ze dat binnen zes maanden na de echtscheiding meedelen aan het pensioenfonds. Deze wet moet op 1 januari 2021 in werking treden.

5.3 Toezicht in 2019

Intern toezicht

Het boekjaar was het tweede jaar van het bestaan van de RvT van SPF. In het jaarverslag over 2018 deed de RvT voor het eerst verslag van zijn bevindingen. Daarbij hanteerde de RvT het normenkader van de Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector als leidraad om het oordeel te structureren.

Verder was de raad betrokken bij de ontwikkelingen op het vlak van governance, zoals de ontstane vacatures bij de paritaire en expertbestuursleden en de onafhankelijk voorzitter. In hoofdstuk 10 doet de RvT verslag van zijn bevindingen.

Compliance officer

De compliance officer rapporteert elk jaar via een aparte rapportage over de werkzaamheden en bevindingen. Deze rapportage is te lezen in hoofdstuk 10.4. Hierin staan enkele adviezen geschreven over een aanpassing in de gedragscode en het versturen van verklaring tot naleving hiervan. Het bestuur beoordeelt de adviezen in 2020 en geeft hier opvolging aan.

De Nederlandsche Bank

In het kader van het extern toezicht heeft in mei 2019 een gesprek plaatsgevonden tussen de toezichthouder van De Nederlandsche Bank en het dagelijks bestuur. Daarbij is met name ingegaan op de organisatorische wijzigingen ten gevolge van het aanstellen van een externe, onafhankelijk voorzitter en die ten gevolge van IORP II. Er is uitleg gegeven over de keuzes die door het bestuur zijn gedaan, zoals de aanstelling van de sleutelfunctiehouders en de splitsing van de Commissie Financiën in afzonderlijke commissies voor vermogensbeheer en Risk & Compliance.

Verder heeft DNB een uitvraag gedaan naar strategische risico's.

Autoriteit Financiële Markten

Pensioenfonds zijn op basis van wet- en regelgeving gehouden om aan deelnemers zichtbaar te maken wat de hoogte van hun pensioen naar verwachting is. Daartoe is het instrument ontwikkeld dat deelnemers zicht geeft wat de hoogte van het pensioen is in een slecht weer scenario, het meest waarschijnlijke scenario en een optimistisch scenario.

6 RISICOMANAGEMENT

6.1 Risicobeleid

Pensioenbeheer en Vermogensbeheer, de twee pijlers van het beheren van een pensioenfonds, leiden onvermijdelijk tot risico's. Deze risico's kunnen een bedreiging vormen voor het realiseren van de doelstellingen en ambities, maar kunnen ook leiden tot kansen. Risico's kunnen door de tijd heen veranderen en kunnen in onderlinge samenhang elkaar versterken. Een systematisch en integraal risicobeheer adresseert de risico's en de onderlinge samenhang tussen deze risico's. Het ondersteunt ook de beleid- en besluitvorming.

Het risicobeheer kent als uitgangspunt de strategische doelstellingen en ambities, het risicoprofiel en de risicohouding van SPF. De navolgende uitgangspunten liggen ten grondslag aan het risicobeheer:

- Risicobeheer is proactief. Dit betekent dat risico's niet alleen worden beoordeeld als bedreiging, maar ook de wijze waarop risico's bijdragen aan de realisatie van de strategische doelstellingen en ambities.
- Risicobeheer is integraal. Dit houdt in dat risico's op individuele basis, maar ook in onderlinge samenhang beoordeeld worden. Integraal risicobeheer betekent ook dat de volledige balans (beleggingen en verplichtingen) in samenhang wordt beoordeeld.
- Risicobeheer is systematisch en cyclisch. Systematisch betekent dat risico's op basis van een gestructureerde aanpak worden geïdentificeerd, geanalyseerd en beoordeeld. Cyclisch betekent dat een jaarlijks proces van risicobeheer wordt doorlopen en geëvalueerd.
- Het risicobeheer is zelflerend. Door beleid en procedures periodiek te evalueren ontstaat een zelfsturende en zelflerende organisatie.

6.2 Risicomanagement model

SPF heeft een systematisch en integraal risicobeheer model geïmplementeerd dat is gebaseerd op het, als internationale standaard, geaccepteerde COSO ERM model. Gelijk aan het COSO ERM model bestaat het risicobeheer model uit acht elementen.

Element 1: Interne omgeving

De risico governance, risicohouding en de risicocultuur van SPF maken deel uit van de interne omgeving.

Risico governance

De risico governance is gebaseerd op de three lines of defence gedachte.

Eerste line of defence

Het risicobeheer van SPF is geïntegreerd in de gehele organisatie, van operationeel tot strategisch niveau. Het bestuur is nadrukkelijk eindverantwoordelijk voor het bestaan en de werking van een adequaat risicobeheer en de componenten die daarmee samenhangen.

Tweede line of defence

SPF heeft in de tweede line of defence een Sleutelfunctiehouder Risicobeheer aangewezen die toeziet op de beheerste uitvoering van het risicobeheer. De Sleutelfunctiehouder Risicobeheer bewaakt dat voorgenomen materiële besluitvorming door het bestuur in lijn ligt met het beleid en de risicohouding. Daarnaast borgt de Sleutelfunctiehouder Risicobeheer dat het bestuur een totaalbeeld heeft van de verschillende risico's waaraan SPF wordt blootgesteld.

Tevens heeft het bestuur in de tweede line of defence een Sleutelfunctiehouder Actuarieel aangewezen. De invulling van de Sleutelfunctiehouder is extern belegd bij Willis Towers Watson.

De invulling van de rol van de Sleutelfunctieervuller voor risicobeheer is aan DSM Pension Services (DPS) toegewezen, de Sleutelfunctieervuller Actuaariaat is neergelegd bij Willis Towers Watson.

Derde line of defence

De derde line of defence wordt binnen SPF ingevuld door de Sleutelfunctiehouder Audit. De Sleutelfunctiehouder Audit ziet toe op de werking van de administratieve organisatie en interne controle en stelt zeker dat bij de totstandkoming en opvolging van het beleid de interne procedures en processen zijn nagevolgd en rapporteert hierover aan het bestuur.

In de derde line of defence heeft SPF tevens een Sleutelfunctieervuller Audit aangewezen die de audit werkzaamheden uitvoert. SPF heeft de Sleutelfunctieervuller Audit belegd bij PWC.

Risicocultuur

De mate waarin de three lines of defence effectief zijn, is afhankelijk van de risicocultuur. De risicocultuur bestaat uit de individuele en collectieve waarden en normen en gedragspatronen die bepalen of en hoe SPF is gecommitteerd aan het risicobeheer. Het bestuur en de aan SPF verbonden personen moeten in woord en daad het belang van risicobeheer herkennen, ondersteunen en uitdragen.

Het bestuur vindt dat effectief risicobeheer alleen mogelijk is als risicobeheer geïntegreerd is in de risicocultuur van SPF. SPF heeft hier invulling aan gegeven door een aantal harde en zachte beheersmaatregelen in te richten. De zachte beheersmaatregelen zijn met name van belang voor de risicocultuur. Zachte beheersmaatregelen hebben betrekking op het borgen en verbeteren van het risicobewustzijn, de tone at the top, het verankeren van integriteit en het bevorderen van de board room dynamics.

Risicohouding

SPF heeft als richtinggevend kader een risicohouding afgeleid en vastgelegd. De risicohouding wordt bij de beoordeling van de risico omgeving ingezet als objectief kader. Bij de risicohouding wordt onderscheid gemaakt tussen financiële risico's niet-financiële risico's.

- Financieel: SPF heeft dit vormgegeven in de ABTN en het Strategisch Beleggingsplan. Specifiek zijn sturingsparameters afgeleid, bestaande uit verwacht pensioenresultaat en slecht-weer pensioenresultaat, aangevuld met grenzen ten aanzien van kortingskansen en volatiliteit alsmede de wettelijke eisen ten aanzien van het vereist eigen vermogen. Bij het vaststellen van de risicohouding heeft het bestuur rekening gehouden met de resultaten van het risicobereidheidsonderzoek dat onder de deelnemers is uitgevoerd. De risicohouding bestaat uit een korte termijn toets en een lange termijn toets.
- Niet-financieel: de risico omgeving is breder dan enkel financiële risico's. Niet voor alle niet-financiële risico's is een uitgewerkt wettelijk kader voorhanden waarmee een risicohouding kan worden afgeleid. Voor de risicohouding van de niet-financiële risico's wordt naar risicodraagkracht, de risicobereidheid en risicotolerantie gekeken evenals de strategische doelstellingen. Op basis van deze uitgangspunten wordt een kwalitatieve risicohouding afgeleid.

Element 2: Formuleren van strategische doelstellingen

De strategische en operationele doelstellingen van SPF zijn door het bestuur vastgelegd en gelden als basis voor het risicobeheer (zie hoofdstuk 1.2.1).

Element 3 en 4: Identificeren en beoordelen van risico's

Interne en externe gebeurtenissen die van invloed zijn op het behalen van de strategische en operationele doelstellingen worden door het bestuur geïdentificeerd. Daarbij wordt onderscheidt gemaakt naar strategisch risicobeheer en operationeel risicobeheer.

- Strategisch risicobeheer omvat het risicobeheer voor het behalen van de strategische doelstellingen. De financiële risico's worden door het bestuur via de Asset en Liability Studie (ALM-studie) geïdentificeerd en via het Integraal Balansmanagement (IBM) continue beoordeelt. De niet-financiële risico's worden middels het Risk and Control Assessment (RCA) en de Strategische Integriteit Risico Analyse (SIRA) geadresseerd.
- Operationeel risicobeheer omvat het risicobeheer voor een beheerste uitvoering van bedrijfsprocessen en informatievoorziening. Deze risico's worden door het bestuur via de administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) processen waaronder risicobeoordelingen en audits geadresseerd.

Element 5: Reactie op risico

Afhankelijk van het risicogebied, de potentiële impact op het behalen van de strategische doelstellingen, de beheerskosten en rekening houdend met proportionaliteit, maakt SPF binnen de RCA en SIRA een beleidskeuze op welke manier de risico's worden geadresseerd.

- In de RCA en SIRA wordt per risico de meest geschikte reactie geselecteerd. Het bestuur kan risico's vermijden, accepteren, beheersen of overdragen.

Element 6: Beheersmaatregelen

Risico's die SPF op het strategische niveau raken, worden beheerst door het bestuur, daarbij ondersteund door externe adviseurs en de verschillende bestuurscommissies. Wijzigingen in de strategische risico-omgeving kunnen aanleiding zijn om over te gaan tot bijstelling van het gevoerde beleid. Risico's die SPF op operationeel niveau raken, worden beheerst door middel van het opstellen van aanvullende procedures die door het bestuur worden bewaakt op effectiviteit.

- Acties voortkomend uit de RCA en SIRA worden uitgewerkt in concrete acties die worden vastgelegd in het jaarlijkse Risk Management Year Plan (RMYP). De voortgang van de uitvoering van dit RMYP wordt door de Werkgroep Risk en Compliance van SPF bewaakt.

Element 7: Informatie en communicatie

Relevante informatie wordt geïdentificeerd, opgeslagen en gecommuniceerd op een wijze die het bestuur in staat stelt om de bedrijfsvoering te bewaken. De uitkomsten van de RCA en SIRA worden vastgelegd in een eindrapportage die door het bestuur wordt vastgesteld. Onderdeel van de RCA en SIRA is een volledige risico kaart (zie hoofdstuk 6.3) waarin per risico wordt aangegeven wat het risico inhoudt, wat de impact van het risico is en wat de beheersing ervan is.

Element 8: Bewaking

De effectiviteit van het risicobeheer wordt bewaakt en wijzigingen worden aangebracht ter verbetering. Sluitstuk van het risicobeheer van SPF is het monitoren van de werking van de ingevoerde beheersmaatregelen. Indien blijkt dat een beheersmaatregel niet (voldoende) effectief is, dan wordt deze aangescherpt. Via het monitoren wordt daardoor bereikt dat het risicobeheer continu een proces van toetsing en verbetering doorloopt.

6.3 Risicoanalyse

De door het bestuur als meest voorname risico's geïdentificeerde risico's worden in deze paragraaf meer in detail behandeld. Daarbij wordt uitgegaan van de door het bestuur uitgevoerde RCA en SIRA. Op basis van de voorbereidingen in de bestuurscommissies heeft het bestuur tijdens een plenaire sessie de risico inschaling bediscussieerd.

De geselecteerde risico's zijn in de onderstaande figuur weergegeven. Kijkende naar interne en externe ontwikkelingen in de risico omgeving van SPF, is door het bestuur beoordeeld of bijstelling van de risico inschaling aan de orde is en of aanvullende beheersmaatregelen of acties nodig zijn.

		Bruto waarschijnlijkheid		
		Laag	Medium	Hoog
Bruto Impact	Hoog		- Verandervermogen - Compliance risico	- Marktrisico - Renterisico - Crisisrisico - Informatiebeveiliging
	Medium		- Bestuurlijke capaciteit - Governance structuur - Evenwichtigheid - Complexiteit en uitlegbaarheid - Draagvlak - Wet- en regelgeving (IT) aanpasbaarheid	
	Laag			
		Netto waarschijnlijkheid		
		Laag	Medium	Hoog
Netto impact	Hoog		Informatiebeveiliging	- Marktrisico - Renterisico - Crisisrisico
	Medium	- Complexiteit en uitlegbaarheid - Verandervermogen en - Wet- en regelgeving	- Draagvlak (IT) aanpasbaarheid	
	Laag	- Governance structuur - Compliance risico	- Bestuurlijke capaciteit - Evenwichtigheid	

Onderstaand worden op basis van de uitgevoerde RCA en algemene inzichten van het bestuur de meest voorname risico's en de daarbij behorende beheersmaatregelen besproken.

1. Strategische risico's

De strategische risico's zijn risico's met een externe oriëntatie of ontstaansachtergrond die een belemmering vormen om de strategie van SPF te realiseren.

Crisisrisico

Een crisis kenmerkt zich door een grote mate van onzekerheid en een hoge mate van instabiliteit en volatiliteit in de financiële markten. Aanvullend kenmerkt een crisis zich veelal doordat risicopremies volatieler worden en onderlinge verhoudingencorrelaties tussen beleggingscategoriën wijzigen. In een crisisscenario zijn de door het bestuur vastgestelde lange termijn ALM parameters (aannames) waar het strategisch beleid op is gebaseerd niet meer realistisch.

Beheersmaatregelen

Het fonds hanteert voor het beleggingsbeleid een weloverwogen risico versus rendementpositionering gebaseerd op een uitgebreid IBM-proces. Het beleggingsbeleid is getoetst onder verschillende scenario's waaronder een aantal crisissomstandigheden. Daarnaast geldt dat het fonds duidelijke risicokaders en limieten vaststelt waaronder restricties ten aanzien van de omvang van de blootstelling naar specifieke markten, bijvoorbeeld door het stellen van allocatiegrenzen en bandbreedtes. Verder hanteert het fonds binnen markten een gedegen spreiding naar regio's, landen en sectoren om de impact van een crisis binnen een specifiek land, sector of beleggingscategorie op te vangen.

Aanvullend heeft het fonds een aantal triggers gedefinieerd, waar bij het raken daarvan direct afstemming plaatsvindt over de te nemen risico mitigerende acties.

Impact

De verwachte impact van het crisisrisico is moeilijk in te schatten. Deze is sterk afhankelijk van het onderliggende scenario. Het bestuur heeft in de IBM analyse om deze reden een aantal scenario's doorgerekend en beoordeeld.

Draagvlak

Het maatschappelijk draagvlak voor het bestaande collectieve pensioensysteem neemt af. De vraag naar individuele pensioenoplossingen neemt toe. Daarbij worden de voordelen van risicodeling en kosteneffectiviteit door de discussie onvoldoende meegewogen en wordt op basis van sentiment geacteerd. Daarmee wordt het vertrouwen van de deelnemers onder druk gezet.

Beheersmaatregelen

SPF voert periodiek deelnemersonderzoeken uit en toetst het draagvlak daarbij uitdrukkelijk. In 2019 zijn deelnemers bevraagd over SPF, waarbij een groot vertrouwen is uitgesproken. Aanvullend bewaakt het bestuur de maatschappelijke en sectorspecifieke ontwikkelingen nauwlettend. Zo monitort SPF de thema's toezicht van DNB en neemt naar aanleiding hiervan de noodzakelijke vervolgstappen. Ook wordt de externe oriëntatie door aansluiting bij de pensioenfederatie vormgegeven.

Impact

Ondanks het vertrouwen van de deelnemers in SPF, staat in het maatschappelijk veld het draagvlak voor het collectieve pensioensysteem sterk onder druk. Het bestuur kan deze maatschappelijke ontwikkeling niet of nauwelijks beïnvloeden en kent op dit vlak een beperkt handelingsperspectief.

(IT) Aanpasbaarheid

Het is voor SPF van belang dat de strategische visie toekomstbestendig is. De veranderingen in de pensioenomgeving volgen zich snel op. Dit betekent dat SPF zich continu moet aanpassen aan deze veranderingen. Ook in 2019 heeft SPF te maken gehad met grotere wijzigingen waaronder de inbedding van IORP II, wet- en regelgeving ten aanzien van kleinere pensioenen, systeemadaptaties en een strikter toezichtskader.

Beheersmaatregelen

Het bestuur organiseert periodiek themadagen om de eigen visie en de toekomstige richting te bespreken en uit te werken. SPF onderhoudt nauwe contacten met externe partijen zoals bijvoorbeeld De Pensioenfederatie, om zo de externe oriëntatie vorm te geven. SPF heeft in 2019 aandacht besteed aan de aanpasbaarheid waarbij met name de Informatie Technologie is beoordeeld op toekomstbestendigheid.

Impact

Wanneer de aanpasbaarheid van SPF onvoldoende is, kan de lange termijn doelstelling en ambitie van SPF onder druk komen te staan. Het is daarom van belang dat het bestuur regelmatig beoordeelt of de implementatie van de strategie op koers ligt. Ook om te voorkomen dat het behalen van de doelstellingen achter blijft, omdat delen van de strategie niet of moeilijk te implementeren zijn.

2. Financiële risico's

Behalve strategische risico's onderkent SPF eveneens financiële risico's.

Marktrisico

Om het ambitieniveau van de toeslagverlening waar te maken, moet SPF voldoende rendement behalen. Daarom belegt SPF in beleggingscategorieën zoals aandelen, vastgoed en alternatieve beleggingen, waaronder infrastructuur. Deze beleggingen brengen marktrisico met zich mee omdat de waardeontwikkeling van zakelijke waarden gevoelig is voor bewegingen op de financiële markten waar de betreffende beleggingen worden

verhandeld. De aanhoudend lage renteniveaus hebben geleid tot een verslechtering van de dekkinggraad waarmee de buffer voor de opvang van het marktrisico is afgenomen.

Beheersmaatregelen

Het marktrisico wordt strategisch niet afgedekt. SPF gaat ervan uit dat marktrisico op de langere termijn waarde toevoegt. Het marktrisico wordt daarmee bewust genomen. De omvang van de blootstelling naar specifieke markten wordt beperkt door het stellen van allocatiegrenzen. Daarnaast hanteert SPF binnen markten gedegen spreiding naar regio's, landen en sectoren.

Impact

Voor de berekening van de verwachte impact van het marktrisico wordt aangesloten bij de berekening van het aandelen en vastgoed risico (S2) binnen het VEV. Uitgaande van de financiële situatie ultimo 2019 leiden de door DNB voorgeschreven schokken bij gelijkblijvende overige marktfactoren tot een daling van de dekkinggraad van 15,0%. Gelet op de ambitie van SPF is het restrisico geaccepteerd.

Renterisico

De rentegevoeligheid van de nominale pensioenverplichtingen wijkt af van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Deze mismatch in de balans heeft bij een rentewijziging impact op de dekkinggraad. Bij een rentedaling stijgt de waarde van de pensioenverplichtingen bijvoorbeeld sterker dan de waarde van de aangehouden beleggingen, wat een negatief effect heeft op de dekkinggraad. De rente is aanhoudend laag. De ECB heeft het verruimende beleid gedurende 2019 gehandhaafd. Daarbij geldt dat het opwaarts potentieel in de rentebeweging groter lijkt dan het neerwaarts potentieel.

Beheersmaatregelen

SPF dekt het renterisico strategisch af waarbij gebruik wordt gemaakt van een rentestaffel. De afdekking wordt vormgegeven door middel van staatsobligaties, kredietobligaties en hypotheek binnen de matchingportefeuille aangevuld met renteswaps. SPF heeft voor de renteafdekking restricties afgeleid voor het toegestane curverisico.

SPF heeft in het kader van het IBM-proces voor de rente een trigger gedefinieerd. Gedurende 2019 is de rente trigger geraakt en heeft het bestuur het rentebeleid herbeoordeeld. De herbeoordeling heeft geleid tot een continuering van het staande beleid, mede gelet op het voornoemde opwaartse potentieel in de rentebeweging.

Impact

De aanhoudend lage rente is de meest belangrijke oorzaak van het niet kunnen realiseren van de ambitie en zet ook de nominale doelstelling onder druk. Voor de berekening van de verwachte impact wordt aangesloten bij de berekening van het renterisico (S1) binnen het VEV. Uitgaande van de financiële situatie ultimo 2019, leiden de door DNB voorgeschreven schokken bij gelijkblijvende overige marktfactoren tot een daling van de dekkinggraad van ongeveer 2,4%.

3. Risico uit operationele activiteiten

SPF is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van alle pensioen- en vermogensbeheer activiteiten en alle daarmee verbonden ondersteunende diensten waaronder risicobeheer, informatietechnologie en communicatie. Ten aanzien van deze operationele activiteiten heeft SPF de risico omgeving in kaart gebracht en beoordeeld.

Informatiebeveiliging

Het informatiebeveiliging risico kan worden omschreven als het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continue of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door Informatie Technologie. Binnen informatiebeveiliging zijn drie kernrisico's te identificeren:

- Data Integriteit: opleveren van juiste, volledige en tijdige informatie aan de relevante belanghebbenden.
Risico: ongewenste wijziging van informatie.
- Vertrouwelijkheid (exclusiviteit): waarborgen dat de toegang tot informatie op een beheerste manier is vormgegeven en ongeautoriseerde toegang wordt voorkomen.
Risico: ongewenste toegang tot informatie.
- Beschikbaarheid: het draaiend houden van bestaande processen en systemen en het herstellen van verstoringen, waarbij de negatieve gevolgen van incidenten zoals uitval en beveiligingslekken worden beperkt.
Risico: verlies van data of het niet-beschikbaar zijn van informatie.

Beheersmaatregelen

Informatiebeveiliging omvat het geheel van preventieve, detectieve, repressieve en correctieve maatregelen alsmede procedures en processen die de beschikbaarheid, vertrouwelijkheid en integriteit van informatie binnen een instelling garanderen. Het DNB Security kader is ingericht waarin 58 beheersmaatregelen staan beschreven om dit te garanderen. Cybersecurity is een integraal onderdeel van informatiebeveiliging. Het bestuur heeft in 2019 een Informatie Technologiebeleid opgesteld waarin de beheersing van de Informatie Technologie omgeving is versterkt.

Impact

Incidenten kunnen nooit volledig worden uitgesloten. Cybercriminelen maken gebruik van zwakke plekken in besturingssystemen of de menselijke factor (bijvoorbeeld door phishing) om binnen te dringen. Een succesvolle aanval heeft voornamelijk impact op de continuïteit van de bedrijfsvoering.

4. Financiële verslaggeving risico

Hieronder vallen risico's en onzekerheden die van invloed zijn op de betrouwbaarheid van de interne en externe financiële verslaggeving. Dit betreft onder meer onzekerheden bij complexe toerekening problemen, de mate van subjectiviteit bij waarderingvraagstukken en risico's voor de inrichting van de financiële verslaggevingssystemen.

Financiële verslaggeving

De behoefte aan stuur- en verantwoordingsinformatie binnen SPF neemt toe. Ten aanzien van de stuurinformatie geldt dat het bestuur voor het eigen handelingsperspectief dient te beschikken over meer actuele en gerichte informatie. Alleen als deze informatie op een juiste, tijdige en volledige manier ter beschikking wordt gesteld, kan de meerwaarde van deze informatie worden ontsloten. Aangaande verantwoordingsinformatie geldt dat onafhankelijke oordeelsvorming van belang is en dat de informatie die aan het bestuur ter beschikking wordt gesteld objectief van aard is en betrouwbaar is.

Beheersmaatregelen

Dit risico wordt beheerst door de beheersmaatregelen die door de uitvoeringsorganisatie DPS zijn ingericht. Met betrekking tot de stuurinformatie heeft DPS controles op invoer en verwerking van gegevens opgesteld die jaarlijks in het kader van de ISAE 3402 controlewerkzaamheden worden getoetst door de externe accountant. De verantwoordingsinformatie wordt samengesteld door een onafhankelijke verslagleggingslijn binnen DPS. De meest voornamelijk informatie, de rendementen van SPF, worden berekend en gepresenteerd via een GIPS verificatie die wordt getoetst door de externe accountant. Ten aanzien van het jaarverslag, als verantwoording van het bestuur naar de belanghebbenden van SPF, geldt dat dit door de externe accountant wordt gecontroleerd.

Tenslotte geldt dat het bestuur, ondersteund door de bestuurscommissies en externe adviseurs, de stuur- en verantwoordingsinformatie, zoals deze is opgenomen, in de verslaggeving op plausibiliteit beoordeelt en kritisch bevraagt.

Impact

Indien de financiële verslaglegging niet juist of niet volledig is, kan dit leiden tot niet passende besluitvorming waarmee financiële schades of reputatieverlies zich kunnen voordoen.

5. Wet- en regelgeving risico

De grote hoeveelheid(veranderende) wet- en regelgeving waar een pensioenfonds door wordt geraakt, maakt het steeds complexer om naleving op alle vlakken te bewaken en zeker te stellen en is een bron voor potentiële operationele risico's. De wet- en regelgeving schetst daarbij steeds vaker alleen de globale kaders, specifieke invulling wordt overgelaten aan de lagere regelgeving of laat een verdere vertaling en interpretatie over aan de pensioensector of SPF zelf.

Beheersmaatregelen

Voor wettelijke ontwikkelingen maakt het bestuur gebruik van de externe expertise van DPS. Beheersing hiervan vindt plaats door het maken van afspraken over de inrichting en naleving van wet- en regelgeving in de uitvoeringsovereenkomsten met de uitvoeringsorganisatie. Daarnaast maken SPF en DPS gebruik van externe deskundigen wanneer ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving een bepaalde mate van specifieke kennis vereisen die niet intern geborgd is.

Impact

Realisatie van het wettelijke risico kan zowel operationeel verstorend werken als de reputatie schaden.

6.4 Ontwikkelingen risicomanagement**Risicohouding**

Het bestuur heeft in 2019 aandacht besteed aan de vaststelling van een passende risicohouding voor de hele risico omgeving. Met risicohouding wordt het aantal risico's bedoeld dat het bestuur wenst te lopen bij het behalen van de strategische doelstellingen. SPF heeft zich ten doel gesteld om de risicohouding, die toegespitst is op financiële risico's, gedurende 2019 op het vlak van niet-financiële risico's nader vorm te geven. Een concept risicohouding is afgeleid en als pilot vertaald naar de integriteitsrisico's die als onderdeel van de jaarlijkse risicobeheer cyclus binnen de SIRA zijn beoordeeld.

IORP II

IORP II stelt de eis dat minimaal eens in de drie jaar (en bij substantiële wijzigingen in het risicoprofiel) een Eigen Risicobeoordeling (ERB) wordt opgesteld door het bestuur. Deze ERB moet ook bij de toezichthouder worden ingediend. Het bestuur heeft gedurende 2019 aan deze eisen aandacht besteed. Dit heeft geleid tot een plan van aanpak voor de ERB dat in 2020 wordt afgerond (zie hoofdstuk 6.5).

Informatie Technologie

Gedurende 2019 heeft het bestuur besloten tot een versteviging van de beheersing van Informatie Technologie. Daartoe is beleid ontwikkeld, zijn beheersmaatregelen overeengekomen met de uitvoeringsorganisatie en is door de Sleutelfunctiehouder Audit een onderzoek aangezet waarbij de beheersing van de Informatie Technologie is getoetst.

Risico materialisatie

Gedurende het jaar hebben zich geen materialisaties voorgedaan van risico's die niet op voorhand door SPF waren ingeschaald. Uiteraard gold dat de laagblijvende rente een aandachtspunt binnen het beleid bleef. Echter, de aanhoudende lagere rentestand is door SPF als risico beoordeeld en geaccepteerd.

Wet- en regelgeving vergrootten de druk op SPF gedurende het jaar. Zo legden de inwerkingtreding van de AVG en de voorbereidingen op de inwerkingtreding van IORP II een verhoogde druk op de beschikbare bestuurlijke capaciteit en de governancestructuur van SPF. Ook dit betrof een materialisatie van een onderkend risico.

7 VOORUITBLIK

Het bestuur verwacht dat het jaar 2020 voor het pensioenbeheer een overgangsjaar wordt richting een nieuw pensioenstelsel. De sociale partners (regering, bonden van werkgevers en vakverenigingen) in Den Haag zijn een pensioenakkoord overeengekomen en dat vraagt om nadere uitwerking van een nieuw pensioencontract. Ingeschat wordt dat gedurende voortgaande onderhandelingen tussen betrokken partijen wijzigingen in wet- en regelgeving en ontwikkelingen beperkt van omvang zullen zijn.

Dat laat onverlet dat ingrijpende regelgeving zoals IORP II tijd nodig heeft om te bekijken. Het bestuur heeft de nodige aanpassingen in 2019 doorgevoerd. Hierover wordt in 2020 gerapporteerd aan DNB en vindt in het najaar van 2020 een evaluatie plaats. Dit alles vergt het komende jaar de nodige energie en aandacht van het bestuur van SPF.

Governance

Het bestuur wijzigt in twee opzichten in samenstelling:

- De benoeming van Rudger Schiewer na toetsing door DNB;

De benoeming van Arnout Korteweg als nieuwe externe, onafhankelijke, voorzitter sinds 8 mei 2020.

Verder treedt Giselle Verwoort toe tot de Commissie Risk & Compliance en wordt toegevoegd bij de Commissie Vermogensbeheer. Verdere mutaties volgen m.i.v. 1 juli 2020 in het kader van de implementatie van IORP2.

De functie van sleutelfunctiehouder audit wordt in Q1/Q2 bij een externe persoon belegd.

Financiële positie

De dekkingsgraad heeft over de eerste maanden van 2020 een daling laten zien met name door de ontwikkelingen rondom Covid-19. De nominale dekkingsgraad kwam per einde van het eerste kwartaal 2020 uit op 92,6% en de beleidsdekkingsgraad tekende een niveau van 103,1% op.

Covid-19 & financiële markten

De Covid-19-uitbraak en daaruit voortvloeiende maatregelen die door verschillende landen zijn genomen om het virus in te perken hebben de activiteiten van SPF in het eerste kwartaal van 2020 echter aanzienlijk beïnvloed.

De dekkingsgraad daalde vanaf eind 2019 tot het eerste kwartaal 2020 met 15,0% (107,6% eind 2019 naar 92,6% Q1 2020). De verdere ontwikkeling van de dekkingsgraad gedurende 2020, is o.a. afhankelijk van de effectiviteit van de maatregelen die verschillende landen getroffen hebben ter bestrijding van Covid-19.

De financiële markten hebben in maart 2020 een forse klap gehad met forse negatieve rendementen op zakelijke waarden. De aanleiding hiervoor was tweeledig. Enerzijds is er een pandemie uitgebroken waarop overheden verregaande maatregelen nemen en hebben genomen om de verspreiding van Covid-19 in te dammen. Anderzijds is een sluipend olieconflict tussen Rusland en Saudi-Arabië geëscaleerd waardoor de olieprijs begin maart in een vrije val kwam en in de loop van maart met 55% daalde. Alle andere markten volgden: de wereldwijde aandelenmarkten daalden gemiddeld in beginsel met 25% om in de tweede helft van maart wat te herstellen. De beweeglijkheid (volatiliteit) in de markten nam sterk toe als gevolg van de grote onzekerheden en de liquiditeit en handelsvolumes in met name de obligatiemarkten droogden op. De overheden in Europa en de VS reageerden met (aankondigingen van) steunmaatregelen voor burgers en bedrijfsleven van ongekenne omvang. Ook centrale banken in Europa en de VS proberen de economie maximaal te ondersteunen met monetaire maatregelen (kopen overheidsobligaties en verlagen van reserve-eisen) en stimuleringspakketten. Over de uiteindelijke duur en impact

van alle ontwikkelingen en maatregelen voor economische groei en financiële markten, valt op het moment van opmaken van het jaarverslag nog weinig te zeggen. Het bestuur van SPF volgt de ontwikkelingen nauwlettend.

Search for yield

Voor 2020 blijft, evenals in voorgaande jaren, de lage rente, die binnen de pensioensector als het primaire risico voor de balans van pensioenfondsen wordt aangemerkt, een aandachtspunt. Als gevolg van de lage rente wordt ook in 2020 gekeken naar investeringen in alternatieve beleggingen die binnen een acceptabel risicoprofiel meerwaarde opleveren. Deze zogeheten search for yield wordt in 2020 evenals in 2019 voortgezet.

Brexit

In 2020 is het uittreden van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie gepland. Het bestuur heeft de gevolgen van een harde Brexit voor SPF onderzocht en de nodige maatregelen genomen om deze gevolgen zoveel mogelijk te mitigeren. Zaken als central clearing en contracten met externe vermogensbeheerders hebben hierbij de hoogste aandacht.

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

In 2019 is het huidige beleid ten aanzien van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen geëvalueerd. In 2020 gaat het bestuur zijn ambitieniveau opnieuw herijken en tevens beoordelen of het beleid ten aanzien van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen moet worden aangepast of uitgebreid. Tevens wordt hierbij aandacht geschonken aan het feit dat SPF in 2018 het IMVB convenant heeft ondertekend en worden als gevolg hiervan de noodzakelijk te ondernemen stappen bepaald. Tenslotte wordt ook het onderwerp klimaatbeleid onderdeel van de agenda van het bestuur in 2020.

Communicatiebeleid 2020 tot en met 2022

Vanaf 1 januari wordt het communicatiebeleid voor 2020 tot en met 2022 vastgesteld. Het beleid vanuit de vorige periode is effectief. Dit blijkt uit de diverse onderzoeken en contacten met deelnemers. Het beleid wordt aangepast aan nieuwe inzichten en ontwikkelingen. Rekening wordt gehouden met ontwikkelingen in de pensioencommunicatie op communicatief en technologisch gebied. Ook wordt rekening gehouden met ontwikkelingen inzake wetgeving, externe ontwikkelingen, best practices en andere relevante ontwikkelingen. Speerpunten in het nieuwe beleid zijn de verdere digitalisering en het aansluiten van de werkgever SABIC.

Een doelstelling, naast het opstellen van een herzien beleid, is de overige documenten betreffende communicatie hierin te integreren. Het jaarlijks Communicatieactieplan en het Relatiecommunicatieplan (eerder genaamd Relatiemanagementplan) maken, als bijlage, deel uit van het Communicatiebeleid.

Nieuw deelnemersportaal en verder digitalisering

De verwachting is dat de applicatie in Q2 van 2020 live is. In Q3 en Q4 vinden er verdere optimalisaties plaats. Het deelnemersportaal sluit aan bij het IT beleid om SPF verder te digitaliseren.

Het bestuur,

Arthur Smit (plv voorzitter)

Giselle Verwoort

Guido Croonen

Jos van Gisbergen

Leon Jacobs

Rudger Schiewer

Stuf Kaasenbrood

Willem Grin

Marcel Roberts

Angela Peters-Derksen

JAAARREKENING

8 JAARREKENING

8.1 Balans per 31 december

ACTIVA (in € mln.)

Beleggingen

Vastgoedbeleggingen	301,3		242,2	
Aandelen	895,4		744,4	
Vastrentende waarden	1.597,5		1.413,0	
Derivaten	55,1		9,4	
Overige beleggingen	97,5		97,9	
	<u>2.946,8</u>		<u>2.506,9</u>	
waarvan voor risico fonds		2.896,8		2.453,4
waarvan voor risico deelnemer (PPS)		47,1		51,4
waarvan voor risico deelnemer (NPR)		2,9		2,1

Vorderingen en overlopende activa

Overige vorderingen	3,9		2,0	
		3,9		2,0

Overige activa

Liquide middelen	53,3		23,9	
		53,3		23,9
	<u>3.004,0</u>		<u>2.532,8</u>	

PASSIVA (in € mln.)

Pensioenfondsreserve

207,0	174,1
-------	-------

Technische Voorziening

TV voor risico fonds	2.690,8		2.290,8	
TV voor risico deelnemer	50,0		53,5	
	<u>2.740,8</u>		<u>2.344,3</u>	

Overige schulden en overlopende passiva

Derivaten	1,2		3,2	
Schulden aan kredietinstellingen	51,6		9,1	
Overige schulden	3,4		2,1	
	<u>56,2</u>		<u>14,4</u>	
	<u>3.004,0</u>		<u>2.532,8</u>	

8.2 Staat van baten en lasten

	2019		2018	
BATEN (in € mln.)				
Bijdragen				
Werkgever	53,6		51,9	
Werknemer	0,8		0,8	
		54,4		52,7
Beleggingsresultaten				
Direct	70,8		57,5	
Indirect	357,3		-127,7	
Kosten vermogensbeheer	-5,5		-5,1	
Transactie gerelateerde kosten	-0,2		-0,2	
		422,4		-75,5
Overige baten		0,1		-
		<u>476,9</u>		<u>-22,8</u>
LASTEN (in € mln.)				
Uitkeringen		-46,6		-42,8
Mutatie pensioenverplichtingen		-396,5		-90,3
Saldo waardeoverdrachten				
Inkoop	1,4		1,7	
Afkoop	-0,8		-0,9	
		0,6		0,8
Uitvoeringskosten		-1,5		-1,5
Overige lasten		0,0		-0,1
		<u>-444,0</u>		<u>-133,9</u>
TOTAAL RESULTAAT		<u>32,9</u>		<u>-156,7</u>

8.3 Kasstroomoverzicht

	(in € mln.)	
	2019	2018
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen bijdragen	54,4	52,7
Ontvangen waardeoverdrachten	1,4	1,7
Betaalde uitkeringen	-46,5	-42,8
Betaalde waardeoverdrachten	-0,8	-1,0
Betaalde uitvoeringskosten	-1,8	-1,0
	<u>6,7</u>	<u>9,6</u>
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en lossingen	394,7	822,6
Directe beleggingsopbrengsten	69,9	57,8
Aankopen en verstrekkingen	-471,2	-851,2
Betaalde kosten vermogensbeheer	-5,7	-5,3
Indirecte beleggingsopbrengsten	-7,5	-37,2
Overige mutaties	-	-2,6
	<u>-19,8</u>	<u>-15,9</u>
NETTO KASSTROOM	<u>-13,1</u>	<u>-6,3</u>
MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN / SCHULDEN AAN KREDIETINSTELLINGEN	<u>-13,1</u>	<u>-6,3</u>

8.4 Grondslagen voor de waardering

Algemeen

De jaarrekening heeft betrekking op Stichting Pensioenfonds SABIC, gevestigd in gemeente Sittard. Het KvK-nummer van de Stichting is 14076811.

De jaarrekening is opgesteld conform Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 400 en 610). Vanaf boekjaar 2015 is de RJ 400 gewijzigd. In deze richtlijn wordt invulling gegeven aan de wettelijke vereisten van beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden waarmee de rechtspersoon wordt geconfronteerd. SPF heeft de belangrijkste risico's, geïmplementeerde beheersmaatregelen en mogelijke impact uiteengezet in hoofdstuk 6 van het bestuursverslag. In dit hoofdstuk zijn tevens de wijzigingen in het afgelopen jaar opgenomen in het systeem van risicomanagement. Tot slot wordt via de toelichting op de actuariële analyse inzicht gegeven wat de impact van de belangrijkste risico's is geweest in het afgelopen jaar.

Beleggingen in participaties in microfinanciering, renewable energy, infrastructuur en beleggingen in beleggingsinstellingen waarbij geen onderscheid naar categorie te maken is, worden gepresenteerd als overige beleggingen.

De spaarsaldi van de PPS- en NPR-regeling zijn voor risico van de deelnemers. In het beleggingsbeleid van de PPS is echter geen verschil in beleid tussen belegd vermogen voor risico van SPF en voor de deelnemers. De beleggingsmix voor de NPR is een lifecycle die gebaseerd is op de matching- en rendementsportefeuille van SPF. Per saldo komt het er op neer dat 0,2% van het belegd vermogen voor risico van de deelnemers is.

Schattingwijzigingen en veronderstellingen

Bij het opstellen van de jaarrekening is het gebruik van schattingen en veronderstellingen noodzakelijk.

Voor financiële activa en financiële verplichtingen die gewaardeerd worden tegen reële waarde, dient de rechtspersoon aan te geven of de boekwaarden zijn afgeleid van genoteerde marktprijzen, onafhankelijke taxaties, netto-contante-waarde berekeningen of dat een andere geschikte methode is gehanteerd. De waarde van de beleggingen is voor een groot deel gebaseerd op marktinformatie. Voor niet-beursgenoteerde beleggingen waarvan geen marktinformatie beschikbaar is, worden schattingen en veronderstellingen toegepast om de waarde te bepalen. Het gaat hierbij om met name beleggingsmandaten in onder meer infrastructuur en renewable energy.

Daarnaast worden schattingen en veronderstellingen gebruikt bij de bepaling van de vermogensbeheerkosten die niet direct aan SPF gefactureerd worden. Deze veronderstellingen zijn volledig gebaseerd op de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Salderingen

Een financieel actief en passief worden gesaldeerd en als nettobedrag in de balans opgenomen. Dit gebeurt alleen als de wettelijke of contractuele bevoegdheid bestaat om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat deze posten op deze wijze af te wikkelen.

Waarderingsgrondslagen per categorie

Buitenlandse valuta

Waarden van activa en passiva genoteerd in buitenlandse valuta worden omgerekend naar euro's tegen de ultimo koersen van het verslagjaar. Transacties in vreemde valuta worden in de administratie tegen dagkoersen opgenomen. Koersverschillen worden geboekt bij de indirecte beleggingsopbrengsten.

Beleggingen algemeen

Transacties worden geadministreerd op basis van transactie datum. De actuele marktwaarde van beursgenoteerde beleggingen in de administratie van SPF is gebaseerd op cijfers afkomstig van Thompson Financial.

Beleggingen in vastgoed

Beleggingen in beursgenoteerd onroerend goed worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagjaar bekende marktwaarde. Beleggingen in niet-beursgenoteerde onroerend goed participatiemaatschappijen worden gewaardeerd tegen de laatst bekende intrinsieke waarde, voor zover deze de marktwaarde van de onderliggende beleggingen reflecteert (opgave van de externe manager).

Beleggingen in aandelen

Beleggingen in aandelen worden gewaardeerd op de ultimo verslagjaar bekende marktwaarde. Aandelen die niet op de beurs zijn genoteerd, worden gewaardeerd tegen de geschatte marktwaarde (opgave van de externe vermogensbeheerder).

Beleggingen in vastrentende waarden

Beleggingen in vastrentende waarden worden gewaardeerd op ultimo verslagjaar bekende marktwaarde inclusief opgelopen rente. De waardering van de overige vastrentende waarden wordt via een theoretische prijs berekend op basis van de op dat moment geldende rentecurve. Hierbij worden actuele creditspreads als risico-opslag gebruikt.

Beleggingen in derivaten

Beleggingen in beursgenoteerde derivaten worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagjaar bekende marktprijzen. Onderhandse derivaten, waarvan geen directe marktwaardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van actuele marktparameters.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagjaar bekende marktprijzen. De overige beleggingen waarvan geen directe marktwaardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van (nog niet) extern gevalideerde jaarverslagen en opgaven van de externe manager.

Vorderingen

Vorderingen worden tegen de nominale waarde opgenomen. Vorderingen betreffende beleggingen zijn onder Beleggingen meegenomen.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Pensioenfondsreserve

De pensioenfondsreserve bestaat uit het verschil tussen de activa en de verplichtingen en schulden. SPF maakt geen onderscheid naar bestemmingsreserves, wettelijke reserves en overige reserves. De reserve bestaat daarom uit een algemene reserve.

Technische Voorziening (pensioenverplichtingen)

Onder pensioenverplichtingen worden verstaan de verplichtingen wegens pensioenaanspraken van deelnemers en gewezen deelnemers, alsmede van nagelaten betrekkingen. Deze verplichtingen worden berekend als de contante waarde van de door de verzekerden tot de balansdatum verkregen pensioenaanspraken. De

waarderingsgrondslagen die gebruikt zijn bij het vaststellen van de technische voorziening zijn volgend samengevat:

Interest:	Conform de rentetermijnstructuur van de nominale marktrente per 31 december 2019 zoals gepubliceerd door DNB (2019: 0,7%; 2018: 1,4%).
Interest-toevoeging:	De 1-jaarsrente conform de rentetermijnstructuur van de nominale marktrente primo 2019 zoals gepubliceerd door DNB (-/-0,24%).
Sterfte:	Volgens de AG-Prognosetafel 2018 met fonds specifieke ervaringssterfte. Voor de netto pensioenregeling worden aanvullend deze correctiefactoren voor ervaringssterfte vermenigvuldigd met een factor van 0,94.
Burgerlijke staat:	Bij de vaststelling van de voorziening voor partnerpensioen wordt uitgegaan van de gehuwdheidsfrequenties 1985-1990 zoals gepubliceerd door het Actuarieel Genootschap. Na pensioenigingang wordt de voorziening vastgesteld op basis van de werkelijke burgerlijke staat (bepaalde partnersysteem).
Leeftijdsverschil:	Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op drie jaar gesteld (man ouder dan vrouw).
Leeftijden:	Bij leeftijdsbepaling wordt ervan uitgegaan dat iedereen halverwege het jaar geboren is.
Uitkeringen:	De uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld. In de technische voorziening risico fonds moet rekening gehouden worden met het feit dat het pensioen in de maand van overlijden nog volledig wordt uitgekeerd. Hierdoor wordt er gemiddeld een halve maand meer pensioen uitgekeerd dan waarvoor in het administratiesysteem een voorziening wordt bepaald. De technische voorziening voor risico fonds wordt o.a. hiervoor gecorrigeerd middels een opslag van 0,25%.
Kosten:	De dekking voor toekomstige excassokosten bedraagt 2,5% van de verplichtingen.
Arbeidsongeschiktheid:	Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt mede rekening gehouden met het premievrije deel van de toekomstige pensioenopbouw. Bij de bepaling van de voorziening voor arbeidsongeschiktheid wordt de toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op balansdatum op nihil gesteld.

Schulden

Schulden worden opgenomen tegen nominale waarde.

Resultaatbepaling

Bijdragen

Bijdragen worden toegerekend aan het jaar waarin de daarmee samenhangende pensioenaanspraken worden opgebouwd.

Beleggingsresultaten

Onderscheiden worden directe en indirecte beleggingsresultaten.

- Directe beleggingsresultaten bestaan uit dividenden, coupon betalingen, interestontvangsten en vergoedingen voor bruikleen. Deze opbrengsten worden aan het boekjaar toegerekend waar ze betrekking op hebben.
- Indirecte beleggingsresultaten omvatten gerealiseerde en niet gerealiseerde waardeverschillen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutaresultaten worden hierin meegenomen.

Uitkeringen

De uitkeringen bestaan uit de bedragen die aan de uitkeringsgerechtigden in het boekjaar zijn betaald.

Uitvoeringskosten

Uitvoeringskosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Uitvoeringskosten die direct gerelateerd zijn aan vermogensbeheer worden conform RJ 610 in mindering gebracht op de beleggingsresultaten.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld op basis van de directe methode.

8.5 Toelichting op de balans

8.5.1 Beleggingen

Vastgoedbeleggingen

SPF heeft posities in vastgoed. Vastgoed bevat beleggingen in onroerend goed aandelen die op de beurs zijn genoteerd (indirect onroerend goed) en daarmee een sterke gevoeligheid kennen met de beursbewegingen. Vastgoed bevat tevens beleggingsfondsen die direct in onroerend goed beleggen waarvan de koersvorming minder bepaald wordt door beurs sentiment. Maar meer door de onderliggende waarde van de vastgoedobjecten (onder meer kantoren, winkels en woningen) die in het beleggingsfonds worden aangehouden. SPF belegt niet in direct onroerend goed. De volgende tabel geeft een overzicht van de beleggingen per vastgoed categorie, regio en valuta.

(in € mln.)

	<u>2019</u>		<u>2018</u>	
<u>Categorie</u>				
Indirect beursgenoteerd	239,5	79%	197,2	81%
Indirect niet beursgenoteerd	61,8	21%	45,0	19%
Totaal	301,3	100%	242,2	100%
<u>Regio</u>				
Europa	178,1	60%	134,6	56%
Noord Amerika	79,6	26%	68,9	28%
Azië	36,7	12%	33,1	14%
Australië/ Nieuw Zeeland	6,9	2%	5,6	2%
Totaal	301,3	100%	242,2	100%
<u>Valuta</u>				
EUR	128,7	43%	98,6	41%
USD	77,2	26%	67,0	27%
GBP	31,1	10%	20,8	9%
JPY	20,9	7%	18,5	8%
HKD	9,1	3%	8,8	4%
AUD	6,7	2%	5,1	2%
CHF	7,2	2%	5,6	2%
SEK	9,1	3%	8,2	3%
SGD	6,0	2%	4,5	2%
CAD	3,1	1%	2,6	1%
NOK	1,9	1%	1,4	1%
NZD	0,3	0%	0,5	0%
ZAR	0,0	0%	0,6	0%
Totaal	301,3	100%	242,2	100%

Aandelen

Om de rendementsambitie waar te maken belegt SPF in zakelijke waarden waaronder aandelen. Hierbij wordt een lange termijn visie gevolgd waarbij belegd wordt in aandelen met een solide karakter. Dit laatste betekent dat de aandelenposities van SPF in neergaande markten minder sterk geraakt worden. Terwijl in opgaande markten de resultaten achter zullen blijven bij de marktgraadmeters.

	(in € mln)			
	<u>2019</u>		<u>2018</u>	
<u>Categorie</u>				
Beursgenoteerde aandelen	625,7	70%	525,7	71%
Beleggingsfondsen	269,7	30%	218,7	29%
Totaal	895,4	100%	744,4	100%
<u>Regio</u>				
Europa	376,0	42%	303,5	41%
Noord Amerika	246,0	27%	219,0	30%
Azië / Pacific	123,5	14%	107,4	14%
Emerging Markets	149,9	17%	114,5	15%
Totaal	895,4	100%	744,4	100%
<u>Valuta</u>				
USD	259,0	29%	230,8	31%
EUR	467,2	52%	379,8	52%
GBP	85,6	10%	62,4	8%
CHF	48,0	5%	40,5	5%
SEK	17,0	2%	14,6	2%
DKK	18,2	2%	15,7	2%
NOK	0,4	0%	0,6	0%
Totaal	895,4	100%	744,4	100%
<u>Sector</u>				
Consumentengoederen	120,0	13%	103,2	14%
Gezondheidszorg	113,4	13%	89,8	12%
Consumentendiensten	102,1	11%	93,4	13%
Financiële instellingen	153,7	17%	123,1	17%
Informatietechnologie	110,2	12%	90,9	12%
Industrie	98,7	11%	100,4	13%
Grondstoffen	65,4	7%	55,2	7%
Utilities	32,6	4%	22,8	3%
Telecommunicatie	43,0	5%	22,4	3%
Energie	49,1	6%	37,4	5%
Overige	7,2	1%	5,8	1%
Totaal	895,4	100%	744,4	100%

Vastrentende waarden

SPF houdt materiële posities aan in vastrentende waarden als stabiele basis voor de uitvoering van het beleggingsbeleid. De beleggingen in vastrentende waarden omvatten beleggingen in reguliere staats- en bedrijfsobligaties, obligaties die gekoppeld zijn aan de inflatie, hypotheke, deposito's en beleggingen in beleggingsfondsen waarvan het grootste deel in obligaties belegd is. In de volgende tabellen worden de beleggingen in vastrentende waarden uitgesplitst naar categorie, regio, looptijd, valuta en credit rating.

(in € mln.)

	<u>2019</u>		<u>2018</u>	
<u>Categorie</u>				
Staatsobligaties	650,1	40%	547,8	40%
Inflation-linked obligaties	152,5	10%	129,6	9%
Credits	253,1	16%	217,4	15%
Credits High Yield	192,8	12%	189,1	13%
Beleggingsfondsen (EMD)	130,7	8%	126,5	9%
Hypotheke	218,3	14%	202,6	14%
Deposito	0,0	0%	0,0	0%
Totaal	1.597,5	100%	1.413,0	100%
<u>Regio</u>				
Europa	1.149,5	72%	1.009,2	72%
Noord & Midden Amerika	310,3	19%	271,2	19%
Emerging markets	130,7	8%	126,7	9%
Pacific RIM / Global	7,0	0%	5,9	0%
Totaal	1.597,5	100%	1.413,0	100%
<u>Looptijd</u>				
< 1 jaar	22,4	1%	29,7	2%
1-3 jaar	88,8	6%	77,4	6%
4-5 jaar	76,7	5%	89,2	6%
6-10 jaar	182,5	11%	169,5	12%
11-20 jaar	180,3	11%	148,3	10%
> 20 jaar	598,0	37%	474,9	34%
Funds	448,8	28%	424,0	30%
Totaal	1.597,5	100%	1.413,0	100%
<u>Valuta</u>				
EUR	1.324,2	83%	1.167,2	83%
DKK	0,0	0%	3,7	0%
SEK	11,4	1%	14,1	1%
USD	261,9	16%	228,0	16%
Totaal	1.597,5	100%	1.413,0	100%

Credit rating

Aaa	482,6	30%	420,0	30%
Aa	548,3	34%	481,0	34%
A	100,9	6%	73,4	5%
Baa	282,0	18%	256,3	18%
Ba	155,6	10%	150,6	11%
≤B	28,1	2%	31,7	2%
Totaal	1.597,5	100%	1.413,0	100%

Derivaten

Derivaten zijn afgeleide producten die door SPF gebruikt worden om specifieke risico's af te dekken of om op een snelle wijze tactische exposure op bepaalde markten te verkleinen of te vergroten. Ten aanzien van derivaten zijn strikte restricties afgeleid die voortdurend door SPF worden bewaakt. In de volgende tabellen worden de verschillende derivaten uitgesplitst naar type contract en valutasoort.

(in € mln.)

Categorie

	<u>2019</u>			<u>2018</u>		
	Activa	Passiva	Totaal	Activa	Passiva	Totaal
Swaps	45,6	0,0	45,6	3,8	-1,2	2,6
FX forwards	9,5	-1,2	8,3	5,6	-2,0	3,6
Totaal	55,1	-1,2	53,9	9,4	-3,2	6,2

Valuta

USD	8,0	3,5
EUR	45,6	2,6
GBP	-1,2	2,0
CHF	0,0	-0,3
JPY	1,5	-1,6
Totaal	53,9	6,2

Doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen, loopt SPF renterisico. Gelet op de risicohouding van SPF, dekt SPF het renterisico strategisch af via een dynamische rentestafel gerelateerd aan de actuele rentestand. Op basis van de huidige rente hanteert SPF ultimo 2019 een ex ante strategische afdekking van het nominale renterisico van 37,5%. De renteafdekking vindt deels plaats met derivaten (swaps).

De swapportefeuille had ultimo 2019 een bruto nominale exposure van €196 mln. en een marktwaarde van €45,6 mln. Om het tegenpartijrisico van derivatenposities te beperken, verlangt SPF onderpand van de tegenpartijen. Hiertoe wordt op dag basis de marktwaarde van de swapposities bewaakt en wordt op basis van de marktwaarde-ontwikkeling onderpand gestort of gevraagd. Ultimo 2019 bedroeg het totaal door tegenpartijen ontvangen onderpand uit hoofde van de swaps €0,0 mln. en aan tegenpartijen gegeven onderpand €45,6 mln.

Op beleggingen buiten de Eurozone loopt SPF valutarisico. Het valutarisico wordt strategisch voor 70% afgedekt met valutatermijncontracten (FX forwards). Deze FX forwards worden op kwartaalbasis afgewikkeld. De marktwaarde wordt, zowel actief als passief (per contract), op de balans verantwoord onder derivaten..

Met futures wordt de exposure naar verschillende aandelenmarkten vergroot of verkleind. Ultimo 2019 had SPF geen futures posities op onderliggende individuele titels zoals aandelen of obligaties en kende SPF evenmin een positie in futures op indices.

Overige beleggingen

Overige beleggingen omvatten onder meer beleggingen in microfinanciering, renewable energy en infrastructuur. In het volgende overzicht is te zien welke beleggingen tot de overige beleggingen behoren. Daarnaast is een specificatie van de valutaverdeling weergegeven.

	(in € mln.)	
<u>Categorie</u>	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Mixfondsen	3,0	3,0
Infrastructuur	77,2	73,8
Renewable Energy	17,3	21,0
Microfinance	0,0	0,1
Totaal	97,5	97,9
<u>Valutaverdeling</u>		
EUR	87,7	89,4
USD	3,0	3,0
GBP	6,8	5,5
Totaal	97,5	97,9

Aanvullende toelichting

- SPF belegt niet in aandelen of obligaties van SABIC, de geassocieerde onderneming.
- Met de custodian Caceis - Kasbank is overeengekomen dat aandelen kunnen worden uitgeleend aan derden. Hierbij wordt het juridisch eigendom overgedragen, maar blijven de aandelen economisch eigendom van SPF. Voor het uitlenen wordt een vergoeding ontvangen. Hieraan gekoppeld wordt onderpand gestort in de vorm van stukken (aandelen of vastrentende waarden van hoge kredietwaardigheid) ter afdekking van de uitgeleende stukken. Op dag basis worden de leenposities en het onderpand gemonitord. Aandelen worden niet uitgeleend ten tijde van aandeelhoudersvergaderingen waarop SABIC een stem kan uitbrengen overeenkomstig zijn beleid. De omvang van securities lending bij SPF is €50,3 mln. ultimo 2019 met onderpand van €50,9 mln. De opbrengsten van securities lending bedroegen over 2019 €0,1 mln. (2018: €0,2 mln).
- Vorderingen en schulden inzake beleggingen zijn conform RJ 610 toegewezen aan de betreffende beleggingscategorie.
- Alle beleggingen zijn het saldo van de beleggingen voor zowel de reguliere pensioenregeling als de PPS- en NPR-regelingen. Per saldo is 1,6% van alle beleggingen ten behoeve van deze regelingen.

Mutatieoverzicht

In volgend overzicht zijn de mutaties in de verschillende beleggingscategorieën te zien, exclusief de liquide middelen mutaties.

Mutatieoverzicht (in € mln.)	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overig	Totaal
Waarde 31-12-2018	242,2	744,4	1.413,0	6,2	97,9	2.503,7
Aankopen	32,6	157,3	212,8	-	46,5	449,2
Verkopen / Aflossing	-30,3	-177,9	-35,7	-	-35,6	-279,5
Waardeontwikkeling / overig	56,8	171,6	7,4	47,7	-11,3	272,2
Waarde 31-12-2019	301,3	895,4	1.597,5	53,9	97,5	2.945,6

Aansluiting balans en interne portefeuilles

In volgend overzicht wordt de aansluiting getoond tussen de indeling van de beleggingsportefeuilles (linkerzijde) volgens het beleggingsbeleid van SPF en de indeling zoals deze in de jaarrekening wordt gehanteerd wordt (bovenzijde). De grootste verschillen zitten in de toekenning van de beleggingen uit de Alternatieve Beleggingen portefeuille aan de beleggingscategorieën zoals deze door RJ 610 zijn vastgesteld. Daarnaast worden in de interne indeling van de beleggingsportefeuilles liquide middelen conform GIPS® toegewezen aan de portefeuilles waarvoor deze worden aangewend.

		Indeling jaarrekening							(in € mln.)	
Transponatietabel		Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten activa	Overige beleggingen	Liquide middelen / Ov Vord*	Schuld aan Kredietinst. / Ov Schuld	Derivaten passiva	Totaal
Interne indeling	Matchingportefeuille			1.263,6	45,6	0,1	1,9			1.311,2
	Government bonds			639,7			1,5			641,2
	Swaps				45,6		0,0			45,6
	Inflation linked bonds			152,5			0,2			152,7
	Credits			253,1		0,1	0,2			253,4
	Mortgages			218,3			0,0			218,3
	Rendementsportefeuille	301,3	895,4	323,5	9,5	97,4	6,3		-1,2	1.632,2
	Currency overlay				9,5		-2,6		-1,2	5,7
	Aandelen		895,4				3,8			899,2
	Obligaties			323,5			3,1			326,6
	Onroerend Goed bg	239,5					2,0			241,5
	Onroerend Goed nbg	61,8					0,0			61,8
	Infrastructure					94,4	-3,0			91,4
	Private Equity					3,0	3,0			6,0
	Liquiditeiten			10,4			45,1	-51,6		3,9
Totaal		301,3	895,4	1.597,5	55,1	97,5	53,3	-51,6	-1,2	2.947,3

* Vorderingen op de balans bestaan deels uit niet beleggingen gerelateerde vorderingen. Daarmee kunnen beperkte verschillen ontstaan met de transponatietabel.

In de volgende tabel is de indeling per beleggingscategorie weergegeven volgens RJ290. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen:

- Level 1: waardering op basis van beursnotering
- Level 2: waardering op basis van direct waarneembare marktdata anders dan level 1 (afgeleide prijzen)
- Level 3: waardering op basis van netto contante waarde berekening
- Level 4: waardering niet op basis van waarneembare beursnotering, maar op basis van extern gevalideerde modellen, overeengekomen uitgangspunten en jaarverslagen.

Levelindeling (in € mln.)	level 1	level 2	level 3	level 4	Totaal
Vastgoed	239,5			61,8	301,3
Aandelen	895,4				895,4
Vastrentendewaarden	1.595,0			2,5	1.597,5
Derivatenactiva	9,5		45,6		55,1
Overige beleggingen	0,1			97,4	97,5
Liquide middelen / Ov Vord	53,3				53,3
Schuld aan Kredietinst. / Ov Schuld	-51,6				-51,6
Derivatenpassiva	-1,2				-1,2
Totaal	2.740,0	-	45,6	161,7	2.947,3

De beleggingen in Level 4 bestaan voor €97,4 mln. uit participaties in alternatieve beleggingen, voor €61,8 mln. uit niet beursgenoteerd vastgoed en voor €2,5 mln. uit vastrentendewaarden. De waardering ten behoeve van dit jaarverslag van de beleggingen die door externe managers worden beheerd, geschiedt gedeeltelijk op basis van nog niet extern gevalideerde opgaven van de externe managers.

Ultimo 2018 is eenzelfde werkwijze toegepast waarbij de in de jaarrekening 2018 opgenomen cijfers per saldo 0,30% afweken van de definitieve gevalideerde cijfers van de externe managers.

8.5.2 Toelichting vorderingen en overlopende activa

	(in € mln.)	
	<u>2019</u>	<u>2018</u>
<u>Vorderingen</u>		
Individuele waardeoverdrachten	0,2	0,1
Overige debiteuren	3,7	1,9
Totaal	3,9	2,0

8.5.3 Toelichting overige activa

De overige activa bestaan uit saldi van diverse bankrekeningen in verschillende valuta, omgerekend tegen de slotkoers van eind 2019.

Liquide Middelen (in € mln.)	<u>2019</u>	<u>2018</u>
ING Bank EURO	27,1	10,7
Caceis (KasBank) EURO	13,2	3,0
Caceis (KasBank) non-EURO (diverse valuta)	6,1	3,7
Collateral Societe General	-	1,2
Collateral Insight	6,9	5,3
Collateral Morgan Stanley	-	-
Totaal	53,3	23,9

8.5.4 Toelichting pensioenfondsreserve

De pensioenfondsreserve bestaat uit het verschil tussen de verplichtingen en bezittingen van het pensioenfonds. SPF onderscheidt in zijn jaarrekening geen bestemmingsreserves. In 2019 is het negatieve resultaat van €32,9 mln. aan de pensioenfondsreserve toegevoegd. Hierdoor resulteert een pensioenfondsreserve van €207,0 mln.

<u>Vermogen en Voorzieningen</u> <u>Eigen Vermogen en verloop Dekkingsgraad</u>	2019		2018	
	<u>Vermogen</u> € mln.	<u>Voorziening</u> € mln.	<u>EV</u> € mln.	<u>Dg</u> %
Stand primo	2.518,4	2.344,3	174,1	107,4
Bijdragen				
- Ontvangen bijdragen	54,4			
- Pensioenopbouw		56,3		
Resultaat op bijdrage			-1,8	-0,3
Uitkeringen				
- Betaalde pensioenuitkeringen	-46,6			
- Ontrekking voor pensioenuitkeringen		-47,0		
Resultaat op uitkeringen			0,5	0,2
Toeslagverlening		0,0		
Toeslagen			0,0	0,0
Beleggingen				
- Beleggingsopbrengsten	422,4			
- Rentetoevoeging pensioenverplichtingen		-3,3		
- Wijziging rente pensioenverplichtingen		389,5		
Resultaat op Beleggingen			36,2	3,1
Langlevens en overige resultaten				
- Kosten langlevens	-	-		
- Resultaat op kanssystemen	-	3,2		
- Resultaat wijziging overlevingsgrondslagen	-	-		
- Kosten	-1,5	-1,8		
- Dotatie wg / CWO	-	-		
- Overige resultaten	0,7	-0,4		
Langlevens en overige resultaten			-2,0	-2,8
Stand ultimo	2.947,8	2.740,8	207,0	107,6

Het minimaal vereist eigen vermogen is vastgesteld op 4,2% van de technische voorziening voor risico fonds en risico deelnemer. Het minimaal vereist eigen vermogen ultimo 2019 bedraagt €116,3 mln. Het vereist eigen vermogen is het vermogen dat hoort bij de evenwichtssituatie van het pensioenfonds en is vastgesteld op 20,6% van de technische voorziening voor risico fonds en risico deelnemer. In die situatie is het vereist eigen vermogen zodanig vastgesteld dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder vermogen beschikt dan de hoogte van de technische voorziening. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt uitgegaan van de door DNB ontwikkelde gestandaardiseerde methode. Ultimo 2019 bedraagt het vereist eigen vermogen €565,4 mln.

<u>Vaststelling vereist eigen vermogen</u>	(in € mln.)	
	2019	2018
S1 Renterisico	61,9	101,5
S2 Zakelijke waarden risico	411,0	354,9
S3 Valutarisico	117,8	103,8
S4 Grondstoffenrisico	0,0	0,0
S5 Kredietrisico	167,1	152,8
S6 Verzekeringstechnisch risico	77,2	65,7
Effect correlatie	-269,6	-258,0
Totaal	565,4	520,7

Het volgend overzicht geeft de reservepositie van SPF weer ultimo 2019. Dit is een momentopname op basis van de dekkingsgraad van 107,6% zonder 12 maandsmiddeling ultimo 2019. De negatieve reservepositie is het verschil tussen de vereiste dekkingsgraad van 120,6% en de dekkingsgraad van 107,6%.

Toereikendheidstoets

Aanwezig toetsvermogen

Af: TV

Af: minimaal vereist eigen vermogen

Dekkingspositie (overschot)

Af: vereist eigen vermogen*

Reservepositie (tekort)

* excl. minimaal vereist eigen vermogen

in € mln	% van TV
2.947,8	107,6%
2.740,8	100,0%
116,3	4,2%
90,7	3,3%
449,1	16,4%
-358,4	-13,1%

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste 12 ultimo maanddekkingsgraden. De beleidsdekkingsgraad bedroeg ultimo 2019 105,7%. Dit betekent dat SPF zich (nog steeds) in een reservetekort bevindt en als gevolg hiervan in 2020 een hernieuwd herstelplan heeft ingediend bij DNB.

8.5.5 Toelichting technische voorziening

In bijgaande tabel zijn de voorzieningen uitgesplitst naar de verschillende regelingen. De technische voorziening wordt berekend als de contante waarde van de door de (gewezen) deelnemers opgebouwde pensioenaanspraken alsmede van de door pensioengerechtigden opgebouwde pensioenrechten.

Categorie	Aantal verzekerden		TV (in € mln.)	
	2019	2018	2019	2018
Totaal pensioenregelingen	8.396	8.298	2.690,8	2.290,8
<i>Niet ingegaan</i>	6.437	6.470	1.857,7	1.556,2
Actieven - mannen	2.450	2.461	1.106,7	937,2
Actieven - vrouwen	506	497	103,5	80,5
Postactieven (ingegaan PPS) - mannen	2	3	0,9	1,9
Postactieven (ingegaan PPS) - vrouwen	0	1	0,0	0,3
Arbeidsongeschikten - mannen	88	82	55,7	43,8
Arbeidsongeschikten - vrouwen	17	16	8,9	6,3
Premievrijen (slapers) - mannen	2.466	2.495	505,3	425,2
Premievrijen (slapers) - vrouwen	908	915	76,7	61,0
<i>Ingegaan</i>	1.959	1.828	833,1	734,6
Ouderdomspensioenen - mannen	1.365	1.270	676,9	595,2
Ouderdomspensioenen - vrouwen	131	113	27,5	24,1
Partnerpensioenen - mannen	18	17	4,4	4,5
Partnerpensioenen - vrouwen	398	380	122,7	109,2
Wezenpensioenen	47	48	1,6	1,6
Totaal Prepensioenspaarregeling (PPS)	1.134	1.192	47,1	51,4
Mannen	952	1.008	43,9	48,3
Vrouwen	182	184	3,2	3,1
Totaal Nettopensioenpegeling (NPR)	293	284	2,9	2,1
Mannen	263	258	2,7	2,0
Vrouwen	30	26	0,2	0,1
Totaal verzekerden/ TV	9.824	9.774	2.740,8	2.344,3

Bij de berekening van de pensioenverplichtingen is uitgegaan van de op balansdatum geldende pensioenreglementen. Deze voorziening bedraagt ultimo 2019 €2.740,8 mln. De totale voorziening voor risico van SPF bedraagt €2.690,8 mln.

In de voorziening voor risico van de deelnemers van in totaal €50,0 mln. is inbegrepen een voorziening voor de prepensioenregeling van €47,1 mln. en een voorziening van €2,9 mln. voor de nettopensioenregeling. In de tabel is een gedetailleerd overzicht opgenomen van de samenstelling van het verzekerdenbestand en de opbouw van de voorzieningen. Voor de aansluiting van de deelnemersaantallen met de aanlevering van gegevens naar DNB is uitgegaan van de DNB-definitie van deelnemers.

8.5.6 Toelichting overige schulden en overlopende passiva

	2019	2018
<u>Kortlopende schulden</u>		
Schulden u/v pensioenuitkeringen	1,2	1,1
Exploitatiekosten	0,4	0,8
Waardeoverdrachten	-	-
Derivaten passief	1,2	3,2
Schulden aan kredietinstellingen	51,6	9,1
Overige schulden	1,8	0,2
Totaal	56,2	14,4

8.5.7 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

<u>Commitments (Uncalled)</u>	2019	2018
Hypotheeken	-	-
Infrastructuur & renewable energy	6,1	9,5
Vastgoed	23,2	39,3
Total	29,2	48,8

Deze verplichtingen betreffen toezeggingen (commitments) aan vermogensbeheerders om te participeren in hun beleggingsfondsen betreffende vermelde categorieën.

Er zijn daarnaast meerjarige contracten met de custodian (Caceis - Kasbank) en diverse vermogensbeheerders afgesloten. Deze contracten zijn jaarlijks opzegbaar.

8.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

8.6.1 Bijdragen

In volgende tabel staat de opbouw van de feitelijke bijdrageninkomsten van SPF in 2019.

	(in € mln.)	
<u>Bijdragen</u>	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Bijdragen werkgevers	45,9	44,4
Bijdragen werknemers	5,9	5,7
Premies VPL	1,8	1,8
Inleg NPR	0,8	0,8
Totaal bijdragen	54,4	52,7

De door de werkgever te betalen bijdrage bedraagt 25,5% van het pensioengevend salaris. Dat in 2019 is gemaximeerd op €107.593. De feitelijke bijdrage (€51,8 mln.) dient ter financiering van de opbouw van pensioenverplichtingen en kan verdeeld worden in €45,9 mln. van de werkgever en €5,9 mln. van de werknemers. Samen met de inleg voor VPL en NPR bedroeg de totale bijdrage €54,4 mln.

De ontvangen bijdragen (€51,8 mln.) worden getoetst aan de hand van de gedempte kostendeekkende premie, waarbij een verwacht rendement wordt gehanteerd. De gedempte kostendeekkende premie bedroeg over het verslagjaar 2019 €47,0 mln. dat lager is dan de ontvangen totale bijdrage waarmee de bijdrage over 2019 kostendeekkend is. De ongedempte premie is de bijdrage berekend tegen de huidige marktrente. In de volgende tabellen zijn de gedempte en ongedempte kostendeekkende premies uitgesplitst.

	(in € mln.)	
<u>Ongedempte kostendeekkende premie</u>	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Premie pensioenopbouw actieven	48,9	44,1
Opslag voor toekomstige excassokosten	1,2	1,1
Risicopremies	4,0	3,7
Opslag vereist eigen vermogen	12,1	12,0
Opslag voor uitvoeringskosten	0,3	0,5
Totaal	66,5	61,4

	(in € mln.)	
<u>Gedempte kostendeekkende premie</u>	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Premie pensioenopbouw actieven	23,5	25,7
Opslag voor toekomstige excassokosten	0,6	0,7
Risicopremies	2,2	2,4
Opslag vereist eigen vermogen	5,8	7,1
Opslag voor uitvoeringskosten	0,3	0,5
Koopsom t.b.v. voorwaardelijke onderdelen	14,6	3,9
Totaal	47,0	40,3

8.6.2 Beleggingsresultaten

De beleggingsopbrengsten bestaan uit directe en indirecte beleggingsopbrengsten. Op deze opbrengsten worden de transactiekosten en de kosten van vermogensbeheer in mindering gebracht. Directe beleggingsopbrengsten bestaan uit dividenden, coupons, resultaten op derivaten en enkele overige directe ontvangsten gerelateerd aan het vermogensbeheer waaronder securities lending.

	(in € mln.)	
Directe beleggingsopbrengsten	2019	2018
Dividenden	46,8	37,5
Coupons	20,0	20,7
Derivaten (swaps)	0,0	-0,8
Overige	4,0	0,1
Totaal	70,8	57,5

	(in € mln.)	
Indirecte beleggingsopbrengsten	2019	2018
Gerealiseerde waardemutaties	-7,5	-37,2
Ongerealiseerde waardemutaties	364,8	-90,5
Totaal	357,3	-127,7

	(in € mln.)	
Gerealiseerde waardemutaties	2019	2018
Vastgoed	4,5	0,5
Aandelen	12,9	2,0
Vastrentende waarden	9,2	-5,7
Derivaten	0,0	0,0
Overige (koersverschillen)	-34,1	-34,0
Totaal	-7,5	-37,2

	(in € mln.)	
Ongerealiseerde waardemutaties	2019	2018
Vastgoed	31,2	-14,0
Aandelen	190,4	-77,3
Vastrentende waarden	95,5	5,3
Derivaten	43,0	1,9
Overige (koersverschillen)	4,7	-6,4
Totaal	364,8	-90,5

8.6.3 Uitkeringen

De uitkeringen aan de deelnemers worden in volgende tabel nader gespecificeerd.

Uitkeringen	(in € mln.)	
	2019	2018
Ouderdomspensioen	35,9	33,4
Partnerpensioen	6,6	6,1
Wezenpensioen	0,2	0,2
Arbeidsongeschiktheidspensioen	0,6	0,5
Prepensioenregeling	3,3	2,6
Totaal	46,6	42,8

8.6.4 Mutatie technische voorziening

Volgende tabel geeft de ontwikkeling van de technische voorziening weer. De voorziening is gebaseerd op de door de DNB gepubliceerde marktrente.

Ontwikkeling pensioenverplichtingen	Risico fonds		Risico deelnemer	
	2019	2018	2019	2018
Technische voorziening ultimo vorig boekjaar	2.290,8	2.198,2	53,5	55,8
Benodigd voor pensioenopbouw	48,1	44,1	0,7	0,7
Benodigd voor risicodekkingen	4,0	3,7	-	-
Toevoeging i.v.m. kosten	1,2	1,1	-	-
Benodigde inresttoevoeging technische voorzieningen	-5,4	-5,7	2,1	3,7
Overgenomen pensioenverplichtingen	1,6	1,8	-	-
Uitkeringen	-47,1	-43,0	-	-
Vrijgevallen voor kosten uit de technische voorzieningen	-1,2	-1,1	-	-
Overgedragen pensioenverplichtingen	-0,9	-0,9	-	-
Toeslagverlening				
Deelnemers	-	3,7	-	-
Gewezen deelnemers	-	2,0	-	-
Pensioengerechtigden	-	3,0	-	-
Wijziging a.g.v. verandering rentetermijnstructuur	389,5	99,9	-	-
Wijziging van actuariële grondslagen en/of methoden	-	-22,8	-	-
Overige incidentele mutaties	0,6	3,1	-	-
Kanssystemen				
Sterfte	-1,2	-3,3	-	-0,1
Arbeidsongeschiktheid	4,0	0,6	-	-
Mutaties	7,1	6,5	-6,3	-6,6
Overige technische grondslagen	-0,3	-0,1	-	-
Technische voorziening ultimo boekjaar	2.690,8	2.290,8	50,0	53,5

Jaarlijks stelt het bestuur het percentage rentewinst vast dat wordt gehanteerd voor de verhoging van de PPS-saldi. De bijschrijving over het netto pensioenkapitaal is gebaseerd op het behaalde rendement. Conform het reglement wordt op de spaarkapitalen binnen de PPS-regeling tot het moment van omzetting het rendement toegekend, echter met een vertraging. Einde jaar bestaat er op deze wijze steeds 1,5 jaar achterstand ten opzichte van het gerealiseerde rendement.

8.6.5 Saldo waardeoverdrachten

Het saldo van waardeoverdrachten bestaat uit betaalde waarde-afkopen en ontvangen bedragen voor waarde-inkopen. De in- en afkoop van waardeoverdrachten geschiedt aan de hand van wettelijk vastgestelde regels. Bij de mutatie van de technische voorziening worden actuariële grondslagen meegenomen. Hierdoor kunnen verschillen in de presentatie van de cijfers ontstaan.

8.6.6 Uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten betreffen kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling door DPS en rechtstreeks bij SPF in rekening gebrachte kosten. Uitvoeringskosten ten aanzien van vermogensbeheer zijn bij de beleggingsopbrengsten in mindering gebracht. De uitvoeringskosten zijn uitgebreid toegelicht in hoofdstuk 4.2 van het bestuursverslag.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld, dat het pensioenfonds in het afgelopen jaar geen dwangsommen of boetes zijn opgelegd.

8.6.7 Bestemming saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten over 2019 ad €32,9 mln. is verrekend met de pensioenfondsreserve.

8.6.8 Beloning bestuurders

De bestuursleden voorgedragen door de werkgever en benoemd op voordracht van de vakorganisaties ontvangen geen bezoldigingen van het pensioenfonds voor de uitvoering van hun functie als bestuurslid.

De bestuursleden gekozen uit en door de pensioengerechtigden ontvingen in 2019 in totaal een vergoeding van €35.000 (€70.000 in 2018). Deze vergoedingsregeling is gebaseerd op de Verordening vergoedingen Sociaal-Economische Raad 2011-2012.

De twee bestuursprofessionals en externe onafhankelijke voorzitter ontvangen een marktconforme vergoeding. De kosten bedroegen in totaal €211.750 in 2019 (€133.100 in 2018). De kosten voor de externe beleggings- en riskmanagement adviseur bedroegen €36.300 in 2019 (€36.300 in 2018).

De totale bezoldiging van de gepensioneerde leden van het VO bedroeg in 2019 €6.000 (€6.000 in 2018) en €61.900 voor de leden van de RvT (€56.000 in 2018).

8.6.9 Honoraria accountant

Conform artikel 382a Titel 9 Boek 2 BW is SPF verplicht informatie over de omvang en samenstelling van de vergoeding van de accountantsorganisatie in het jaarverslag op te nemen. De externe accountant van SPF is Ernst & Young Accountants LLP. In volgende tabel zijn de honoraria van de externe accountant per type opdracht inclusief BTW opgenomen.

De kosten voor andere controleopdrachten bestaan uit de reguliere controle van de actuariële basisgegevens (€3.025) en DNB jaarstaten (€2.856).

HONORARIA ACCOUNTANT

Onderzoek naar de jaarrekening
Andere controle-opdrachten
Advies op fiscaal terrein
Andere niet-controle diensten
Totaal

<u>2019</u>	<u>2018</u>
42.640	42.640
5.881	5.881
-	-
-	-
48.521	48.521

8.7 Toelichting op de actuariële analyse

	(in € mln.)	
	2019	2018
Benodigde interest	3,3	2,0
Wijziging rentetermijnstructuur	-389,5	-99,9
Beleggingsopbrengsten	422,4	-75,4
Bijdragen	-2,1	0,2
Waarde-overdrachten	-0,1	-0,1
Kosten	0,3	0,6
Uitkeringen	0,5	0,1
Kanssystemen	-3,2	2,9
Toeslagverlening	0,0	-8,7
Wijziging actuariële grondslagen	-	22,8
Andere oorzaken	1,3	-1,2
TOTAAL RESULTAAT	32,9	-156,7

Op basis van de actuariële analyse wordt beoordeeld wat de impact was van verschillende door het bestuur benoemde risico's in hoofdstuk 6 over het afgelopen jaar.

Het negatieve resultaat van 2019 was met name het gevolg van de gedaalde marktrente (€389,5 mln.) en hier tegenover positieve beleggingsopbrengsten (€422,4 mln.).

8.8 Toelichting op het kasstroomoverzicht

Kasstroom uit pensioenuitvoeringsactiviteiten

De kasstroom uit pensioenactiviteiten bestaat voornamelijk uit ontvangen bijdragen en betaalde uitkeringen.

Kasstroom uit beleggingsactiviteiten

De kasstroom uit beleggingsactiviteiten was over 2019 €19,8 mln. negatief.

Per saldo zijn de liquide middelen met €13,1 mln. afgenomen.

8.9 Gebeurtenissen na balansdatum

De impact van Covid-19 wordt verslaggevingstechnisch beschouwd als een gebeurtenis na balansdatum die geen nadere informatie verschaft over de feitelijke situatie per balansdatum.

De Covid-19-uitbraak en daaruit voortvloeiende maatregelen die door verschillende landen zijn genomen om het virus in te perken hebben de activiteiten van SPF in het eerste kwartaal van 2020 echter aanzienlijk beïnvloed.

De dekkingsgraad daalde vanaf eind 2019 tot het eerste kwartaal 2020 met 15,0% (107,6% eind 2019 naar 92,6% Q1 2020). De verdere ontwikkeling van de dekkingsgraad gedurende 2020, is o.a. afhankelijk van de effectiviteit van de maatregelen die verschillende landen getroffen hebben ter bestrijding van Covid-19.

OVERIGE GEGEVENS

9 OVERIGE GEGEVENS

9.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds Sabic

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting Pensioenfonds Sabic te Sittard gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Sabic op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2019;
- de staat van baten en lasten over 2019;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Sabic (hierna: de stichting) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 22,1 miljoen
Toegepaste benchmark	0,75% van het pensioenvermogen per 31 december 2019, zijnde het totaal van de technische voorziening en de pensioenfondsreserve.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van de stichting en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Aangezien de stichting in een herstelsituatie zit maar de beleidsdekkingsgraad per jaareinde niet dichtbij een kritieke grens ligt, hebben wij een percentage van 0,75% gehanteerd. De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht en het bestuur overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht en het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 1,1 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van toezicht en het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben in vergelijking met voorgaand jaar geen wijzigingen in de kernpunten van onze controle aangebracht.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Ontwikkeling van de (beleids)dekkingsgraad

Risico

De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

De stichting is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of de stichting voldoende buffers heeft. De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in de toelichting pensioenfondsreserve (8.5.4).

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld.

Onze controleaanpak

Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2019 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaire gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van de stichting beoordeeld op basis van het actuariael rapport van de certificerend actuaire en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorziening. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven.

Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maandsdekkingsgraden:

- Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. Voor 2019 zijn geen key items geïdentificeerd.

	Daarnaast heeft de certificerend actuaire een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de technische voorziening zoals gehanteerde in de bepaling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaire.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2019.
Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen	
Risico	De beleggingen zijn een significante post op de balans van de stichting. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van netto contante waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen. De waarderingsonzekerheid neemt inherent toe bij netto contante waardeberekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij de stichting betreffen dit de posities in derivaten. De posities in niet-(beurs)genoteerde beleggingsfondsen, met beleggingen in met name renewable energy, infrastructuur en niet-beursgenoteerd vastgoed, kennen eveneens inherente waarderingsonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente, niet-gecontroleerde rapportages van de fondsmanagers. De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven in de grondslagen voor waardering (8.4) en een nadere toelichting opgenomen in de toelichting beleggingen (8.5.1). Uit deze toelichting blijkt dat er per 31 december 2019 voor € 207,3 miljoen is belegd in beleggingen zonder genoteerde marktprijzen. € 161,7 miljoen daarvan is belegd via fondsmanagers, waarbij de betreffende beleggingsfondsen niet (beurs)genoteerd zijn. Daarnaast is per saldo € 45,6 miljoen belegd in rentederivaten. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.
Onze controleaanpak	Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2019. - Voor de posities in niet-(beurs)genoteerde beleggingsfondsen hebben wij de aansluiting vastgesteld met de door een accountant gecontroleerde rapportages van de fondsmanagers per 31 december 2019. Voor de posities waarvoor geen gecontroleerde opgave beschikbaar was en de waardering is gebaseerd op recente rapportages van de fondsmanagers, hebben wij de betrouwbaarheid op alternatieve wijze vastgesteld, onder andere door gebruik te maken van back-testing (met gecontroleerde jaarrekeningen) en de monitoring procedures van de uitvoeringsorganisatie onderzocht. - Voor de waardering van de derivaten, hebben wij een controle uitgevoerd op het gehanteerde waarderingsmodel en de gehanteerde input, waaronder de uit de markt afgeleide gegevens zoals rentecurves, risico-opslagen en volatiliteit. Wij hebben bij de uitvoering van deze werkzaamheden gebruik gemaakt van onze eigen waarderingsspecialisten. Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen onderzocht.

Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2019 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.
Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorziening	
Risico	De technische voorziening betreft een significante post in de balans van de stichting. De technische voorziening dient krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuariel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij de stichting, zijnde de fondsspecifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle. De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de technische voorziening beschreven in de grondslagen voor waardering (8.4) en een nadere toelichting opgenomen in de toelichting technische voorziening (8.5.5) en mutatie technische voorziening (8.6.4). Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorziening niet toereikend gewaardeerd en toegelicht is.
Onze controleaanpak	Bij de controle van de technische voorziening hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van de stichting. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorziening en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2019. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de technische voorziening per 31 december 2019. Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaris. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij een eigen actuariële specialist betrokken en specifiek de uitkomsten van de door de stichting uitgevoerde analyses op de ervaringssterfte en kostenopslag beoordeeld. Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorziening onderzocht.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2019 of de toelichting van de technische voorziening.

Benadrukking van de gevolgen van de Corona uitbraak voor het pensioenfonds

De ontwikkelingen rondom het Corona (Covid-19) virus hebben grote invloed op de gezondheid van mensen en onze samenleving en daarbij ook op de operationele en financiële prestaties van organisaties en de beoordeling van de mogelijkheid om de continuïteit te handhaven. De jaarrekening en onze controleverklaring daarbij zijn gebaseerd op de condities op het moment dat deze zijn opgemaakt. De situatie verandert van dag tot dag. Ook Stichting Pensioenfonds Sabic heeft te maken met de gevolgen zoals uiteen zijn gezet in het bestuursverslag onder 'Vooruitblik' (7) en in de toelichting op de jaarrekening ten aanzien van de gebeurtenissen na balansdatum (8.9). Wij vestigen de aandacht op deze uiteenzettingen.

Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag, bestaande uit het verslag van het bestuur, governance, beleid, interne ontwikkelingen, externe ontwikkelingen, risicomanagement en vooruitblik;
- de overige gegevens;
- de introductie, de kerncijfers, profiel pensioenfonds, de overige informatie, afkortingen en begrippen en de summary in English.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening is onderworpen aan de goedkeuring van de raad van toezicht.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht en het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht en het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Maastricht, 5 juni 2020

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. R.E.J. Pluymakers RA

OVERIGE INFORMATIE

10 OVERIGE INFORMATIE

10.1 Verslag van de Raad van Toezicht

1. Inleiding

In dit rapport doet de raad van toezicht (raad of RvT) verslag van zijn bevindingen en van zijn werkzaamheden over het verslagjaar 2019.

Op grond van onze werkzaamheden, zoals hierna meer uitgebreid beschreven, komt de raad tot de conclusie dat het fonds goed wordt bestuurd en dat het bestuur in control is.

1.1 Visie op toezicht

De werkzaamheden van de raad worden gestuurd door de visie die de raad heeft op toezicht.

De raad werkt vanuit de visie dat goed besturen, ofwel de kwaliteit van het besturen van de organisatie, het centrale thema is van het toezicht. De nadruk ligt daarbij op een goed werkende structuur en de gehanteerde principes die aan het beleid ten grondslag liggen en minder op de inhoud, de regels en het controleren. De Pensioenwet en de Code Pensioenfondsen vormen de basis van de nadere invulling van wat goed pensioenfondsbestuur is. De normen waaraan wij toetsen zijn afgeleid van wet- en regelgeving, de Code Pensioenfondsen en de VITP-code. Bij de toetsing kijken we ook uitdrukkelijk naar de geest van de wet: wordt de verbetering bereikt die de wetgever beoogde met de Wet versterking bestuur pensioenfondsen. Goed pensioenfondsbestuur is niet statisch gedefinieerd.

1.2 Opzet bevindingenrapport

De raad heeft de bevindingen en aanbevelingen ingedeeld in een aantal aandachtsgebieden. In de nieuwe Code Pensioenfondsen wordt het intern toezicht verzocht bij voorkeur aan de hand van de acht thema's van de Code te rapporteren in het jaarverslag. Naar het oordeel van de raad is het logischer de rapportage in te delen aan de hand van een normenkader dan aan de hand van thema's. De raad heeft daarom gekozen voor een eigen opzet.

Voorafgaand aan de bevindingen per aandachtsgebied heeft de raad steeds de norm geformuleerd waaraan wordt getoetst. Wij toetsen in beginsel aan de normen, zoals geformuleerd in wet- en regelgeving alsmede de Code Pensioenfondsen. Om de leesbaarheid van dit bevindingenrapport te bevorderen, worden in dit rapport deze normen niet stuk voor stuk behandeld maar zijn deze per aandachtsgebied samengevat in één overkoepelende norm.

1.3 Werkwijze van de Raad

In 2019 heeft de raad 6 keer vergaderd. Tijdens 3 van de genoemde vergaderingen is ook overleg gevoerd met (leden van) het bestuur. De raad heeft 2 keer met het verantwoordingsorgaan overlegd. In mei 2020 is overleg gevoerd met de externe accountant, de compliance officer en de certificerend actuaire met betrekking tot het verslagjaar 2019.

Naast het overleg met het bestuur en het telefonische overleg tussen de voorzitters van de raad en het bestuur, wordt met het bestuur ook schriftelijk informatie uitgewisseld. De raad neemt kennis van de werkzaamheden van het bestuur via notulen, kwartaalverslagen en via de aanwezigheid als toehoorder bij commissie- en bestuursvergaderingen. De raad heeft toegang tot alle (gevraagde) informatie.

Leden van de raad zorgen ervoor dat hun kennis en vaardigheden steeds up to date zijn. In het kader hiervan zijn in het jaar 2019 verschillende seminars c.q. opleidingsdagen bezocht. De evaluatie van de raad over het jaar 2019 heeft plaatsgevonden in december 2019. Hierbij heeft de RvT niet alleen onderling geevalueerd, maar ook aan het bestuur en het VO gevraagd hoe men aankijkt tegen het functioneren van de RvT. Hoewel het functioneren naar behoren werd beoordeeld, zijn er naar aanleiding van de evaluatie ook verschillende zaken aangepast. Met het VO werd afgesproken het contact wat frequenter te laten plaatsvinden. De onderlinge taakverdeling binnen de RvT is, naar aanleiding van de komst van Stephan Linnenbank, opnieuw vastgesteld en de communicatie- en informatielijnen met het bestuur en DB zijn herijkt.

2. Bevindingen

2.1 Follow-up aanbevelingen 2018

Het intern toezicht beoordeelt de opvolging die het bestuur geeft aan eerdere aanbevelingen van het intern toezicht.

Bevindingen

De raad heeft kennis genomen van de opvolging van de rapportage van het bestuur waarin de opvolging zichtbaar is gemaakt van de aanbevelingen van de raad over 2018. De raad is van oordeel dat het bestuur adequaat opvolging heeft gegeven aan de desbetreffende aanbevelingen.

Onderwerp	Aanbeveling	Opvolging bestuur
Algemeen beleid	Bespreek het strategisch beleidsplan 2019-2023 in de komende periode met de RvT en het Verantwoordingsorgaan en betrek beide fondsgremia bij de verdere uitwerking van het strategisch beleid.	Het strategisch beleidsplan is in het verslagjaar niet expliciet besproken met de RvT.
Governance	De raad heeft begrip voor het gegeven dat bij de sponsor aanzienlijk meer mannen dan vrouwen werkzaam zijn. De raad beveelt het bestuur aan om overeenkomstig de code een plan op te stellen dat leidt tot meer diversiteit.	Het bestuur heeft in 2019 het diversiteitsbeleid expliciet gemaakt en in december het diversiteitsbeleid ("Werken aan diversiteit en continuïteit") vastgesteld. In het verlengde hiervan heeft het bestuur een actieplan opgesteld.
Financiële opzet	Bespreek de toegenomen achterstand in de beoogde realisatie van het herstelplan en de gevolgen hiervan voor de kansen op indexatie in de komende jaren met het Verantwoordingsorgaan. Bespreek de oorzaken en de door het bestuur gemaakte keuzes. Voorkom verrassingen en creëer draagvlak.	Volgens het bestuur is uitgebreid met het VO gesproken ihkv de discussie over inhaalindexatie. In die discussie voerde het aspect "rechtvaardigheid" de boventoon en niet zo zeer het realiteitsgehalte van inhaalindexatie.
Evenwichtige belangenafweging	Besteed, daar waar mogelijk en toepasselijk, zowel in de voorlegger alsook in de discussie in het bestuur, expliciet aandacht aan de evenwichtige belangenafweging tussen de verschillende groepen belanghebbenden van het fonds, te weten: de deelnemers, de gewezen deelnemers, de pensioengerechtigden en de werkgever.	In 2020 is de voorlegger vernieuwd en evenwichtige belangenafweging heeft daarin een prominentere plaats gekregen. De vastlegging van evenwichtige belangenafweging in de besluitenlijst is fors uitgebreid.
Risicomanagement	Geen aanbeveling	Nvt
Uitbesteding	Idem	Nvt
Beleggingsbeleid en vermogensbeheer	Bespreek de te nemen stappen in het kader van het brede spoor van het door het bestuur ondertekende IMVB convenant met het Verantwoordingsorgaan en rapporteer hierover in het jaarverslag over 2019.	In het verslagjaar stelde het bestuur het beleggingsplan 2020 vast. In paragraaf 9 (duurzaamheidsbeleid) zijn nog geen nadere stappen in het kader van het IMVB convenant beschreven. Het bestuur gaat hier in 2020 mee verder.
Code Pensioenfondsen	De raad heeft met betrekking tot ieder thema van de Code Pensioenfondsen beoordeeld of en in hoeverre het bestuur voldeed aan de normen behorende bij het thema. De raad heeft vastgesteld dat het fonds op 3 punten niet voldoet aan de Code Pensioenfondsen en dat het bestuur hierover adequaat rapporteert in het bestuursverslag.	Nvt Opnieuw vast te stellen met jaarverslag 2019 en de checklist voor de code

2.2 Bevindingen 2019

De raad heeft geconstateerd dat het bestuur ten aanzien van de vereiste evenwichtige belangenafweging in 2019 verdere stappen heeft gezet. Voor een tweetal specifieke onderwerpen in dit kader wil de raad desalniettemin aandacht vragen. Het gaat om de evenwichtige belangenafweging bij de inhaalindexatie alsmede de PPS-regeling.

De inhaalindexatie is meermalen in het bestuur en ook met het VO besproken. De raad adviseert het bestuur om het beleid ten aanzien van de inhaalindexatie uit te werken en expliciet stil te staan bij de evenwichtige belangenafweging van de diverse groepen belanghebbenden.

Ook het onderwerp PPS-regeling is in het verleden vaker aan de orde geweest. Op fondsniveau is deze regeling nauwelijks materieel, maar voor de individuele deelnemers kan dit uiteraard anders zijn. Het bestuur heeft ervoor gekozen om de discussie over de PPS-regeling te hervatten zodra DNB heeft gereageerd. De raad is van mening dat het bestuur zelf verantwoordelijk is voor zijn beleid. DNB houdt toezicht. De raad adviseert het bestuur om het beleid zonodig te herijken en expliciet stil te staan bij de evenwichtige belangenafweging van de diverse groepen belanghebbenden.

Voorts heeft de raad in zijn toezichtsplan voor 2019 de volgende thema's benoemd:

1. Beheersing ICT risico's
2. IORP II de werking
3. Risicohouding van het bestuur
4. Strategische risico's
5. Deelnemerscommunicatie
6. Geschiktheidsbeleid
7. Maatschappelijk verantwoord beleggen.

2.2.1 Beheersing ICT risico's

Norm

Het bestuur heeft een ICT-beheersing structuur geïmplementeerd (Plan, Do, Check, Act) op basis van de risico's Awareness, Availability, Access, Accuracy en Agility. Het bestuur baseert zich ten aanzien van de beheersmaatregelen op uitvoerend niveau op de beheersing van DPS waarbij geldt dat deze beheersing het DNB ICT Security kader volgt. Het bestuur toetst dat DPS de beheersingsmaatregelen van het DNB ICT Security kader heeft geborgd.

Bevindingen

Het bestuur heeft ICT aangemerkt als een belangrijke factor voor de realisatie van de langere termijn strategische en operationele doelstellingen. Het bestuur heeft een grondig en zorgvuldig proces doorlopen voor de vaststelling van zijn ICT-strategie en in december 2019 zijn ICT-beleid vastgesteld. In het ICT-beleid is de verbondenheid met en afhankelijkheid van DPS beschreven en ook de erkenning voor de eindverantwoordelijkheid en de eigen IT keuzes van het fonds.

In het ICT-beleid zijn ICT risico's benoemd die de ICT en daarmee de realisatie van de missie en strategie van het fonds onder druk kunnen zetten. De betreffende risico's zijn vanuit de IT-risicohouding geadresseerd en vertaald naar beheersingsnormen. In 2020 wordt het ICT-riskmanagementproces geïntegreerd in het fondsriskmanagement proces. Er is nog geen vastlegging beschikbaar waaruit blijkt dat het bestuur heeft getoetst dat DPS de beheersingsmaatregelen van het DNB ICT Security kader heeft geborgd. Naar wij hebben begrepen gebeurt dat voor het eerst in de kwartaalrapportage over Q1 van 2020.

Aanbevelingen

- Borg ICT kennis in het bestuur en benoem een verantwoordelijke voor ICT binnen het bestuur
- Implementeer in 2020 de maatregelen die geformuleerd zijn voor monitoring en verantwoording waaronder het vaststellen van de werking van de beheersingsmaatregelen van het DNB ICT Security kader door DPS.

2.2.2 IORP II: de werking

Norm

Het bestuur heeft IORP II binnen de door de DNB gecommuniceerde tijdslijnen geïmplementeerd: sleutelfunctiehouders zijn benoemd en voor toetsing voorgedragen, processen en informatievoorziening zijn ingericht, incorporatie van de Eigen Risicobeoordeling (ERB) in het risicobeheer en de risicobeheercyclus. De melding van structuur en sleutelfunctiehouders dient vóór 1 mei 2020 plaats te vinden. Het indienen van de documenten vóór 1 september 2020. De overige vereisten zijn vanaf 13 januari 2019 van toepassing.

Bevindingen

In december 2018 heeft het fonds drie sleutelfunctiehouders (SFH'ers) benoemd en zijn de fondsdocumenten aangepast. Processen en informatievoorziening voor SFH'ers zijn nog niet volledig ingericht. Door de sleutelfunctiehouder Actuarieel zijn 4 kwartaalrapportages voor 2019 opgesteld. Door de SFH'ers Risk en Interne Audit zijn geen kwartaalrapportages voor 2019 opgesteld. Door de SFH Interne Audit is een Audit plan 2019-2023 opgesteld en door de Sleutelfunctie vervuller Interne Audit zijn twee audits uitgevoerd. Dit betreft een GAP-analyse Assurance en audit van de beheersing van het key person risk. Beide rapporten zijn nog niet voorzien van een reactie van het bestuur van SPF.

Daarnaast is in 2019 een plan van aanpak opgesteld voor de uitrol van Eigen Risicobeoordeling. Beoogde planning is om in 2021 de ERB vast te stellen en naar DNB te zenden.

Aanbevelingen

Richt voor 2020 een planning en control cyclus in waar bij alle SFH'ers ieder jaar een plan van aanpak opstellen en per kwartaal rapporteren aan bestuur en RvT. Stel voor 2019 een overzicht op van alle werkzaamheden, die door de SFH'ers zijn verricht en leg het oordeel van het bestuur hierover vast.

2.2.3 Risicohouding van het bestuur

Norm

Het bestuur toetst jaarlijks, in overleg met VO en RvT, of de risicohouding nog passend is. De risicohouding voldoet aan de prudent person regel. Het bestuur draagt zorg dat het beleggingsbeleid aansluit bij de risicohouding.

Bevindingen

Het bestuur heeft in 2017 een volledige Risk en Control Assessment (RCA) doorlopen. In 2019 is een actualisatie van de RCA doorgevoerd. In de RCA is geen risicohouding voor financiële en niet-financiële risico's opgenomen.

Het fonds heeft in februari 2019 op verzoek van DNB een inschaling van strategische risicopositie opgesteld. Dit overzicht geeft een goed beeld van de strategische risico's en de beoordeling hiervan door het bestuur.

Aanbeveling

Neem de risicohouding mee in de RCA en ERB die in 2020 respectievelijk 2021 worden opgesteld en verwerk de inschaling voor DNB hierin. Betrek VO en RvT bij de vaststelling van de risicohouding.

2.2.4 Strategische risico's

Norm

Het bestuur stelt een missie, visie en strategie op. Ook zorgt het voor een heldere en gedocumenteerde beleids- en verantwoordingscyclus. Daarnaast toetst het bestuur periodiek de effectiviteit van zijn beleid en stuurt zo nodig bij.

Bij uitbesteding van taken neemt het bestuur in de overeenkomst met de dienstverlener adequate maatregelen op voor als de dienstverlener of een door hem ingeschakelde derde onvoldoende presteert, de overeenkomst niet naleeft, schade veroorzaakt door handelen of nalaten.

Bevindingen

In 2017 heeft het fonds zijn strategieplan met missie, kernwaarden en strategie opgesteld en daarnaast wordt jaarlijks een strategisch jaarplan vastgesteld. In 2019 heeft geen update van het strategieplan plaatsgevonden en is geen strategisch jaarplan voor 2020 opgesteld.

In maart 2020 heeft de RvT met de directie van DPS gesproken over de strategie en toekomstvisie van DPS en hoe deze zich verhoudt met die van het fonds. Uit dit overleg kwam naar voren dat alle partijen (DPS, PDN en SPF) zich zeer goed bewust zijn van de onderlinge afhankelijkheid en dat partijen regelmatig overleg hebben.

In het kader van uitbesteding aan DPS en de risicobeheersing heeft in 2019 de sleutelfunctiehouder Interne Audit een onderzoek uitgevoerd naar de beheersing van het key person risico bij DPS. De sleutelfunctiehouder oordeelt op basis van het onderzoek dat DPS het keyperson risk op adequate wijze heeft georganiseerd.

Aanbeveling

Stel een jaarplan voor 2020 op. Betrek RvT en VO bij de verdere uitwerking van het strategisch beleid en jaarplan 2020.

2.2.5 Deelnemerscommunicatie

Norm

Het bestuur zorgt voor transparante en begrijpelijke communicatie met alle stakeholders. Het bestuur zorgt voor een adequaat communicatiebeleid, waarbij de persoonlijke pensioeninformatie goed toegankelijk is en het pensioenbewustzijn van belanghebbenden wordt bevorderd. In de communicatie wordt een realistisch beeld geschetst van wat een deelnemer kan verwachten. Het bestuur meet de effectiviteit van de ingezette communicatiemiddelen periodiek.

Bevindingen

In het verslagjaar heeft het bestuur een uitgebreid deelnemersonderzoek gehouden. Eerdere deelnemersonderzoeken waren gehouden in 2016, 2013 en 2012. Bijna 3000 deelnemers werden aangeschreven en kregen 42 vragen voorgelegd. Deze 42 vragen werden door 371 deelnemers ingevuld waarmee een responspercentage van 12% werd behaald. Volgens het onderzoeksbureau Keylane zijn de resultaten daarmee representatief voor de gehele populatie. Het deelnemersonderzoek geeft aan dat 85% (2016: 76%) van de respondenten vertrouwen heeft in SPF. Het rapportcijfer voor SPF in het algemeen was in 2019 7,6 (2016: 7,2). De communicatie werd gehonoreerd met een 7,6 (2016: 7,4).

Aan de hand van de resultaten van het deelnemersonderzoek, gewijzigde wetgeving, mede als gevolg van de IOPR-2 richtlijn en nieuwe inzichten is een nieuw communicatiebeleidsplan 2020-2022 opgesteld. In dit nieuwe plan is het jaarlijkse communicatieactieplan en het relatiecommunicatieplan geïntegreerd. Ook zijn er concrete en meetbare KPI's vastgesteld

Ten opzichte van het communicatiebeleidsplan 2016-2019 wordt meer ingezet op digitale communicatiemiddelen en betere aansluiting met de werkgever SABIC. Het bestuur geeft in het plan aan dat grote waarde wordt gehecht aan een goede samenwerking met de werkgever SABIC op het gebied van pensioencommunicatie. De werkgever is in staat is om elke medewerker vanuit de cao een financiële foto aan te bieden die kan worden gebruikt bij individuele financiële planning. Ook de SFP Academy is een goed voorbeeld van samenwerking tussen werkgever SABIC en het fonds en draagt idealiter bij aan de succession planning van het fonds en aan het draagvlak voor het fonds bij de werkgever.

De raad stelt vast dat het bestuur aan de hierboven genoemde norm ruimschoots voldoet.

Het is de raad overigens opgevallen dat in het communicatiebeleid drie hoofddoelgroepen zijn benoemd, te weten deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. In artikel 105, lid 2 van de Pensioenwet worden naast deze 3 groepen ook nog de andere aanspraakgerechtigden en de werkgever genoemd op wiens belangen het beleid zich zou moeten richten. Aan de werkgever wordt weliswaar een belangrijke rol toegekend maar deze belanghebbende wordt kennelijk niet als zodanig als doelgroep voor het communicatiebeleid gezien.

Recent heeft het kabinet de Wet pensioencommunicatie geëvalueerd. Hierbij is aangegeven dat de verplichte formats voor het UPO en pensioen 1-2-3 binnenkort zullen komen te vervallen. Het verplichte UPO-format had tot doel de pensioenopbouw bij verschillende pensioenuitvoerders op uniforme wijze te presenteren en optelbaar te maken. De website www.mijnpensioenoverzicht.nl voorziet daar inmiddels ook in en heeft echter een betere toegankelijkheid. Na effectuering van deze beleidsvoornemens ontstaat ruimte voor de pensioenfondsbesturen om de vormgeving en mogelijk het gebruik van deze communicatiemiddelen naar eigen inzicht aan te passen.

Aanbevelingen

- Stel vast of de werkgever en de overige aanspraakgerechtigde, als bedoeld in artikel 105, lid 2 van de Pensioenwet als doelgroep voor het communicatiebeleid zou moeten worden benoemd.
- Blijf als fonds investeren in de relatie met de werkgever, als stakeholder, als partner in het communicatiebeleid, als premiebetaler en als bestuursledenvoordragende organisatie.
- Bezie in hoeverre de vormgeving van het jaarlijks te verstrekken pensioenoverzicht kan worden geoptimaliseerd, nu duidelijk is geworden dat het verplichte format van het Uniform Pensioenoverzicht naar alle waarschijnlijkheid binnen afzienbare tijd komt te vervallen.
- Bezie welke toekomstige rol voor pensioen 1-2-3 binnen het communicatiebeleid van SPF is weggelegd, nu duidelijk is geworden dat de verplichting om dit middel aan te bieden naar alle waarschijnlijkheid binnen afzienbare tijd komt te vervallen.

2.2.6 Geschiktheidsbeleid

Norm

Het bestuur zorgt voor geschiktheid, complementariteit en continuïteit binnen het bestuur. Het bestuur toetst de geschiktheid van bestuursleden bij het aantreden en gedurende het bestuurslidmaatschap. In zowel het bestuur als in het Verantwoordingsorgaan is er tenminste een vrouw en een man en zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen. Bij het opstellen van de profielschets voor een vacante bestuurspositie worden de eisen voor de vacante functie vastgelegd en wordt rekening gehouden met het diversiteitsbeleid.

Bevindingen

Het bestuur onderschrijft de opvatting dat diversiteit aan achtergronden van leden van de fondsorganen bijdraagt aan de kwaliteit van de governance en de verbinding met de achterban en het vinden van potentiële toekomstigebestuurders vergemakkelijkt. De Raad heeft met genoegen geconstateerd dat in navolging van de eerdere aanbeveling in dit kader het bestuur in het verslagjaar het diversiteitsbeleid expliciet heeft gemaakt en in het verlengde hiervan een actieplan heeft opgesteld.

Tijdens de zelfevaluatie van het bestuur is naar voren gekomen dat het overgrote deel van het bestuur wordt gekenmerkt door daadkrachtige bestuurders met een hoge mate van focus en taakgerichtheid. Andere kwaliteiten - zoals analyseren, verbinden en openheid bevorderen - zijn minder krachtig vertegenwoordigd. De vergroting van diversiteit binnen het bestuur kan bevorderd worden door in profielschetsen ook deze andere kwaliteiten te benadrukken.

In het verslagjaar hebben verschillende bestuurlijke mutaties plaatsgevonden. Rudger Schiewer en Angela Peters zijn op door de Raad goedgekeurde profielschetsen benoemd als opvolgers voor respectievelijk Rene Witjes en Dries Nagtegaal. Verder heeft de Raad de gewijzigde profielschetsen goedgekeurd voor de herbenoemingen van het bestuurslid commissie Risk & Compliance, commissie Vermogensbeheer (Guido Croonen) en het bestuurslid Commissie Risk & Compliance en Sleutelfunctiehouder Risk (Jos Gisbergen). Tenslotte heeft aan het eind van het verslagjaar de onafhankelijk voorzitter Pascal Wolters afscheid genomen van het fonds. Deze positie moet in de komende periode worden ingevuld.

De expliciete aandacht voor het belang van diversiteit is niet alleen nodig bij het ontstaan van vacatures, maar is permanent van belang om de continuïteit te kunnen waarborgen. Terecht neemt het bestuur zich voor om op dit punt structureel in overleg te treden met diverse van belang zijnde partijen.

Aanbevelingen

- Treed conform het vastgestelde actieplan in structureel overleg met de werkgever, de ondernemingsraden, de sociale partners, de verenigingen van gepensioneerden, de Young SABIC professionals en het SABIC Women Network.

2.2.7. Maatschappelijk verantwoord beleggen

Norm

Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden. Het bestuur zorgt ervoor dat onder belanghebbenden draagvlak bestaat voor de keuzes over verantwoord beleggen.

Bevindingen

De eerdere aanbeveling van de Raad om de te nemen stappen in het kader van het door het bestuur ondertekende IMVB convenant te bespreken met het Verantwoordingsorgaan is in het verslagjaar nog niet gerealiseerd. Het instrumentarium dat pensioenfondsen moet gaan helpen bij de implementatie van het Brede Spoor is nog in ontwikkeling.

Toch is er ten aanzien maatschappelijk verantwoord beleggen door SPF wel voortgang geboekt. Het MVB-beleid is in het verslagjaar geëvalueerd. Deze evaluatie alsmede de resultaten van het deelnemersonderzoek zijn de basis geweest voor voorstellen van DPS om de ambities verder te brengen op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen. Het huidige MVB-beleid van SPF steunt op drie pijlers: uitsluiten, transparantie en stembeleid/ corporate governance. De besproken verbeterpunten betreffen: ESG-integratie in de mandaten, het mogelijk aanstellen van een engagement provider, het toevoegen van impact investments en deze classificeren naar de sustainable development goals (SDG's).

Ten aanzien van dit laatste punt kan mogelijk nader worden aangesloten bij het sustainability beleid van de onderneming SABIC waarin ook priority SDG's zijn aangemerkt. De RvT moedigt het bestuur aan om het ESG-beleid verder te ontwikkelen in de wetenschap dat dit enerzijds kan bijdragen aan een vermindering van het reputatierisico en anderzijds aan een betere risico-rendement verhouding in de beleggingsportefeuille.

De IORP-2 richtlijn brengt met zich mee dat pensioenfondsen meer dan voorheen gaan rapporteren of en hoe zij milieuaspecten, sociale factoren en governance factoren geïntegreerd hebben in hun beleggingscyclus. Mogelijk biedt de herijking van de rapportages ook de kans om te komen tot een samenvattende rapportage (integrated reporting). Daarin wordt aangegeven in hoeverre het fonds duurzaam opereert en hoe strategie, governance, prestaties en vooruitzichten maatschappelijke waarde opleveren voor de korte, middellange en lange termijn.

Aanbevelingen

- Bespreek het voorgenomen beleid omtrent verantwoord beleggen c.q. ESG-integratie met het Verantwoordingsorgaan en bezie hoe dit beleid het beste kan aansluiten bij het corporate beleid van de werkgever.
- Onderzoek of de wijze van rapporteren over ESG-aspecten naar de diverse stakeholders van het fonds aanpassing behoeft en bezie de mogelijkheden en wenselijkheden om in deze op te schalen naar zogenaamde integrated reporting.

3. Ten Slotte

De raad ziet het als zijn taak bij te dragen aan de kwaliteit en effectiviteit van de governance en de besturing van het pensioenfonds. De raad wil dan ook te allen tijde als gesprekspartner van het bestuur functioneren en hoopt dat het bestuur dit ook zo ervaart.

De Raad van Toezicht

Reactie van het bestuur

Het bestuur dankt de Raad van Toezicht voor haar Rapport van Bevindingen over het jaar 2019. De gekozen vorm maakt de visie en werkwijze van de Raad van Toezicht goed inzichtelijk, hetgeen bevorderlijk is voor de voortgaande dialoog met het bestuur.

Wat betreft de opvolging van de bevindingen over het jaar 2018, merkt de Raad op: de raad is van oordeel dat het bestuur adequaat opvolging heeft gegeven aan de desbetreffende aanbevelingen. Het bestuur is erkentelijk voor dit oordeel, maar is zich er ook van bewust dat een aantal van de bevindingen over 2018 structureel van aard zijn en dan ook voortgaande opvolging verdienen.

De Raad van Toezicht doet een groot aantal aanbevelingen naar aanleiding van haar bevindingen over 2019. Op een aantal daarvan gaan we hier verder op in. De aanbevelingen waar we niet op in gaan zullen in de loop van 2020 met de Raad van Toezicht nader worden besproken.

1 Beheersing ICT Risico's

Aanbeveling

Borg ICT kennis in het bestuur en benoem een verantwoordelijke voor ICT binnen het bestuur

Reactie bestuur

Deze aanbeveling zal het bestuur niet opvolgen omdat het van mening is dat hierdoor teveel bestuurders met aparte portefeuilles worden gecreëerd wat de transparantie van besluitvorming niet ten goede komt. In plaats daarvan moeten de eerste lijns commissies voldoende geëquipeerd zijn om de ICT risico's die aan hun vakgebied kleven te onderkennen en te beheersen. In 2019 heeft het bestuur een drietal opleidingssessies gehad over ICT waaronder ICT risico's. Deze sessies zijn gehouden door DPS op verzoek van het bestuur teneinde de kennis over ICT beleid te verhogen voor het gehele bestuur. Tevens is in 2019 een aanzet gemaakt tot een nieuw ICT beleid welke in 2020 van kracht is geworden. De Commissie Risk & Compliance ziet toe op de wijze waarop de eerstelijns commissies de ICT risico's beheersen, evenals de Sleutelfunctiehouder Risk. Daarmee zijn deze risico's voldoende afgedekt en beheerst.

2 IORP II: de werking

Aanbeveling

Richt een planning en control cyclus in waar bij alle SFH'ers ieder jaar een plan van aanpak opstellen en per kwartaal rapporteren aan bestuur en RvT.

Reactie bestuur

Dit wordt in 2020 geïmplementeerd voor de SFH Risk. De SFH Actuarieel doet dit al sedert zijn aanstelling. Verder dient te worden opgemerkt dat de SFH Audit een andere cyclus kent dan de andere twee SFH'ers. De SFH Audit stelt jaarlijks een audit plan op waarin twee processen worden onderworpen aan de diepgaande audit analyse. De resultaten hiervan worden gerapporteerd aan het bestuur. Deze aanpak leent zich niet voor een gestandaardiseerde rapportage op kwartaalbasis.

3 Risicohouding van het bestuur

Aanbeveling

Neem de risicohouding mee in de RCA en ERB die in 2020 worden opgesteld en verwerk de inschaling t.b.v. DNB hierin.

Reactie bestuur

Dit wordt in 2020 geïmplementeerd. De ERB is gepland in 2021.

4 Strategische risico's

Aanbeveling

Geef als bestuur een reactie op de aanbevelingen van de sleutelfunctiehouder en treedt in overleg met DPS over de opvolging van de aanbevelingen.

Reactie bestuur

Dit gaat het bestuur doen voor alle risico's (dus ook strategische mochten die zich voordoen) waarover de SFH Risk een aanbeveling doet. Wel dient eerst overeenstemming te worden bereikt tussen het bestuur en de sleutelfunctiehouder over mogelijk te nemen maatregelen voor de beheersing van de onderkende risico's. Daarna kan overlegd worden met DPS.

5 Deelnemerscommunicatie

Aanbevelingen

- *Stel vast of de werkgever en de overige aanspraakgerechtigde, als bedoeld in artikel 105, lid 2 van de Pensioenwet als doelgroep voor het communicatiebeleid zou moeten worden benoemd.*
- *Blijf als fonds investeren in de relatie met de werkgever, als stakeholder, als partner in het communicatiebeleid, als premiebetaler en als bestuursledenvoordragende organisatie.*
- *Bezie in hoeverre de vormgeving van het jaarlijks te verstrekken pensioenoverzicht kan worden geoptimaliseerd, nu duidelijk is geworden dat het verplichte format van het Uniform Pensioenoverzicht naar alle waarschijnlijkheid binnen afzienbare tijd komt te vervallen.*
- *Bezie welke toekomstige rol voor pensioen 1-2-3 binnen het communicatiebeleid van SPF is weggelegd, nu duidelijk is geworden dat de verplichting om dit middel aan te bieden naar alle waarschijnlijkheid binnen afzienbare tijd komt te vervallen*

Reactie bestuur

Het bestuur heeft in het relatieplan, onderdeel van het communicatiebeleidsplan, de werkgever als een van de doelgroepen voor haar communicatiebeleid onderkend. Er vindt een tweewekelijks overleg tussen het Dagelijks Bestuur en de werkgever plaats om een goede onderlinge afstemming te bewerkstelligen. De Commissie Pensioenen en Communicatie is reeds bezig met de optimalisatie van het UPO en zal het bestuur hierover in de loop van 2020 adviseren. Ditzelfde geldt voor alle communicatie-uitingen waaronder Pensioen 1-2-3.

6 Geschiktheidsbeleid

Aanbeveling

Treedt conform het vastgestelde actieplan in structureel overleg met de werkgever, de ondernemingsraden, de sociale partners, de verenigingen van gepensioneerden, de Young SABIC professionals en het SABIC Women Network.

Reactie bestuur

Het bestuur onderkent het belang van een goede afstemming met de gremia van de werkgever. Dit is reeds bestaand beleid waar het de werkgever, de ondernemingsraden en de vakverenigingen betreft. Voor de overige genoemde gremia zal het Dagelijks Bestuur worden verzocht na te gaan wat de mogelijkheden zijn en de wensen van het bestuur inventariseren. Mede uit het oogpunt van diversiteit en continuïteit is het zaak dat het bestuur ook goed aligned is met andere gremia bij de werkgever en daar werk van gaat maken.

7 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Aanbevelingen

- *Bespreek het voorgenomen beleid omtrent verantwoord beleggen c.q. ESG-integratie met het Verantwoordingsorgaan en bezie hoe dit beleid het beste kan aansluiten bij het corporate beleid van de werkgever.*
- *Onderzoek of de wijze van rapporteren over ESG-aspecten naar de diverse stakeholders van het fonds aanpassing behoeft en bezie de mogelijkheden en wenselijkheden om in deze op te schalen naar zogenaamde integrated reporting.*

Reactie bestuur

Deze aanbevelingen hebben de aandacht van de Commissie Vermogensbeheer die in 2020 bezig is het beleggingsbeleid aan te passen in het kader van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen en de rapportages dienomtrent inzichtelijk en transparant te maken voor het bestuur en ook naar andere stakeholders van het pensioenfonds toe, via het jaarverslag.

Het bestuur dankt de Raad van Toezicht voor haar constructieve benadering en de wijze waarop het bestuur en de Raad van Toezicht hebben samen gewerkt in 2019 en hoopt het op dezelfde open en constructieve wijze voort te kunnen zetten in 2020.

10.2 Verslag van het Verantwoordingsorgaan

Algemene inleiding

Het Verantwoordingsorgaan (VO) heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, het door het bestuur gevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst. In de beoordeling wordt ook betrokken of er naar de mening van het VO sprake is van een evenwichtige belangenafweging.

Het VO heeft periodiek overleg met het dagelijks bestuur. Tijdens deze overleggen informeert het bestuur het VO over alle belangrijke beleidsonderwerpen en worden vragen die het VO daarover heeft beantwoord. Daarnaast is er regulier overleg met de raad van toezicht, de accountant en de actuaar.

Wanneer onderwerpen actueel zijn, combineert het VO haar reguliere vergaderingen met educatiesessies. Doorgaans worden die verzorgd door medewerkers van de uitvoeringsorganisatie, DSM Pension Services.

Verder wonen leden van het VO sessies bij van de Pensioenfederatie en De Nederlandsche Bank, waar zij behalve kennis ook ervaringen kunnen wisselen met leden van andere verantwoordingsorganen.

Het VO baseert haar oordeel op de ontvangen informatie van het bestuur, het bestuursverslag en de jaarrekening alsmede regulier overleg met het DB en de RvT. Daarnaast rapporteert de RvT jaarlijks in de vorm van het Rapport van bevindingen, zowel naar het bestuur als het VO. Voor het VO is het Rapport van bevindingen een belangrijk instrument om te komen tot haar oordeel. Dat geldt ook voor het rapport dat de RvT over 2019 heeft uitgebracht.

Het oordeel van het VO wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, in het bestuursverslag opgenomen.

Daarnaast heeft het VO het recht om advies uit te brengen in de dossiers die in de Pensioenwet zijn benoemd.

Overall conclusie

Het VO is van mening dat er sprake is van goed bestuur. Bij het maken van beleid en het uitvoeren ervan heeft het bestuur met de belangen van alle deelnemers zoveel als mogelijk rekening gehouden. Er is gehandeld in overeenstemming met wet- en regelgeving, de statuten en de reglementen van het fonds.

Het jaar 2019 was een lastig jaar. Ondanks wereldwijd sterk stijgende koersen op de aandelenbeurzen daalde per saldo de dekingsgraad van Stichting Pensioenfonds SABIC (SPF). Oorzaak daarvoor was de dalende rente. Ondanks deze lastige omstandigheden heeft het bestuur een consistent beleid gevoerd. Toen medio van het jaar triggers werden geraakt, heeft het bestuur opnieuw het beleid getoetst. In dat opzicht is het niet over één nacht ijs gegaan.

Het algemeen oordeel van het VO over het gevoerde beleid van het bestuur in 2019 is positief.

Doelstelling - Missie, visie, strategie

SPF voert de pensioenregelingen uit voor de Nederlandse vestigingen van SABIC. Op basis van de door sociale partners gemaakte afspraken is de ambitie om pensioenaanspraken aan te passen aan de loonontwikkeling bij SABIC. en pensioenuitkeringen van pensioengerechtigden en pensioenaanspraken van gewezen deelnemers (slapers) aan te passen aan de prijsontwikkeling.

SPF wil deze ambitie waarmaken door een kosteneffectieve en efficiënte uitvoering van de pensioenregelingen op basis van een solide strategisch beleggingsbeleid waarbij een verantwoord beheer van de risico's het uitgangspunt is.

Bij het maken van beleidskeuzes hecht het bestuur aan maatschappelijk geaccepteerde normen en waarden. In de communicatie naar belanghebbenden toe wil het daarbij transparant, helder en begrijpelijk zijn.

Het VO constateert dat op die onderdelen waar het bestuur vat op heeft, de strategie werkt. Het bestuur is scherp op kosten, heeft een open mind waar het gaat om ontwikkelingen in de samenleving en is naar deelnemers, de werkgever en de overige stakeholders toe open en transparant in de communicatie.

Gezien het grote aantal jaren dat het fonds geen of niet volledige toeslagen heeft kunnen toekennen, adviseert het VO het bestuur om haar visie op pensioen en de missie en strategie tegen het licht te houden.

Jaarplan

In het Jaarplan 2019 heeft het bestuur onderwerpen vastgelegd die belangrijk zijn en met name in 2019 inzet behoeven.

- Zijn de uitgangspunten en de randvoorwaarden nog steeds van kracht die aan de basis hebben gestaan van de door het bestuur vastgestelde strategie?
- Het formuleren van een eigen IT-beleid van SPF dat aansluit bij het staande beleid van DPS.
- De implementatie van IORP 2: werken de oplossingen waar het bestuur voor gekozen heeft?
- De toegevoegde waarde van een externe compliance officer.
- De gemaakte afspraken in het kader van de Dienstverleningsovereenkomst met DSM Pension Services: hoe werken deze uit en welke aanpassingen dan wel verbeteringen zijn gewenst?

Daarnaast beschikte in 2019 het bestuur voor het eerst over een externe, onafhankelijk voorzitter. Het zoeken naar een nieuwe balans was ook één van de aandachtspunten van het bestuur.

Relatie met het bestuur

Het VO waardeert de openheid en transparantie van het bestuur. In het periodieke, gezamenlijke overleg licht het dagelijks bestuur uitvoerig het beleid en de bestuursbesluiten toe. Dit is in lijn met de bestuurscultuur: in de commissies - waar niet altijd alle bestuursleden lid van zijn - worden dossiers inhoudelijk besproken, wordt een oordeel gevormd en wordt besluitvorming voorbereid. Dat gebeurt in de vorm van adviezen. In het bestuur is vervolgens de ruimte om dossiers alsnog inhoudelijk te bespreken wanneer bestuursleden vragen hebben over deze adviezen. Het VO hecht aan goed onderbouwde besluiten waar draagvlak voor is in het bestuur.

Het bestuur moet beleid voeren en besluiten nemen die evenwichtig zijn. Het VO heeft geen aanleiding om te twifelen aan de intentie van het bestuur. Wel pleit het VO ervoor om besluiten nog beter te onderbouwen en met name aan te geven hoe deze uitwerken voor de verschillende belanghebbenden. Het besluit over het inhaalindexatiebeleid, heeft ook binnen het VO geleid tot vragen over de evenwichtigheid van dit besluit.

Een belangrijk aandachtspunt waren de ontwikkelingen in de governance. Het bestuur heeft gekozen voor een paritair bestuursmodel met een onafhankelijk voorzitter. Vanaf 1 januari 2019 vervulde Pascal Wolters deze rol. Gedurende het laatste kwartaal trok Wolters de conclusie dat er onvoldoende fit was tussen het bestuur en hem. De samenwerking is beëindigd. Het zorgvuldige evaluatieproces dat het bestuur heeft doorlopen sterkt het VO in de overtuiging dat het bestuur uit dit proces lering heeft getrokken. Aan het bestuursmodel is niet getornd, de profielschets is aangescherpt en bij het werven van een kandidaat voor de ontstane vacature heeft het bestuur zich laten ondersteunen.

Aandachtspunten van het VO

Het VO heeft het recht om zich jaarlijks uit te spreken over de kostendekkendheid van de premie. Bij de start van de huidige uitvoeringsovereenkomst bleek de premie over een vijfjaars periode kostendekkend te zijn. Ondanks dat de premie ook voor 2020 nog steeds kostendekkend is, heeft de verdere daling van de rente ertoe geleid dat de premiedekkingsgraad eind 2019 gezakt is tot onder de 80%.

Het VO vraagt hiervoor aandacht, omdat het fonds voor de jaarlijks ingekochte pensioenrechten niet meer de actuair benodigde premie (op basis van de voorgeschreven rentetermijnstructuur) ontvangt. Dat betekent dat het tekort in de premie gedekt wordt uit het vermogen van het fonds. Het VO verzoekt het bestuur om dit onderwerp nadrukkelijk onder de aandacht te brengen bij de partijen die de pensioenregeling en de daarbij behorende premie afspreken, zijnde de sociale partners. De vraag is of de doelstellingen van de regeling om te komen tot een voor een ieder geïndexeerd pensioen wel realistisch zijn en of dit beleid wel evenwichtig is. Het VO roept het bestuur op om in deze ook een eigen standpunt te formuleren en daarover in gesprek te gaan met de sociale partners.

Waar heeft het VO advies over uitgebracht?

Het VO adviseerde het bestuur over een viertal onderwerpen:

- De Nettopensioenregeling is aangepast omdat vanaf 1 juli 2019 deelnemers behalve voor een stabiele ook een variabele pensioenuitkering kunnen kiezen. Het VO adviseerde positief over de aanpassingen in de uitvoeringsovereenkomst die hiermee verband houden.
- De risicohouding betreffende de NPR 2.0 en de PPS-regeling zijn in lijn met de gehanteerde uitgangspunten en de doelstellingen van de regeling. Het VO adviseerde hier positief over.
- Per 1 oktober 2019 geldt de verplichting deelnemers te informeren middels de Uniforme Rekenmethodiek. Aan het VO is gevraagd te adviseren over de te hanteren onderliggende rekenmethodiek. Het bestuur heeft ervoor gekozen om voor alle pensioenregelingen dezelfde methodiek te hanteren. Het VO steunt die keuze.

- Elke drie jaar herijkt het bestuur het Communicatiebeleid. In haar advies heeft het VO het bestuur geadviseerd om op onderdelen het beleid aan te scherpen. Het bestuur heeft nagenoeg alle adviezen overgenomen.

Verder deed het VO een bindende voordracht voor de vervulling van de ontstane vacature in de raad van toezicht. Conform de voordracht heeft het bestuur Stephan Linnenbank benoemd als lid van de raad van toezicht.

Speerpunten van het VO in 2020

Het VO heeft voor het komend jaar een aantal speerpunten geformuleerd. De onderwerpen zijn de volgende:

- De verdere ontwikkeling van de kostendekkende premie.
- De implementatie van IORP 2. Dit is een Europese richtlijn die in nationale regelgeving verankerd is. Op de terreinen Interne Audit, Actuarieel en Risicomanagement worden zogenaamde Sleutelfunctiehouders benoemd die onafhankelijk van het bestuur het beleid beoordelen. In voorkomende situaties kunnen deze SFH's escaleren naar het bestuur, de raad van toezicht of De Nederlandsche Bank. Het VO hecht veel waarde aan de onafhankelijkheid van de SFH's en de juiste periodieke rapportagelijnen.
- De uitvoering van het IT-beleid en de mate waarin wordt voldaan aan de beveiliging van de IT-infrastructuur en -systemen.
- De evenwichtigheid van de bestuursbesluiten en de wijze waarop het bestuur deze onderbouwt.

Naar aanleiding van de zelfevaluatie die het VO begin 2020 heeft uitgevoerd zijn een aantal conclusies getrokken. Eén ervan is dat het VO een meer pro-actieve houding wenst in te nemen en niet alleen volgend wil zijn op de door het bestuur aangedragen onderwerpen.

Het VO

In 2019 deden zich geen wisselingen voor in de samenstelling van het VO. Het voornemen was om eind 2019 een zelfevaluatie uit te voeren. Door omstandigheden heeft die zelfevaluatie begin 2020 plaats gevonden. De resultaten van de zelfevaluatie kunnen aanleiding geven tot het opstellen van een opleidingsplan.

Afsluitend

Het VO dankt de leden van het bestuur voor hun enorme inzet en betrokkenheid. Naar de toekomst toe hoopt het VO dat het bestuur de open houding en transparantie koestert.

Sittard, 5 juni 2020

Jan Hellings

Ben Jonker

Rolf van Kouwen

Ed van Lamoen

John van Moorsel

Gerard Tummers

Reactie bestuur

Het bestuur dankt het Verantwoordingsorgaan voor haar Oordeel over het jaar 2019. De gekozen vorm maakt de visie en werkwijze van het Verantwoordingsorgaan goed inzichtelijk, hetgeen bevorderlijk is voor de voortgaande dialoog met het bestuur.

Relatie tussen bestuur en VO

Het Verantwoordingsorgaan bepleit dat bestuursbesluiten beter worden onderbouwd. Met name verzoekt het VO om aan te geven hoe bestuursbesluiten uitwerken voor verschillende groepen van belanghebbenden. Het bestuur meent dat de onderbouwing middels voorleggers en notulen goed is vastgelegd, maar zal zich beraden hoe dat inzichtelijker te maken per besluit. Indien bestuursbesluiten verschillend uitwerken voor verschillende groepen belanghebbenden wordt dit nu reeds gekwantificeerd en vastgelegd in de onderbouwing van het bestuursbesluit. In het algemeen wordt getoetst of bestuursbesluiten evenwichtig zijn en wordt de reden waarom het bestuur dat meent ook vastgelegd in de besluitenlijst.

Aandachtspunt van het VO

Het bestuur deelt de bezorgdheid van het VO over de huidige, lage, premiedekkingsgraad en heeft dit reeds geuit naar de werkgever en zal dit ook uitdragen bij gesprekken met sociale partners. Het bestuur beraadt zich op deze situatie en zal in de loop van 2020 haar positie bepalen, op basis van het advies vanuit de Commissie Pensioenen & Communicatie. Binnen deze commissie wordt dit onderwerp en de mogelijke impact op basis van een verzoek van het bestuur reeds nader onderzocht. Het bestuur wijst er overigens op dat de overeenkomst met de werkgever niet veel ruimte laat voor tussentijdse wijziging van beleid.

Adviezen van het VO

Het bestuur dankt het VO voor haar constructieve opstelling die uiteindelijk resulteerde in een aantal adviezen die overeenkomstig zijn uitgevoerd.

Speerpunten van het VO in 2020

Het bestuur heeft met belangstelling kennis genomen van de speerpunten van het VO voor het jaar 2020 en onderschrijft de mening van het VO dat dit belangrijke onderwerpen zijn voor 2020. Het bestuur ziet uit naar een voortgaande constructieve samenwerking met het VO.

10.3 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds SABIC te Sittard is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2019.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds SABIC, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 12.500.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 400.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruikgemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendeekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132.

Met betrekking tot het toeslagbeleid merk ik op dat op basis van de uitkomsten van de haalbaarheidstoets het fonds op lange termijn weliswaar haar toeslagambitie lijkt te kunnen waarmaken, maar dat op korte termijn de mogelijkheden om toeslagen te kunnen geven waarschijnlijk beperkt zullen zijn.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, maar hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds SABIC is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Coronacrisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Apeldoorn, 5 juni 2020

W. Eikelboom AAG

verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

10.4 Rapportage compliance officer

In 2019 heeft het Nederlands Compliance Instituut (NCI) gefungeerd als externe compliance officer (ECO) van Stichting Pensioenfonds Sabic. Het NCI monitort onder andere de integere bedrijfsvoering van het pensioenfonds waar het Integriteitbeleid en de Gedragscode een belangrijk onderdeel van uitmaken. Daarnaast treedt de ECO op als adviseur met betrekking tot compliance, integriteit, gedragsregels, belangenverstrengeling en incidentbehandeling. Tevens fungeren wij als meldportaal voor integriteitsincidenten.

Het NCI heeft over 2019 een monitoring uitgevoerd op naleving van de Gedragscode. Deze monitoring concentreert zich met name op de normen ten aanzien van (de schijn van) belangenconflicten. Tijdens de monitoring naleving Gedragscode zijn geen inhoudelijke onregelmatigheden geconstateerd ten aanzien van de naleving van de Gedragscode door verbonden personen. Er zijn geen signalen van (potentiële) belangenverstrengeling of de schijn hiervan.

Als ECO hebben wij het bestuur geadviseerd de Gedragscode in 2019 te actualiseren. Het bestuur heeft dit advies overgenomen en de nieuwe Gedragscode in 2019 vastgesteld en ingevoerd voor verbonden personen.

In 2019 hebben wij geen meldingen ontvangen van (potentiele) integriteitsincidenten. Wij zijn ook niet gevraagd te adviseren over de afwikkeling van andere incidenten.

De heer R.N.M. van der Mast

10.5 Personalia

(per 5 juni 2020)

Bestuur

Externe onafhankelijke voorzitter

Vacature, vanaf 1-1-2020 tot 8-5-2020 waargenomen door de plaatsvervangend voorzitter tot aanstelling nieuwe voorzitter

Vanaf 8-5-2020

Arnout Korteweg

Benoemd op voordracht van werkgever SABIC

Arthur Smit (plv voorzitter tot 8-5-2020)

Guido Croonen

Jos van Gisbergen

Leon Jacobs

Benoemd op voordracht van de Ondernemingsraden SABIC

Giselle Verwoort

Rudger Schiewer

Benoemd na verkiezing uit en door de pensioengerechtigden

Stuf Kaasenbrood

Willem Grin

Externe bestuursprofessionals

Angela Peters-Derksen

Marcel Roberts

Raad van Toezicht

Kees Scheepens (voorzitter)

Stephan Linnenbank

Willeke Ong

Verantwoordingsorgaan

Aangewezen door werkgever SABIC

John van Moorsel

Rolf van Kouwen

Benoemd na de verkiezing uit en door de werknemers

Ben Jonker

Gerard Tummers

Gekozen uit en door de pensioengerechtigden

Ed van Lamoen

Jan Hellings

Adviseurs

Extern Beleggingsadviseur

Rob Heerkens

Extern Riskadviseur

Jeannette Cox

Functies en nevenfuncties

Bestuur

Dhr. Arnout Korteweg

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Voorzitter (vanaf 1 mei 2020)

Lid RvA PBM

Dhr. Arthur Smit (1953)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2015)

Plaatsvervangend voorzitter (vanaf 2019)

Dhr. Guido Croonen (1972)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2010)

Director Business Performance SABIC

Dhr. Jos van Gisbergen (1964)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2015)

Senior Manager Global Application Technology SABIC

Dhr. Leon Jacobs (1963)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2017)

Director Sustainability SABIC

Mevr. Giselle Verwoort (1971)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2012)

Senior Manager Finance & Support USG

Dhr. Rudger Schiewer (1980)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2020)

Senior Business controller, Thermosets & additives Business unit, Emerging applications Business unit SABIC

Dhr. Stuf Kaasenbrood (1951)

Functie in het bestuur:

Bestuurslid (vanaf 2019)

Dhr. Willem Grin (1948)

Functie in het bestuur:

Bestuurslid (vanaf 2015)

Mevr. Angela Peters-Derksen (1973)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2020)

Aandeelhouder en directeur bij DFAP B.V.

Bestuurder Centraal Beheer APF

Associé VCHolland

Dhr. Marcel Roberts (1966)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2015)

Directeur Roberts vermogensbeheer-advies

CIO bestuursbureau Pensioenfonds Medisch Specialisten

Adviseur beleggingscommissie stichting contractspelersfonds KNVB

Raad van Toezicht**Dhr. Kees Scheepens (1965)**

Functie in de RvT:

Relevante nevenfuncties:

Voorzitter RvT (vanaf 2019)

Lid RvT (vanaf 2018)

Docent SPO

Eigenaar Hofzicht Pensioen

Bestuurslid Stichting Pensioenfonds Vervoer

Lid RvT Stichting Pensioenfonds Recreatie

Lid commissie pensioenbeleid VNO-NCW

Stichting Secretaris SFB

Dhr. Stephan Linnenbank (1964)

Functie in de RvT:

Relevante nevenfuncties:

Lid RvT (vanaf 2020)

Consultant/eigenaar Making Strategy Work

Voorzitter stadscommissie Utrecht van Stichting Giving Back

Voorzitter RvC Aegon Cappital

Lid RvT Museum Speelklok

Mevr. Willeke Ong (1964)

Functie in de RvT:

Relevante nevenfuncties:

Lid RvT (vanaf 2018)

Partner - Greyt (advies/consultancy)

Lid RvT en voorzitter audit commissie - ROC Mondriaan

Lid RvT en auditcommissie RondonWonen

Sleutelfunctiehouder Interne Audit Stichting Pensioenfonds Schilders

Lid Geschillencommissie KiFiD

Verantwoordingsorgaan**Dhr. John van Moorsel (1962)**

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO

Senior Manager Control Site Geleen SABIC

Dhr. Rolf van Kouwen (1962)

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO

Global head of Internal Control - Corporate Finance SABIC

Dhr. Ben Jonker (1963)

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO

e-Engineering, Europe Analytical Technology SABIC

FNV kaderlid en ledenservice pensioenen

Dhr. Gerard Tummers (1960)

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO

Senior Sales Account Manager International Accounts SABIC

Dhr. Ed van Lamoen (1945)

Functie in het VO:

Lid VO

Dhr. Jan Hellings (1951)

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO

Voorzitter Vereniging van Gepensioneerden SABIC-IP

Certificerend Actuaris

De heer drs. W. Eikelboom AAG
Willis Towers Watson

Accountant

De heer drs. R.E.J. Pluymakers RA
Ernst & Young Accountants LLP

Compliance Officer

De heer R.N.M. van der Mast
Nederlands Compliance Instituut

Adresgegevens

Bezoekadres

Het Overloon 1, 6411 TE Heerlen

Telefoon

045 - 5782016 of 045 - 5782240

Internet

www.spf-pensioenen.nl

E-mail

info.PensioenfondssABIC@dsm.com

AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN

11 AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN

Afkortingen

ABTN	Actuariële en Bedrijfstechnische Nota
AFM	Autoriteit Financiële Markten
APF	Algemeen Pensioenfonds
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CDC	Collective Defined Contribution
COA	Corporate Operational Audit
CWO	Collectieve Waarde Overdracht
DNB	De Nederlandsche Bank
DPS	DSM Pension Services
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
ECB	Europese Centrale Bank
FTK	Financieel Toetsingskader
GIPS©	Global Investment Performance Standards
IBM	Integraal Balansmanagement
IORP	Institutions for Occupational Retirement Provision
IMF	Internationaal Monetair Fonds
KPI	Key Performance Indicator
MVB	Maatschappelijk Verantwoord Beleggen
NPR	Nettopensioenregeling
PF	Pensioenfederatie
PPS	Prepensioenspaarregeling
RBR	Reglement Bestuurlijk Raamwerk
RCA	Risk en Control Assessment
RvT	Raad van Toezicht
SIRA	Strategische Integriteit Risico Analyse
SLA	Service level agreement
SPF	Stichting Pensioenfonds SABIC
TV	Technische Voorziening
UFR	Ultimate Forward Rate
VEV	Vereist Eigen Vermogen
VO	Verantwoordingsorgaan

Begrippen

Basispunt	1 basispunt, afgekort bp, bedraagt 0,01%.
Benchmark	De norm waarmee de gerealiseerde performance wordt vergeleken.
Bruto rendement	Het bruto rendement is het rendement voor aftrek van de beheervergoeding voor zover deze niet is verrekend in de net-asset-values van de beleggingen waarin wordt geparticipeerd. Transactiekosten alsmede de kosten van beheer in de net-asset-values zijn daarmee wel verrekend in het rendement.
CDC	Een Collective Defined Contribution regeling kenmerkt zich door het feit dat de verplichting van de werkgever beperkt is tot het betalen van een overeengekomen vaste bijdrage aan het pensioenfonds.
Commodities	Beleggingen in grondstoffen zoals agrarische producten, mineralen, energie en delfstoffen.
Contante waarde	De huidige waarde van toekomstige ontvangsten en uitgaven. Bij de berekening van de contante waarde wordt rekening gehouden met in de toekomst verwachte (of in het verleden gerealiseerde) disconteringsvoet.
Corporate Governance	Eind 2003 verscheen het rapport van de Commissie Tabaksblat over "Corporate Governance". Hierin werd pensioenfondsen onder meer geadviseerd zich actiever op te stellen bij het nemen van beslissingen tijdens aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarvan zij aandelen houden.
Creditspread	Verschil tussen de risicovrije rente (staatsleningen) en risicovollere rente voor bedrijfsleningen.
Credit rating	Beoordeling van de kredietwaardigheid van een debiteur. Een Aaa rating is de hoogste waardering waarbij de kans op een faillissement het laagst is, terwijl een C of D rating het laagste is. Een rating van Baa of hoger wordt ook wel 'investment grade' genoemd.
Currency Overlay	Een strategie om op totaal portefeuille niveau wisselkoersrisico af te dekken middels valutatermijncontracten.
Custodian	De bewaarder van de effecten.
Dekkingsgraad	De verhouding tussen de waarde van het vermogen enerzijds en de pensioenverplichtingen anderzijds. Het gaat hier om de dekking van de verplichtingen voor risico van SPF. De dekkingsgraad is te berekenen door het pensioenfondsvermogen voor risico fonds te delen door de contante waarde van de pensioenverplichtingen voor risico fonds.
Derivaten	Afgeleide instrumenten waaronder bijvoorbeeld futures, opties, forwards en swaps worden verstaan. Dit zijn verplichtingen of rechten gebaseerd op een onderliggende waarde (zoals een index, aandeel of obligatie).
Emerging Markets	Landen die volgens de Wereldbank worden geclassificeerd als ontwikkelingslanden, maar die een duidelijke groeipotentie hebben. Voorbeelden zijn onder meer Brazilië, Rusland, India en China.
Franchise	De franchise is het bedrag dat per jaar of per maand in mindering van het pensioengevend inkomen (salaris) wordt gebracht. De franchise is afgeleid van de

	AOW-uitkering en is dat gedeelte van het pensioengevend loon waarover geen pensioen wordt opgebouwd.
FX Forwards	Valutatermijncontracten. Valuta contracten waarbij een bedrag in vreemde valuta over een vastgestelde termijn wordt geruild met een bedrag in eigen valuta. Hiermee kan valutarisico worden afgedekt.
Gewezen deelnemer	Slaper, die zijn deelnemerschap heeft beëindigd vóór het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd en pensioenaanspraken heeft bij SPF.
Mixfonds	Beleggingsfonds dat belegt in een aantal verschillende beleggingscategoriën zoals aandelen, vastgoed en obligaties.
Netto rendement	Het netto rendement betreft het rendement op de basisregeling exclusief PPS kapitalen na verrekening van alle beheerkosten (inclusief de beheerskosten van DPS).
Outperformance	Een rendement dat hoger ligt dan de benchmark. In geval dat het rendement achterblijft, is sprake van underperformance.
Pensioenresultaat	Het pensioenresultaat wordt vastgesteld per scenario als percentage van het quotiënt met in de teller de som van de verwachte uitkeringen ouderdomspensioen (OP) en nabestaandenpensioen (NP) en in de noemer de som van de verwachte uitkeringen OP en NP zonder toepassing van vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten en met toepassing van de jaarlijkse toeslagverlening ter hoogte van de inflatie.
Renewable energy	Beleggingen in duurzame energie. Hieronder vallen windmolenparken en zonne-energie.
RJ 610	Richtlijn van de Raad voor de Jaarverslaggeving voor pensioenfondsen. De richtlijn heeft als doel om de jaarverslaggeving van pensioenfondsen te uniformeren.
Securities lending	Dit betreft financiële dienstverlening waarbij een instelling aan een andere instelling effecten uitleent. Net als bij een gewone geldlening gaat dit gepaard met rentevergoedingen en rentebetalingen alsmede met onderliggende zekerheden zoals onderpand.
Sociale partners	De werkgever en de vakorganisaties.
Swap (rente swap)	Een renteswap is een ruiltransactie waarbij partijen rentebetalingen gedurende de looptijd, of een deel van de looptijd van de renteswap, tegen elkaar ruilen. In de meeste gevallen wordt een vaste rente uitgeruild tegen een variabele rente.
Toeslag	Verhoging van de pensioenaanspraken in lijn met bijvoorbeeld de prijsinflatie of de algemene loonsverhogingen die de werkgever toe heeft gekend over een bepaald jaar.
Technische voorziening	De verplichtingen van SPF bestaande uit pensioenaanspraken van deelnemers en gewezen deelnemers. De technische voorziening wordt berekend als de contante waarde van de door de verzekerden tot de balansdatum verkregen pensioenaanspraken. Daarbij wordt uitgegaan van de op de balansdatum geldende pensioenreglementen.

SUMMARY IN ENGLISH

12 SUMMARY IN ENGLISH

Stichting Pensioenfonds SABIC (SPF) manages the pensions and pre-pensions of the employees, former employees, and their surviving dependents of SABIC Limburg BV, SABIC Capital BV, SABIC Europe BV, SABIC Innovative Plastics BV and SABIC Global Technologies BV (SABIC).

SPF outsourced all operational activities, such as pension management, asset management, financial administration, and management support to DSM Pension Services BV (DPS). In addition to these operational activities DPS, as a strategic partner of SPF, advises the pension fund board of SPF regarding overall strategy in the areas of pensions and communication, governance, risk management and asset management.

Developments in governance

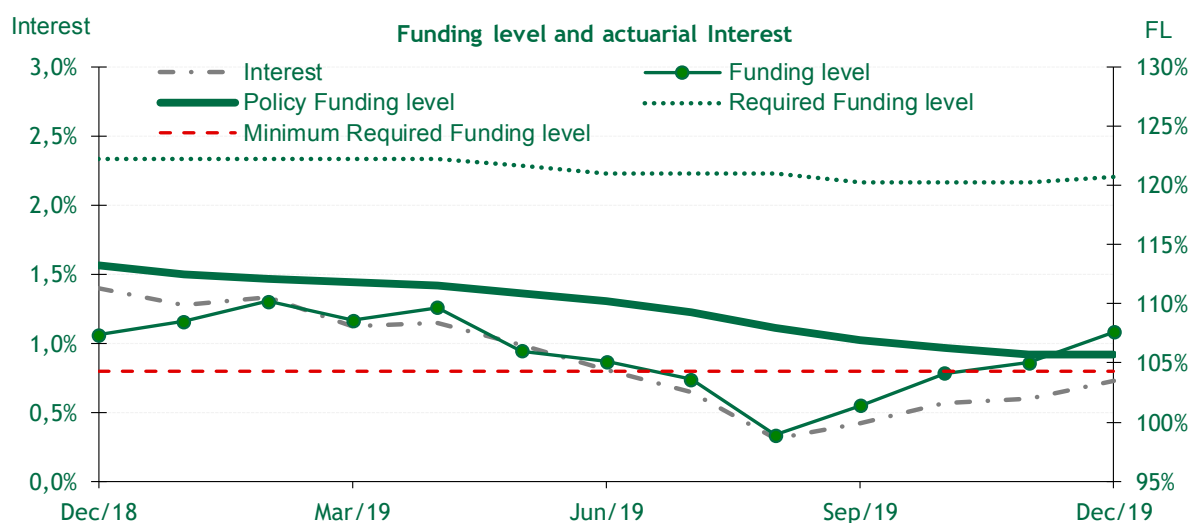
As of January 19, 2019, all pension funds in the Netherlands must comply with the European IORP II directive. This directive lays down rules with regard to the governance structure of pension providers, communication to participants and the role of pension funds as investors (ESG criteria).

The most material changes for SPF are the organizational changes related to the governance structure of the pension fund. IORP II stipulates that key function holders are appointed. Each key function holder has the task, in their own field, to test, assess and report on the quality of policy and implementation independently to the board of trustees or the supervisory board. In case of significant risks it is required that the key function holders report directly to the Dutch regulator, De Nederlandsche Bank (DNB). SPF appointed key function holders for risk management, actuarial services and audit.

As a result of IORP II, a change in the commission structure also was implemented. The Finance Committee was split into an Asset Management Committee and a Risk & Compliance Committee. The Asset Management Committee and the Pensions & Communication Committee are so-called 1st line of defense committees. Policy is substantively prepared in these committees and risk assessments are made based on substantive knowledge. The Risk & Compliance Committee is a so-called 2nd line of defense committee. This committee is responsible for the development and preparation of SPF's risk management policy. The committee also supervises whether risk management is sufficient and advises on this.

Financial position

Until the third quarter of 2018 the nominal funding level declined due to the decline in interest rates; in the last quarter the nominal funding level recovered. Over the whole year, the nominal funding level slightly increased from 107.4% at the end of 2018 to 107.6% at the end of 2019. Due to the falling interest rates, the liabilities increased during the year, lowering the nominal funding level. However, in the last quarter of 2019 the stock markets showed a strong recovery, which also positively impacted the nominal funding level. The policy funding level, which is indicative of whether the financial position of SPF is sufficient to adjust the pensions and entitlements for inflation, was affected by the decrease of the interest rate. The policy funding level is an average of the nominal funding level of the past twelve months. The policy funding level decreased in 2019 from 113.2% to 105.7% at the end of 2019. The financial position of the fund did not exceed the required funding level. Therefore, the pension fund board revisited and renewed its ten-year recovery plan and submitted it to the Dutch National Bank for approval.

Indexation

The ambition of SPF is to provide all plan participants with an indexed pension on the long term. To this end, it is important that annual allowances are granted to adjust pension entitlements to wage and price increases. Based on the financial position of the fund, the pension fund board evaluated whether it was prudent to grant allowances to the plan participants. At the board meeting of December 2019, the board had already determined that indexation of pensions is not possible based on the financial position of the fund. Unfortunately this meant that the fund did not realize its ambition of a fully indexed pension.

Developments in asset management

Overview of the investment policy in 2019

Based on the fund's objective, risk appetite, and long-term economic base scenario, the strategic asset allocation for the core portfolios (matching and return) were determined via an ALM study. The strategic hedging rates for nominal interest rate risk and currency risk were also determined in the ALM study. The fund has a dynamic strategic interest rate policy. A dynamic strategic interest rate policy means that the level of interest rate hedging depends on the level of interest rates. The pension fund expects that in the long-term interest rates will return to a higher interest rate level than the current, historically low level. This higher level will be determined by long-term economic growth and inflation. If the interest rate is higher than the equilibrium level, it is more likely that the interest rate will fall and vice versa. The investment plan was created based on an optimization of return and risk that was carried out by means of an extensive portfolio construction based on the new economic assumptions.

In the following table the market value and return of the assets of the fund over 2019 are shown. The delta in the following table shows the difference between the fund return and the benchmark return and is therefore a measure of the gross added value that SPF managed to realize in 2019.

Value and Return (in %) 2019	Value (in eur mln.)	Portfolio	Benchmark	Difference	Contribution
Matching portfolio	1.311,2	13,7%	13,0%	0,7%	5,8%
Government bonds (incl. swaps)	686,8	20,9%	20,9%	0,0%	4,4%
IL bonds	152,7	6,1%	5,8%	0,3%	0,3%
Credits	253,4	6,2%	6,3%	-0,1%	0,5%
Mortgages	218,3	7,9%	4,0%	3,9%	0,6%
Return portfolio	1.632,2	19,8%	19,7%	0,1%	11,0%
Valuta overlay (contribution)	5,6	-1,8%	-1,8%	0,0%	-1,0%
Equity	899,2	26,9%	27,0%	-0,1%	8,1%
Bonds	326,6	12,7%	14,6%	-1,9%	1,6%
Real Estate (listed)	241,5	25,9%	25,4%	0,5%	1,9%
Real Estate (non-listed)	61,8	4,8%	3,5%	1,3%	0,1%
Infrastructure	94,5	9,9%	4,3%	5,6%	0,3%
Private equity	3,0	1,9%	1,9%	0,0%	0,0%
Liquidity	3,9	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Total	2.947,3	16,9%	16,8%	0,1%	16,8%

In 2019 a gross return of 16.9% was realized on the total assets of SPF. The benchmark showed a return of 16.8%. SPF therefore outperformed the benchmark by 0.1% in 2019.

Administrative costs

Costs have a material impact on the pension result of the members. For this reason, the pension fund board takes costs into account when making strategic and operational decisions. A cost analysis is performed every year to benchmark the operational costs of the fund in the field of investment management and pension administration. SPF contracted LCP in 2019 to conduct an independent, in-depth cost analysis. Based on this cost analysis it was concluded that the investment management costs (38 bp) were slightly higher than the peergroup of comparable Dutch pension funds (37 bp). The pension administration costs per plan participant (€306) were lower than the peergroup cost level (€334). These numbers are an average of the past three years.

The following table shows the key figures of SPF over the past five years.

	(Ultimo year in € mln, unless stated differently)				
<u>Pensions</u>	<u>2019</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Total number of Plan Participants	8.396	8.298	8.193	8.103	8.065
Members (active)	3.063	3.060	3.064	3.098	3.158
Pensioners	1.959	1.828	1.728	1.621	1.542
Deferred Members	3.374	3.410	3.401	3.384	3.365
Indexation					
Indexation active members	0,00%	0,4%	0,4%	0,0%	0,0%
Indexation pensioners and deferred members	0,00%	0,4%	0,3%	0,0%	0,0%
Arrears of unpaid supplements (incl. indexation on indexation) active members	24,85%	20,92%	19,56%	17,85%	15,99%
Arrears of unpaid supplements (incl. indexation on indexation) pensioners and deferred members	14,10%	12,16%	10,75%	9,60%	9,21%
Pension					
Contributions*	54,4	52,7	52,1	51,9	49,6
Cost-effective contribution (uncushioned)	66,5	61,4	65,1	57,6	50,3
Cost-effective contribution (cushioned)	47,0	40,3	41,4	40,7	36,4
Benefits	46,6	42,8	40,0	38,1	36,9
Pension management costs per participant (in €)	296	313	283	321	294
Financial position					
Pension fund assets	2.947,8	2.518,4	2.584,8	2.418,3	2.218,4
Pension fund liabilities	2.740,8	2.344,3	2.254,0	2.264,4	2.047,2
Pension fund reserve	207,0	174,1	330,8	153,9	171,2
Coverage ratio	107,6%	107,4%	114,7%	106,8%	108,4%
Policy Coverage ratio	105,7%	113,2%	112,9%	102,0%	109,2%
Minimum required coverage ratio	104,2%	104,3%	104,3%	104,3%	104,3%
Required coverage ratio	120,6%	122,2%	124,6%	123,6%	123,9%
Actuarial interest rate	0,7%	1,4%	1,5%	1,4%	1,7%
Investments					
Total investment*	2.947,3	2.520,0	2.585,8	2.415,9	2.219,2
Matchingportfolio	1.311,2	1.078,2	1.010,5	924,6	897,0
Returnportfolio	1.534,7	1.417,5	1.565,0	1.489,0	1.320,5
Other investments	97,5	-	-	-1,1	-
Cash	3,9	24,3	10,3	3,4	1,7
Investment performance in % gross**					
Portfolio	16,9%	-2,8%	6,6%	8,6%	1,1%
Benchmark	16,8%	-2,9%	6,3%	8,8%	0,6%
Investment management costs (in basis points)	45,0	42,0	36,0	37,0	33,0
Trading expenses (in basis points)	6,0	5,0	8,0	4,0	20,0
Investment performance (net) ***	16,8%	-2,9%	6,4%	8,4%	0,9%

* In August 2015 the fund changed its portfolio structure.

** In compliance with GIPS® : The return on assets reduced by trading expenses excluding fees for the asset management of discretionary mandates incurred during the period.

*** The return on assets reduced by all investment management costs and trading expense (including DPS) incurred during the period.

Outlook

During the first months of 2020 SPF was confronted with the Covid-19 outbreak. The financial markets were in turmoil and the funding level of SPF decreased significantly. The funding ratio declined in the first months of 2020, mainly due to the developments surrounding Covid-19. The nominal coverage ratio stood at 92.6% at the end of the first quarter of 2020 and the policy coverage ratio stood at 103.1%. The board reviewed the market conditions, evaluated the strategic direction of SPF and made sure that the business activities were secured and all services to the plan participants were provided on a satisfactory quality level. The board evaluated the business continuity and concluded that no further mitigating controls were necessary. As the development of the Covid-19 outbreak is uncertain, the board will monitor the pandemic and will act accordingly.

Besides the Covid-19 outbreak the next key attention point are noteworthy.

In 2020 Governance the composition of the board changed by new appointments in the board. In 2020 the appointment of a new external, independent chairman is finalized. Furthermore, several changes are expected to be implemented in the composition of the board committees.

For 2020, as in previous years, the low interest rate, which in the pension sector is considered the primary risk for the balance sheet of pension funds, remains a point of attention. As a result of the low interest rate, investments in alternative investments that generate added value within an acceptable risk profile will continue to be considered in 2020.

The United Kingdom is scheduled to leave the European Union in 2020. The board has examined the consequences of a hard Brexit for SPF and has taken the necessary measures to mitigate these consequences as much as possible. Issues such as central clearing and contracts with external asset managers have the highest priority.

In 2020, the board will reassess its level of ambition and also assess whether the Socially Responsible Investment policy needs to be adjusted or expanded. The board will also pay attention to the fact that SPF signed the IMVB covenant in 2018 and, as a result, the necessary steps to be taken will be determined. Finally, the subject of climate policy will also be part of the board's agenda for 2020.

The communication policy will be adapted to new insights and developments. Developments in the field of communication and technology will be taken into account. Developments in legislation, external developments, best practices and other relevant developments are also taken into account. Spearheads of the new policy are the further digitization and connection of the employer SABIC.

Stichting Pensioenfonds SABIC

Het Overloon 1, 6411 TE Heerlen

Postbus 6500, 6401 JH Heerlen

T +31 (0)45 578 81 00 E

E info.PensioenfondsSABIC@dsm.com

I www.spf-pensioenen.nl